

DE PROBLEMIST

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE
KRING VOOR DAMPROBLEMATIEK

Jaargang 78, nummer 4

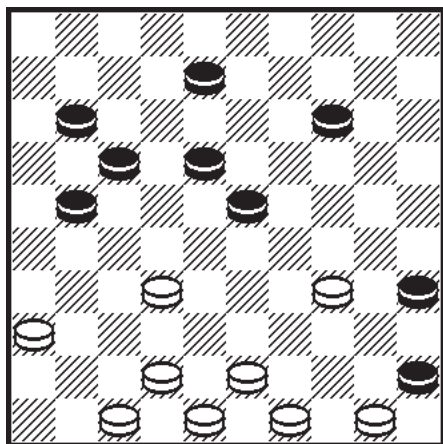
Augustus 2018

Michail Galkin overleden

Hein Wilsens

Bij toeval stuitte ik op het bericht dat de Rus Michail Andrejevitsj Galkin ruim vier maanden geleden op 10 april is overleden. Galkin, nationaal meester in de Sovjet-Unie op zowel het 100- als het 64-ruitenbord, is 83 geworden.

Als problemist is zijn productie beperkt gebleven tot slechts enkele tientallen werkstukken. Dat hij een faam heeft opge-

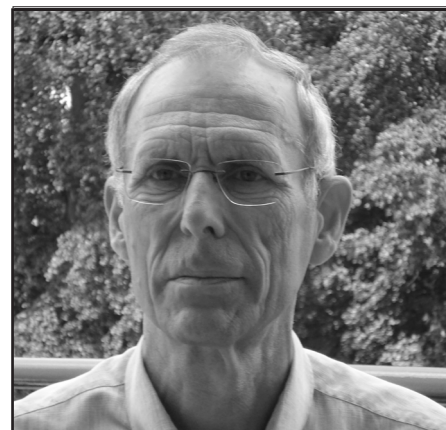
• Michail Galkin (1935-2018)

bouwd die veel groter is dan zijn bescheiden oeuvre doet vermoeden, is te danken aan twee opvallende omstandigheden. De eerste: in 1966 werd hij in de USSR de allereerste kampioen damproblematiek op het internationale bord.

De tweede is handzaam samengevat in nevenstaand diagram. In Nederland hebben we voor het eerst kennisgemaakt met dit stukje op 26 maart 1960, toen het opdook in de damrubriek van de Volkskrant (welke dammer deze rubriek in die jaren schreef is curieus genoeg nog steeds niet bekend). Het is echter niet uitgesloten dat de stelling al eerder in de USSR is gepubliceerd, want we mogen ervan uitgaan dat dammers en problemisten in de Sovjet-Unie in de hoogtijdagen van de Koude Oorlog weinig of geen warme banden zullen hebben gehad met vakgenoten aan de andere kant van het IJzeren Gordijn, laat staan met de ultieme vertegenwoordigers van het verderfelijke grootkapitaal: schrijvers van damrubrieken in paapse dag- en weekbladen.

Werkelijk krankzinnig

Voor degene die deze stelling nog nooit heeft gezien is de oplossing ronduit verbluffend. Wit wint door eerst een schijf te offeren met 34-30 en vervolgens een on aardse, krankzinnige 'stille' zet te doen: 50-44!! Zwart ziet zich ineens voor de absurde situatie geplaatst dat hij maar liefst veertien zetten tot zijn beschikking heeft, maar dat ze allemaal combinatief tot verlies leiden. Naar 50 schuiven is uiteraard dodelijk. De rest niet minder. Een voorbeeld: (17-22) 44-40 (45x34) 32-28 (23x32) 43-39 (34x43) 49x7. Geniaal! ■

Wim van Mourik lid van verdienste KNDB

Tijdens de bondsraadsvergadering van de KNDB op 2 juni in Gouda is KvD'er Wim van Mourik benoemd tot Lid van Verdienste. Dat mocht zo langzamerhand ook wel: Wim is een instituut als het gaat om alle niet-damtechnische verschijnselen op en rond het dambord. Hij schrijft al bijna een halve eeuw over de damgeschiedenis en heeft vanaf 1983 een uitmuntende rubriek in Het Damspel over (vooral) het damspel in de kunst. Niet zo vreemd derhalve dat hij een graag geziene gast en spreker is op de jaarlijkse congressen van de internationaal befaamde Board Games Studies Group.

Op zaterdag 28 juli heeft Wim de versierselen opgespeld gekregen door Ebbo de Jong, KNDB-voorzitter, tijdens de sluitingsceremonie van het Nijmegen Open (HW) ■

Redactie

drs. H.G.M. Wilsens, hoofdredacteur
Overlangelstraat 15, 5045 SR Tilburg
hwilsens@planet.nl

drs. J. Bastiaannet
Orteliusstraat 69-hs, 1057 AS Amsterdam
jbastiaannet01@hetnet.nl

drs. G. L. de Bruijn
Peerlenburg 10, 3813 NN Amersfoort
gerritdebruijn@hotmail.com

J. Bulstra
B. van Galenstraat 28, 8101 ES Raalte
johanbulstra@home.nl

J. Céron
Domaine du centre, 6 Route de Chevrol,
33500 NEAC (Frankrijk)
ceron.jacques@wanadoo.fr

drs. O. Dijkstra
Mannagras 23
8935 RS Leeuwarden
oegedijkstra@hotmail.com

H. van der Heijden
redacteur 'social media'
Jupiterweg 4, 5345 LS Oss
dekvd.fb@gmail.com

dr. ir. A.J. de Jong
Waterlandsingel 29, 2548 SN Den Haag
ardjandejong@hetnet.nl

dr. ir. A.P.G. Kieboom
Stationsweg 56, 2991 CM Barendrecht
ank.kieboom@inter.nl.net

drs. P. Kuijper
Bilderdijkkade 56C
1053 VN Amsterdam
pieter.kuijper@ziggo.nl

drs. A.D. van Mourik
Warande 70, 3705 ZE Zeist
gortmanscentrum@gmail.com

L. de Rooij BA
Corneliusplein 83, 6413 EX Heerlen
leenderooij@gmail.com

A. Schokker
Lomondlaan 18, 1060 PL Amsterdam
zaschokker@hotmail.com

T. Smedinga
Marga Klompéweg 4, 8448 SE Heerenveen
tjipke_smedinga@hotmail.com

dr. A. van der Stoep
Burgemeester Vlaklaan 30
4927 AB Hooge Zwaluwe
a.stoep@kpnplanet.nl

A.J. Timmer MSc
Maalderij 1, 6741 ZX Lunteren
arjen.timmer@gmail.com

E. Twiest
Beekdal 12a, 7672 BB Vriezenveen
Edwin.twiest@gmail.com

mr. M. Veldstra
Laan van de Heelmeesters 71,
1211 MT Hilversum

S. Yushkevitch
DO VOSTREBOVANIA,
61023, Kharkov-23, UKRAINE
yushkevitch12@gmail.com

Wittem

Een witte kip in Wittem heeft
een komisch avontuur beleefd.
Het beest had, zonder het te weten,
twee zwarte schijven opgegeten.
En zie: het ei wat daarna kwam
had in de aanvangsstand een zwarte dam!

Jan Pennings (1920-1996)
(cartoon: Cor Heilig)

Madrid

Een inbreker heeft in Madrid
avonden werk als jurylid.
Hij keurt er zes en veertig vijven
en als hij zijn rapport gaat schrijven,
dan is het zeker dat hij klaagt:
"Wat is dat slot toch afgezaagd".

Jan Pennings (1920-1996)
(cartoon: Cor Heilig)

Prijs/subscription

- Gedrukte DP/paper version:
40 euro per jaar/a year
- Digitale DP/digital version (PDF):
20 euro per jaar/a year
- Gedrukt & digitaal/paper & digital:
50 euro per jaar/a year

Rekening / account
NL82 INGB 0000 4076 90

ten name van
KRING VOOR DAMPROBLEMATIEK
—PENN KVD—

B. van Galenstraat 28, 8101 ES Raalte
IBAN no.: NL82INGB0000407690
BIC no.: INGBNL2A

Het gedrukte orgaan De Problemist
verschijnt onder verantwoordelijkheid
van de hoofdredacteur, de website
dekvd.net onder verantwoordelijkheid
van de webmaster, en beide namens het
bestuur van de Kring voor Damproblema-
tiek (KvD), opgericht op 12 januari 1941.

Bestuur KvD

- Z.A. Schokker, voorzitter
- secretaris, vacature
- J. Bulstra, penningmeester
- A.D. van Mourik, bibliothecaris en
algemeen adjunct
- K.W. Kruijswijk, algemeen adjunct

dekvd.net

Officiële website van de Kring voor Damproblematiek
Partijcombinaties, problemen, forcings en eindspelen. Biografieën en boeken. Show-
room met daarin de mooiste composities van problemisten in bewegende beelden.

Harm Schurers mini

Johan Bastiaannet

Harm Schurer heeft ons naast zo'n 150 problemen ook nog een heel verdienstelijk mini-eindspel nagelaten. Ik leerde het kennen via de immer onderhoudende damrubriek die hij decennia lang redigeerde in het Nieuwsblad van het Noorden. Het zal vlak voor Kerst 1978 zijn geweest dat hij onder nr. 5168 een prijsprobleem van eigen hand plaatste, een 7x8 waarvan de oplossing in elk geval verscheen in de rubriek van 19 januari 1979.

● **1a:** hier wikkelt wit met behulp van twee leuke meerslagen op rij – 1.16-11! 21x43 2.39-33! 28x30 3.48x39 6x17 4.40-34 29x40 5.45x14 – af naar een 3x2-eindspel dat natuurlijk ook zonder deze combinatievele inleiding goed op eigen benen kan staan en dan ook een apart diagram verdient:

● **1b:** **1.20-14 23-28 2.14-9!** Het juiste veld! Na 2.14-10? kan zwart het weliswaar nog verkeerd doen met 2...28-32? 3.10-5! 32-38 4.39-33! 38x29 5.5-23 en nu:

A 5...29-34 6.23x21 34-40 7.21-17 40-45 8.17-50 +.
B 5...18-22 6.23x40! 22-28 7.40-49 28-33 8.49-43 17-22 9.43-16 met een standaard 2x1-winst.
Maar 2...18-22 3.10-4 28-33 of eerst 2...28-33 3.39x28 en dan pas 3...18-22 is nog ruim voldoende voor remise.

2...18-22

Als hoofdvariant komt hier eigenlijk veel meer in aanmerking 2...17-21 3.9-3 (niet 3.9-4? 28-33 4.4x16 33x44 =) 28-32 (of 3...21-26 4.3-14 18-23 5.39-33 +) 4.3x26 32-38 5.39-33! 38x29 6.26-3 29-33 7.3-9 18-23 8.9-14 23-29 9.14-20 29-34 10.20x38 34-40 11.38-33 40-45 12.33-50 +. Maar in plaats van deze haarscherpe lange variant verkiest Schurer opmerkelijk genoeg dus iets heel anders. Dat hij voorts 2...28-32 versmaadt, valt beter te begrijpen: na 2...28-32 3.9-3 17-22 4.3-14 22-28 5.14-25! 32-38 heeft wit immers twee winsten:

A 6.25-20(!) 28-33 7.39x28 38-43 8.28-23 18x29 9.20x49 +.
B 6.25-9(!) 6...18-23 (6...28-32

7.9x31 +) 7.9-14 38-42 (anders 7...28-32 8.14x37 + of 7...28-33 8.14x49 +) 8.39-33 +.
Dus is na 5.14-25! het nogal triviale 5...32-37 6.39-33 28x39 7.25x4/13 nog het scherpst +.

3.9-3 28-33 4.39x28 22x33 5.3x21 33-39 6.21-49 +.

Me dunkt, een mini met duidelijke kwaliteiten. En het heeft me ook nooit verbaasd dat het zowel is opgenomen in deel I van Leonid Vitosjkins *Antologia* (1995) als in Miljenko Lepšić *1000 mini* (2009). Daar hoort het dan ook in thuis!

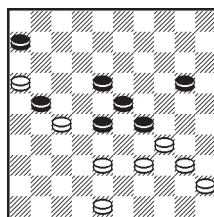
● **2** (3 mei 2018): vlak voor de deadline voor het juninummer wist ik nog een vermeldenswaardige verdieping van Schurers mini te vinden. Alleen kwam ik door omstandigheden er vervolgens niet meer aan toe om deze kleine eindspelbijdrage nog op tijd hiermee af te ronden. Dan maar een paar maanden later ermee voor de dag gekomen: **1.41-36!**
Zwart komt al meteen voor een ingrijpende beslissing te staan: Doorlopen met schijf 37? Of die dekken?

1...21-27

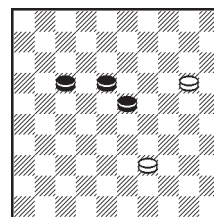
Het alternatief 1...31-37 heeft weliswaar het voordeel dat wit met 2.36-31! 37x26 al bij voorbaat moet afzien van een overmachtswinst, maar in het resterende linie-eindspel kan hij op instructieve wijze de winst alsnog naar zich toetrekken: 3.6-1! (maar niet 3.6-22? 23-28! 4.22x33 26-31 =) 3...12-18 (nog het beste) 4.39-33! 18-22 5.1x29! en nu:

A 5...22-28 6.33x22 21-27 7.22x31 26x37 8.29-47 (of ook

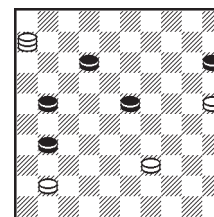
1a. H. Schurer

1b. H. Schurer

2. J. Bastiaannet

8.29-23 37-42 9.23-29 42-47 10.29-24 47x20 11.25x14) +.
B 5...26-31 6.29-23 31-36 7.23-46! 21-27 8.33-29 en verder nog:

B1 8...27-31 9.29-24! 22-27 10.25-20! 31-37 11.46x16/21 36-41 12.16/21-32 41-47 13.32-10 15x4 14.20-15 47x20 15.15x24 +.

B2 8...27-32 9.46x17! 15-20 10.25x14 36-41 11.17-8 (of 11.29-24!) 41-47 12.8-3 +.
Dat de winstvoering van dit linie-eindspel wat te wensen over laat aan eenduidigheid (en al sowieso aan scherpste), moet maar op de koop toe worden genomen.

2.6-1! 12-18 3.1-7! 31-37 4.7-16! 27-31 (wat anders?) **5.36x27 15-20!**

Want op meteen 5...23-28 volgt beslissend 6.25-20 (of eerst 6.39-33) 15x24 7.39-33 28x39 8.27-22 18x27 9.16x41/46 +.

6.25x14 23-28

De witte stukken staan nu niet al te gunstig opgesteld. Dus hoe nu verder? Alleen met een verrassend dubbeloffer kan wit zich toch nog van de winst verzekeren:

7.27-22! 28x17 8.16-32! 37x28 H. Schurer '79: **9.14-9!** enz. + ■

● Harm Schurer

Probleemrubriek

Arne van Mourik

Tijdens het WK Voetbal in Rusland werd veel gescoord in extra speeltijd. 'Onder druk wordt alles vloeibaar', als de nood het hoogst is trapt een Duitser, een Engelsman of soms een Hollander er toch nog een bal in. Ooit, toen mijn vader en ik vaak tegen elkaar de schijven in beweging zetten en het spel zich zo ontwikkelde dat één van beiden in het nauw kwam, toen bleek de spreuk ook op dammen toepasbaar. Pa is er dol op.

Attentie (91-111)

Volgens Van der Stoep begint het maken van een forcing (met behulp van dwang de damwil opleggen) met het sleutelen aan een *mooie stand*. Als hij daarmee doelt op *partijachtige standen* ben ik het ten volle met hem eens; een minder praktische maar mogelijk wel mooie stelling voorzien van een dwangzet, het voelt onnatuurlijk aan. Zou het echter echt zo zijn dat alle 'partijstanden' in deze rubriek zich gemakkelijker tot forcing laten vormen dan de minder partijachtige? Is het niet zo dat de sterke oplosers keer op keer het tegendeel bewijzen door ook in 'fantasiestanden' met positionele dwang tot (bij) oplossingen te komen, waarbij soms alsnog combinaties opduiken?

Interessant in dit verband is de 8x8 van Kruiswijk, die genegeerd in voorraad lag vanwege 'buiten spel'. Het elementaire idee bleek eenvoudig te redden door de hoofdslag te verleggen, en zo'n redding is vermoedelijk eerder mogelijk in partijachtige stellingen. Bonus: een forcing voor het inkoppen! Aan u de vraag hoe (oplossing volgt bij de oplossing). Een en ander had op naam kunnen staan van Gerard Geerlings, die zich al met dezelfde materie bezighield maar geen forcingman was, hij heeft klaarblijkelijk niet naar dwang gezocht.

Arjen Timmer forceert eigenlijk ook, hoewel het ditmaal bij slagdwang blijft. Vreemd:

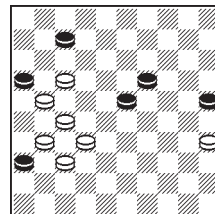
hoewel dwangschuiven mij zelden gegund zijn lukt het me juist vaak met dwangslagen! Arie, kun je aan de hand van de problemen 93, 99, 104, 106, 108 en 120 ook een uitspraak doen over dwangslagen in mooie standen? (Veel gemakkelijker dan dwangschuiven?) En nu we het toch over dwangverbanden tussen DP-rubrieken hebben: Rimas Mackevicius zag een voorzet in de 'hoe ontstaat-aflevering' van april en kwam met een alleraardigste variant op het slagsysteem waar Lambert-Jan Koops dol op is. Nog slechts één minpuntje: zwart heeft een man meer, anders lukt het niet. Van wijlen Janus – voor vedetten volstaat de voornaam – een Spaans stukje dat tot nog toe alleen achter de decoder was te zien, slechts toegankelijk voor archivarissen. En Tjipke Smedinga drukt al zijn ervaring samengebond in een geweldige kraker, met eigen verlenging.

Bereik (112-117)

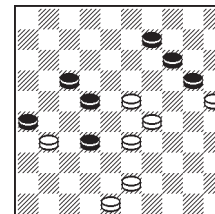
Dirk de Ruiter had in de 'Hoofdlijncup' van 2000 twee man meer nodig: nu heeft hij (wat het materiaal betreft) de balans gevonden. Andrew Fomin blijkt de videobeelden van Zubov & Yushkevitch (1984) goed bekeken te hebben. De Rooij en De Wit gaan zonder dralen op hun doel af en Rom en De Heer staan zoals gewoonlijk hun mannetje: hoe ondoenlijk het karwei ook lijkt, er is altijd een uitweg.

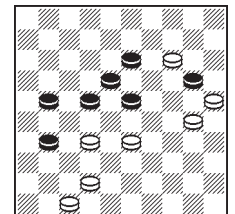
91. J.C.R. Bus

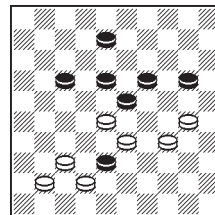
92. J.C.R. Bus

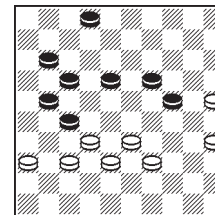
93. J.C. Patry

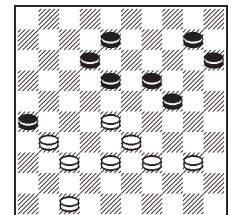
94. O. Dijkstra

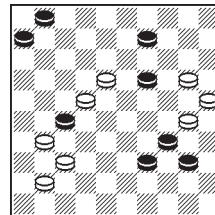
95. K.W. Kruiswijk

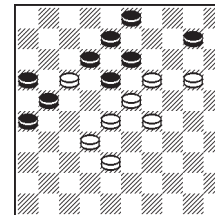
96. A. van der Stoep

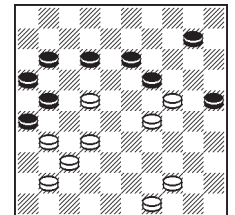
97. A. Wuijtenburg †

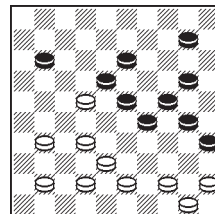
98. C. Jurriëns

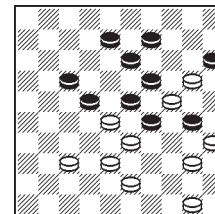
99. W. Schoute

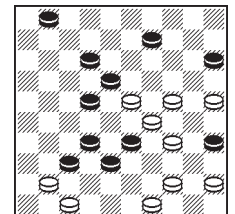
100. T. Kieboom

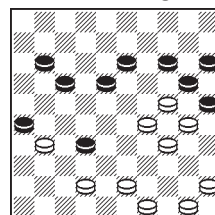
101. A. Tavernier

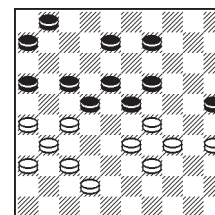
102. A. Vermeulen

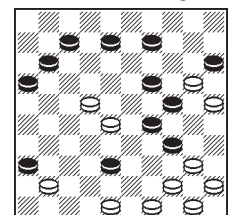
103. A.J. de Jong

104. A.J. Timmer

105. J.G.A. Konings

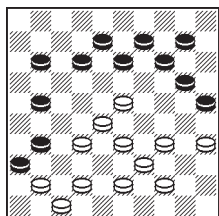
Concreet (118-120)

De aanval van Kleute lijkt gedwongen maar is het niet, helaas. Joost de Heer schiep ook iets concreets; randschijf 35 doet de kijker zichzelf afvragen wat het voorafgaande verloop kan zijn geweest. Alfons Ottink laat ook schijf 24 op de korrel nemen en dat kan niet goed gaan met zo'n lekke verdediging.

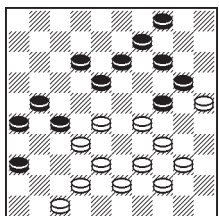
Al met al meer dan genoeg gesprekstof voor een avondje Studio Dammen ■

Uw oplossingen in de vorm van afgedwongen boogballen, omhalen, vrije trappen en strafschoppen s.v.p. naar André Schokker, Lomondlaan 18 1060 PL Amsterdam, of zaschokker@hotmail.com

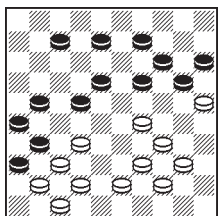
106. A.D. van Mourik

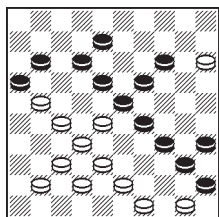
107. P. Kuijper

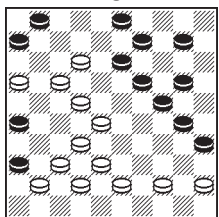
108. P. Kuijper

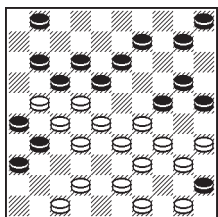
109. R. Mackevicius

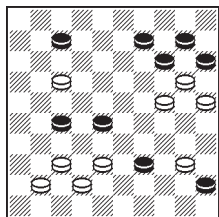
110. J. Viergever †

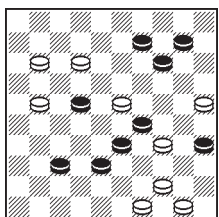
111. T. Smedinga

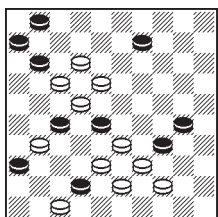
112. D. de Ruiter

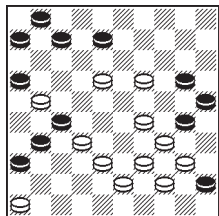
113. A. Fomin

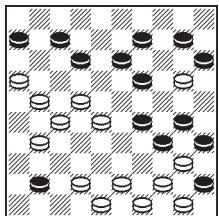
114. L. de Rooij

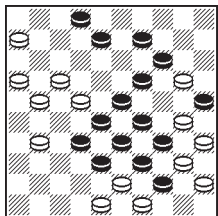
115. J. de Wit

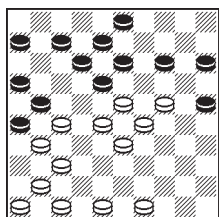
116. A. Rom

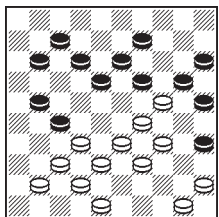
117. J. de Heer

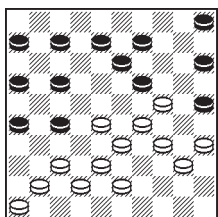
118. P. Kleute (A)

119. J. de Heer

120. A. Ottink

Voetbal en dammen

Hein Wilsens

De voetbalwereld heeft altijd verwoede dammers geteld. Ik herinner me bijvoorbeeld een foto van de Braziliaan Edson Arantes do Nascimento, alias Pelé (bijna 78 inmiddels). Op die foto damt hij tegen een teamgenoot. Van de Feyenoorders Willem van Hanegem ('De Kromme') en de snoeiharde verdediger Theo Laseroms ('De Tank') bestaat ook zo'n foto. Het is niet uitgesloten dat deze foto werd gemaakt in de herenmodezaak van Coen Moulijn ('Mister Feyenoord'). Moulijn (1937-2011) was verzet op het damspel. In zijn zaak stond altijd een dambord klaar zodat de clientèle desgewenst voor een potje tegen hem persoonlijk kon aanschuiven. Onderstaande foto van de frivole linksbuiten (handelsmerk: altijd 'naar binnen' dreigen en dan aan de buitenkant erlangs) is in zijn zaak gemaakt. Naast hem staat zijn echtgenote Lenie die een enorme stapel overhemden in bedwang lijkt te houden. Hoe sterk Moulijn damde, is me niet bekend, maar als hij in de partij op de foto de zwarte stukken heeft gehanteerd, was er vermoedelijk enige ruimte voor verbetering ■

De beste problemen van tien jaar geleden

Menno Veldstra

De probleemserie van het augustusnummer van 2008 liet veel mooie plaatjes zien. Ik kon een elftal redelijke tot (zeer) goede problemen selecteren.

● **73.** 20, 9 (13, 12) 7, 21 (22) 16 (17) 32 (31) 42 (36) 37 (28, 22) 18, 11 (18) 7 (22) 31, 2 (32) 11 (27) 16 (31) 38 (37) 47. Verdienstelijke uitbreiding van het motief van Sijbrand van Eijk.

● **74.** 204, 23, 3, 37, 9, 4 (37) 42 (34) 20 (39) 25 (44) 39, 43. Zwart moet zich redden door (37, 34) waarna de witte dam scherp moet landen op veld 20. Aardig kruip-door-sluip-door-momentje na de openingszet. Het damoffer mag er ook zijn.

● **76.** 43, 31, 41, 21, 23, 2 (4-10) 13 (15) 24 (150, 30) 10 (35) 23 (10, 40) 28 (45) 50. Pure tovenarij om de zwarte dammen zo naar de naast elkaar gelegen velden te brengen. In het Monsmamotief (1936) moet zwart (4-10) spelen, wil het scherp spel opleveren.

● **78.** 42, 37, 8, 41, 31, 4, 7, 1 (50) 12 (44) 17, 17. Ook dit is een leuk ding. Met al die drukte op de tric-trac-lijnen.

● **79.** 29, 27, 482, 34, 21 (7/8) 31 (12) 26 (18) 22 (18xA) 32 (21) 17, 41 (11) 36 (17) 27, 27. A (16x) 13 (32) 42 (17) 9, etc. Leuk om te zien hoe wit de schijven op 21 en 27 voor het motief klaarzet.

● **82.** 15 (38) 42 (38x47) 6, 3, 20, 7, 1, 24, 24. Dat uiteindelijk de schijf op 11 nog scherprechter wordt! Twee dwangslagen, waaronder het opmerkelijke (38x47) gaan eraan vooraf.

● **85.** 40, 22, 10, 1, 24, 11, 19, 25. Het wondermooie 22!! geeft de aanzet tot langdurig slagwerk.

Noot: Volgens de Compositiedatabase eerder gepubliceerd in De Tijd

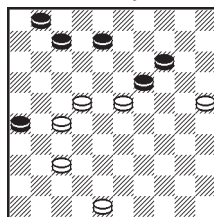
28.8.1965.

● **86.** 21, 31, 37, 17 (21) 27, 17, 328, 18, 28, 439, 29, 24, 44, 1 (11) 12 (16) 7 (21) 16 (26) 7 (31) 23 (40, 37) 23 (361, 42) 37, 27. De slagkeus na 17! is een fijn momentje. We zijn het lelijke eendje op veld 42 dan alweer vergeten. Het motief van Schut vereist nog secuur schuiven.

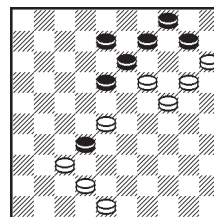
● **87.** 39, 32, 28 (32) 48, 21, 42, 41, 15, 3, 4 (25) 20 (9) 7 (11) 7, 17, 17. Een verbetering van de bijoplosbare voorganger uit 1985. De interessantste fase is na 15x4! De zwarte dam kan dan tweemaal uit twee landingsplekken kiezen.

● **94.** 21, 42, 14, 5, 9, 2. Hebt u ooit wit zo economisch zien slaan als door 49x9? En zwart als door (48x43)?

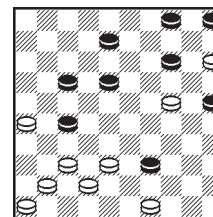
73. M. van Dijk

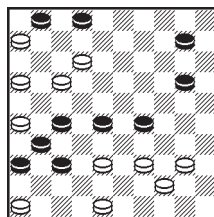
74. D. de Ruiter

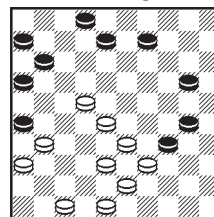
76. L. de Rooij

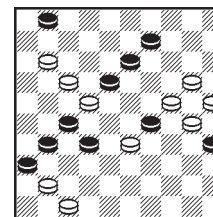
78. A.D. van Mourik

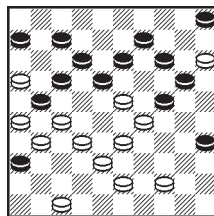
79. T. Smedinga

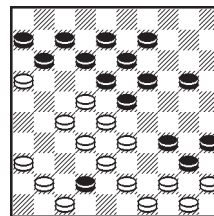
82. V. Matus

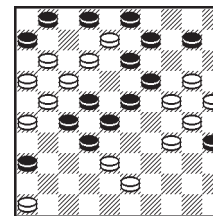
85. A.P. de Zwart

86. M.T. Douwes

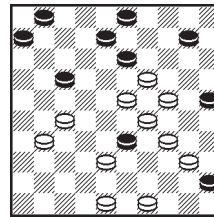

87. P. Kuijper

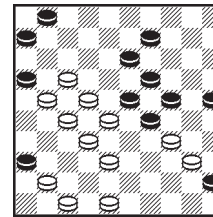

● **95.** 18, 38, 12, 42, 28, 3, 38, 8, 2. En nóg een 'Guerra' (Spaans). Alleen al omdat naarmate hun aantal groeit, ze aan waarde lijken te winnen! ■

94. A. Rom

95. J. de Wit

XXIX Championship of Lithuania

Rimas Mackevicius

In 2018 10 problemists took part in the XXIX Championship of Lithuania organized by the Lithuanian Draughts Composition Amateurs Union (LDCAU). They were competing in 4 categories: miniatures, problems, problems with kings and endgames. The winners were selected based on the sum of scores of the four best compositions from six presented by each author. Compositions were given points on a scale from 0 to 100. The winners were:

In the category of miniatures (judge A. Tavernier, France):

- 1. V. Bieliauskas (Spain, Bajadoz) - 295 p.
- 2. R. Mackevicius (Vilnius) - 265
- 3. A. Kaciuska (Siauliai) - 245

In the category problems (judge A. Tavernier):

- 1. B. Morkus (Vilnius) - 335
- 2. R. Mackevicius - 290
- 3. V. Bieliauskas - 275

In the category problems with kings (judge A. Moiseyev, USA):

- 1. R. Mackevicius - 192
- 2. J. Sioziny (a district of Vilnius) - 157
- 3. V. Gudelionis (Kaunas) - 92

In the category endgames (judge J. Bastiaannet, Netherlands)

- 1. V. Masiulis (Kaunas) - 246
- 2. R. Mackevicius - 212

• 3. J. Sioziny - 18

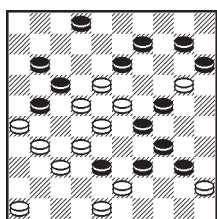
I selected several problems. The score for each is presented in square brackets after the solution.

- 1. 42, 428, 41 (47) 31, 8, 3, 6, 1, 1-12, 4+ [80]
- 2. 161, 2, 20, 7, 12, 1, 45, 12 (21) 26, 17 (45) 50+ [90]
- 3. 13, 4, 41, 8, 10, 22, 5+ [80]
- 4. 2, 24, 3, 11, 1, 38, 40, 24, 24+ [85]
- 5. 11, 3 (45x43) 9, 39, 4, 7, 31, 1 (32) 29 (37) 47+ [75]
- 6. 493, 43, 42, 31, 238, 3, 26, 49+ [80]
- 7. 44, 249, 30, 4 (49) 38, 15, 5+ [70]
- 8. 7, 1, 48, 34, 44, 2 (50A) 30, 39, 26, 17 (45) 50+ A. (19) 30, 40, 39, 26+ [70]
- 9. 12, 2, 42, 14, 35, 5+ [70]
- 10. 14 (19) 361, 43, 42, 45 (27VP1) 3 (44A) 47, 49+ VP1 (44) 3 (41) 36, 49+ A. (41) 35, 46+ [70]

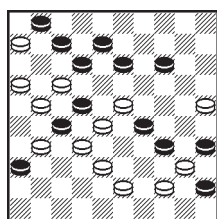

- 11. 4, 44, 34, 32, 14, 46 (40) 28 (45) 50+ [70]
- 12. 8, 19, 21, 8, 3, 29, 39 (14) 33/34 (19) 29+ [50]
- 13. 8, 28, 7, 10, 3, 40, 39, 38+ [55]
- 14. 17, 472, 27, 27, 43, 19, 13, 3, 33 (50) 17, 7+ [55]
- 15. 18, 12 (46) 5, 14, 1, 45 (7, 18, 24) 44 (29) 39+ [55]
- 16. 238, 32, 37, 15, 2, 46 (3) 14, 14+ [60] ■

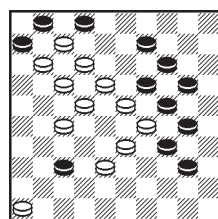
1. B. Morkus

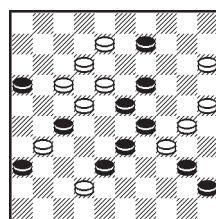
2. B. Morkus

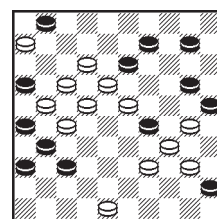
3. B. Morkus

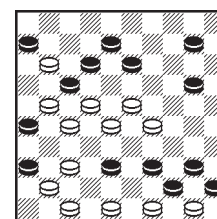
4. B. Morkus

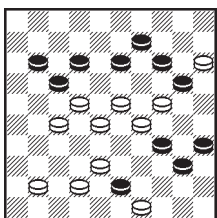
5. R. Mackevicius

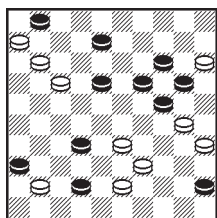
6. R. Mackevicius

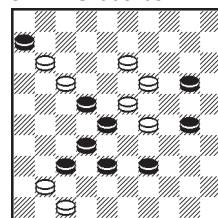
7. R. Mackevicius

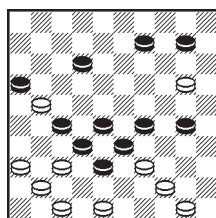
8. V. Bieliauskas

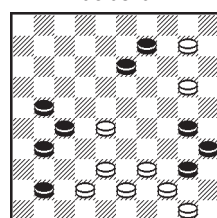
9. V. Bieliauskas

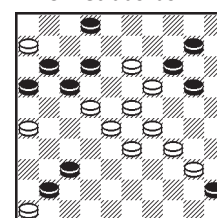
10. V. Bieliauskas

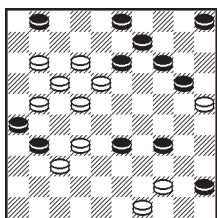
11. A. Kaciuska

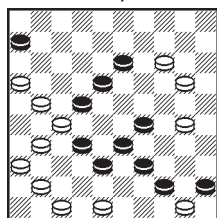
12. S. Petrauskas

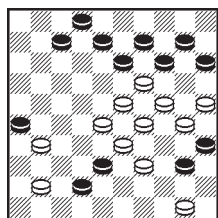
13. P. Rimša

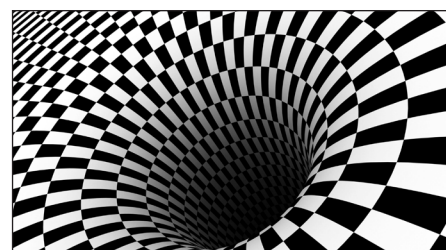
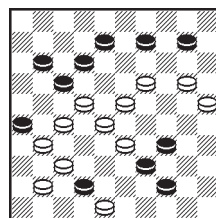
14. J. Sioziny

15. V. Gudelionis

16. V. Masiulis

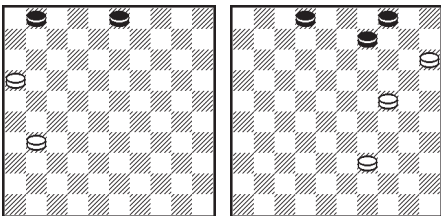

einDsPel

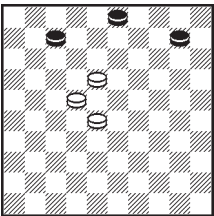
Gerrit L. de Bruijn

Oplossingen juni 2018

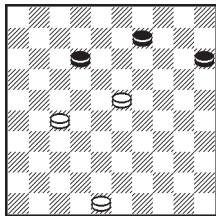
727. J.H.H. Scheijen (A) 728. Blonde (A)

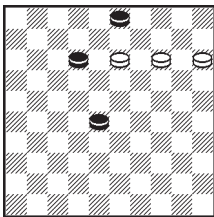
729. MS & Avds

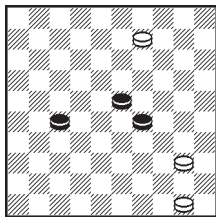
730. M. Sabater

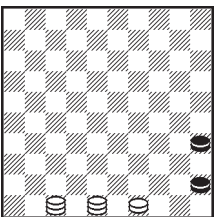
731. A. van der Stoep

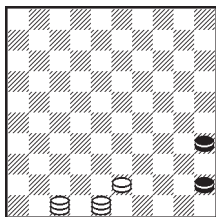
732. O. Dijkstra

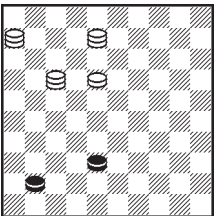
733. G.L. de Bruijn

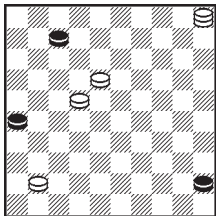
734. G.L. de Bruijn

735. G. Benning

736. R. van de Klift (A)

● **727 1.31-27 3-8 2.27-22** tweesprong:
A 2... 8-12 3.16-11 J.H.H. Scheijen [*Het Centrum* 13-04-1951]: **1-6 4.11-7 12×1 5.22-18 6-11 6.18-12! 11-17 7.12×21 1-7 8.21-17** oppositie
B 2... 8-13 3.22-17 [niet 3.16-11? 13-19 4.22-17 19-24 (op zijn beurt mag zwart zich hier niet vergrijpen aan 4... 19-23? 5.17-12 1-6 en wit wint door 12 te laten promoveren op 1 of op 3) 5.17-12 1-6

6.11-7 611 =] en nu

B₁ 3... 13-19 4.17-12 19-24 5.12-8 24-29 6.8-3/16-11 29-33 7.16-11/8-3! 33-38/39 8.11-7 1×12 9.3×43/44

B₂ 3... 13-18 4.16-11 18-23 5.17-12 23-28 6.12-8 28-32/33 7.8-3 5-37/38/39 8.11-7 1×12 9.3×42/43/44.

● **728 1.24-19 2-8** [na 1... 9-13 2.19×8 2×13 is de oppositie gunstig voor wit en na 3.39-33 13-18 4.33-28 4-9 5.15-10 baat het offer 5... 9-14 niet: 6.10×19 18-23 7.28-22 +] **2.39-34 8-12 3.34-30 12-17 4.30-25 17-22 5.19-14 9×20 6.25×14** Blonde 1815: **6... 22-28 7.14-9 4×13 8.15-10 28-33 9.10-4 13-19 10.4-10 19-24 11.10-15 24-29 12.15-20!** penning.

● **729 M. Sabater en A. van der Stoep: 1.22-17 3-8 2.18-12 7×18 3.17-11 8-12 4.11-6 12-17 5.6-1 17-22 6.1×5 22×33 7.5-32 33-39 8.32-49.**

● **730 M. Sabater: 1.27-22 9-13 2.48-43 15-20 3.43-39 20-24 4.23-19 12-18 5.19×8 18×27 6.8-3 27-32 7.3-26 32-38 8.39-33 38×29 9.26-8! 24-30 10.8×35 29-34 11.35-44.**

● **731 A. van der Stoep: 1.15-10 28-33 2.10-5 12-18** [na 2... 3-8 3.13×2 33-38/39 is de snelste winst 4.2-8] **3.13×22 3-8 4.14-10** [op 4.22-18? ontsnapt zwart door 4... 8-12 5.18×7 33-38 6.7-1/2 38-42 =] **33-38/39 5.10-4 8-13 6.4×18 5-43 7.18-4!** hinderlaag.

● **732 O. Dijkstra** [*Friesch Dagblad* 28-02-2014]:

1.9-3 tweesprong:
A 1... 27-31 2.3-14 31-36 3.14×32 29-33 4.50-45 L. Condemi 2011: **36-41** [na 4... 33-38 5.32×43/49 36-41 6.40-34! zien we een hinderlaag] **5.32×46 33-38 6.46-28 38-42 7.40-34! 42-48 8.28-39!** damvang E. Leclercq 1889
B 1... 23-28 G.A. Cremer 1974 [met de witte schijven op 44 en 45]: **2.3-14 27-32 3.50-45 29-33 4.14-20 33-39 5.40-34 39×30 6.20-25 30-35 7.25-14 28-33 8.14×37 33-39 9.37-32 39-44 10.32-28! 44-50 11.28-6! 35-40 12.45×34 50-45 13.6-1 45×29 14.1×34.**

● **733 G.L. de Bruijn: 1.48-39 45-50 2.39-6 50-45 3.6-1** tweesprong:
A 3... 45-50 4.47-29 50-17 5.49-44 17×50

6.1-6 35-40 7.29×45 insluiting

B 3... 35-40 4.47-29! 45-50 5.29×45 50-28 6.49-44 28×50 7.1-6 insluiting.

● **734 G.L. de Bruijn: 1.43-38 35-40 2.48-39! 45-50 3.39-44 50×42 4.47×45.** Ook als op 43 een dam staat is dit de enige winst.

● **735 G. Benning: 1.17-28** Verrassend dat wit de vangstelling eigenhandig verbreekt. Maar met andere zetten blijkt het niet te lukken.

1... 41-47 2.8-13 Gunt zwart geen tijd om met zijn schijf op te rukken.
2... 47-42 3.13-30 42-26 Na 3... 42-31 wint wit door 4.30-34 31×13 5.28-32 38×27 6.34-18.

4.30-25 38-42 Nu het nog kan...
5.28-37 42×31 6.25-3 31-36 7.18-12 26×8 8.3×26! 36-41 9.26-37 41×32 10.6-33 32-37 11.33-47.

● **736 R. van de Klift (A)** [*Het Damspel* 01-12-1941]:
1.5-28 Wit kan de eerste twee zetten niet verwisselen: na 1.41-36? volgt 1... 7-11 2.5-37 11-16 en nu bijvoorbeeld 3.18-13 [of 3.18-12 45-50 4.22-18 16-21 5.12-8 21-27 6.8-2 50-22 7.2-13 27-31 =] 3... 45-50 4.37-28 16-21 5.13-9 50-45 [natuurlijk niet 5... 21-27? 6.22×31 50×4 7.31-27 4×31 8.36×27] 6.28-37 45-50 7.22-18 21-27 8.9-4 50-44 9.37-14 44-49 10.14-3 49-40 11.18-13 40-35 12.3-8 35-49 13.8-3 27-31 14.36×27 49×21 met remise.

1... 45-50 2.41-36 7-11 Op 2... 26-31 3.36×27 7-11 wint 4.18-12. Na 2... 50-45 beschikt wit over vier winnende mogelijkheden: i 3.28-14 45×12 4.14-3; ii 3.28-39 45×12 4.39-48; iii 3.28-37 45×12 4.36-31/37-48; iv 3.28-46 45×12 4.22-17 12×21 5.36-31 26×37 6.46×2.

3.28-37 50×17 4.36-31 17-50 5.37-46 26×37 6.46×6 met een damvang op de triktrak.

In de originele stand stond schijf 41 al op 36. De aangegeven winst met 37 faalt, want zwart speelt niet (50)? maar (11).

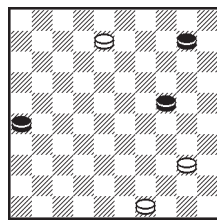
Ter oplossing

Michel Sabater streeft er in zijn 3×3-eindspelen doorgaans naar om de winstideeën zo helder mogelijk te verbeelden: geen zich wild vertakkende spelgangen, maar slechts één duidelijke variant. Zo ook in

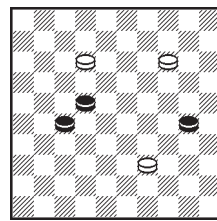

eindspel 737, waarin wit linea recta naar een hinderlaag toewerkt. De coproductie 738 eindigt eveneens in een hinderlaag. Bij Johan Bastiaannet zien we kleine combinaties. Jaap Bus wikkelt af naar een eindspel van een dam en een schijf tegen vier schijven. Niet gemakkelijk. Rimantas Mackevicius vervolgt zijn serie van twee dammen tegen veel schijven. Voorts een oudje van Toemanov uit 1909. Viergevers overzetting in de *Encyclopedie* is bijoplosbaar, daarom hier een nieuwe zetting. Gerard Benning brengt de zwarte dam met eenvoudige middelen in het nauw. Gerard Tiemens verrast ons ten slotte met een kapitale grap ■

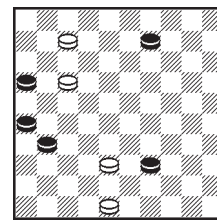
737. M. Sabater

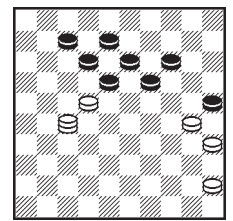
738. AvdS & MS

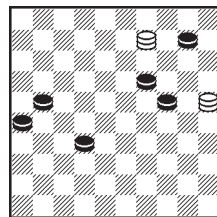
739. J. Bastiaannet

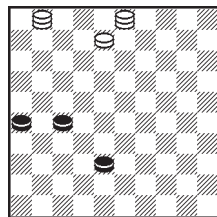
740. J.C.R. Bus

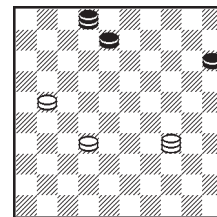
741. R. Mackevicius

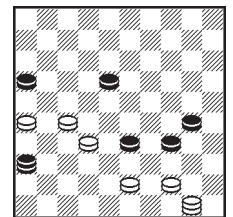
742. M. Toemanov (A)

743. G. Benning

744. G. Tiemens

De NN uit de Kerstoploswedstrijd is bekend

Johan Bulstra

Bij de Kerstoploswedstrijd, gepubliceerd in DP december 2017, was in de categorie eindspel korte oplossing van opgave 6 de auteur niet bekend (zie nu dia 1). De oplossing is 2 (34) 7 (39) 28, 34, 24, 24. Dit probleem werd gepubliceerd in het maandblad van het Amersfoorts Dam Genootschap (De A.D.G.-er) van december 1970.

Het probleem kent echter een leuke voor­ geschiedenis. Het is namelijk een zeer geslaagde gespiegelde bewerking van K.W.

• K.W. Kruijswijk (cartoon J.J.H. Mertens)

Kruijswijk. Maar het origineel is van B. Mardochée uit 1807 (dia 2). Met boven­ staande informatie is de oplossing niet moeilijk met 33, 37, 27 en 27.

Interessanter wordt het verhaal als mr. M.J. Kuipers, begin jaren 80, het motief van Mardochée verder onderzoekt. Op de dia's 3, 4 en 5 staan de voorstudies van Kuipers, waarna vervolgens de drie eindstudies op de dia's 6, 7 en 8 staan.

- 3. 5 (372) 33, 37, 27, 27, slechts een kleine verdieping op het basismotief.
- 4. laat zich met de kennis van de vorige makkelijk vinden, 1 (349) 28Z, 34, 24, 24. Z. 6 enz. wint ook.
- 5. weer met een kleine wijziging en dito oplossing: 1 (349?) 28, 34, 24, 14. De computer komt met Z. (36 of 20Y) 45 (20 of 36, 41) = Y. (9) 45 (14) 27 (9) 21 (3) 16 (150, 20/25) =

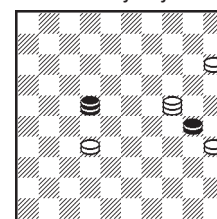
Tot slot de drie eindstudies.

- 6: in deze studie wordt de stopschijf gebracht. Dit gaat via 40Z (30A) 35, 18, 34, 24, 14. A. (29, 1) 22-18B (6) 34, 34. B 6, 1 enz. Fraai, maar er blijkt helaas een bijoplossing in te zitten via: Z. 39 (1) 13 (45) 35 met gewonnen 1 + dam om 3 + dam.
- 7. staat weer dicht bij het oorspronkelijke basisidee. De oplossing is: 1 (404) 33, 450, 34, 34.
- 8. de mooiste, maar ook degene waarin

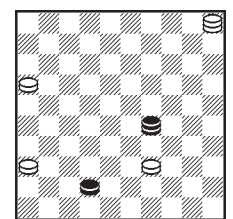
de mogelijke bijoplossing met 11, 7 een reële dreiging vormt. Deze blijkt, volgens de computer, echter niet toereikend voor de winst. De auteursoplossing is: 15 (22, 27, 37) 14 (372) 33, 37, 27, 27.

Een leuke, luchtige en onbedoelde aanvulling op de Kerstoploswedstrijd. (Bron: De A.D.G.-er van december 1972) ■

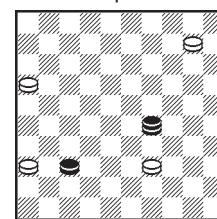
1. K.W. Kruijswijk

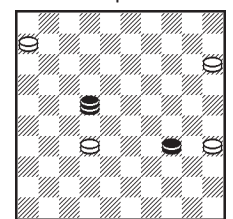
2. B. Mardochée

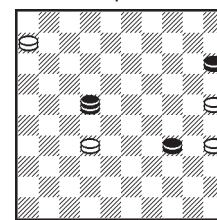
3. M.J. Kuipers

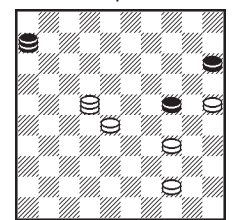
4. M.J. Kuipers

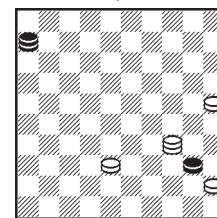
5. M.J. Kuipers

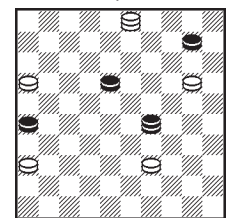
6. M.J. Kuipers

7. M.J. Kuipers

8. M.J. Kuipers

Tweemaal scherp (7)

De meervoudige damnaturel

Arie van der Stoep

Kinderspul

In 2016, toen de vereniging 75 jaar bestond, schreef de Kring voor Damproblematiek een compositiewedstrijd uit. De jury verlangde inzendingen die direct uitliepen in een naturel. Kinderspul, want de literatuur levert een handvol composities op dat uitloopt op twee verschillende naturellen en twee composities die uitlopen op meer dan twee naturellen. Met de toevoeging dat het steeds gaat om damnaturellen.

Zie voor wat ik bedoel voorbeeld dia 1, een arrangement van een probleem dat de Zeeuw Johannes Jacobus Kaan publiceerde in Het Damspel 6.1927. Kaan had een werkeloze zwarte schijf op veld 6 bijgeplaatst. Die heb ik weggehaald, tevens de inleiding iets veranderend. Dat het probleem bijoplosbaar is, doet natuurlijk niks aan de boodschap af. Wit speelt 22 (37) 449, 42, 3. Zie dia 1a. Afhankelijk van zwarts keuzeslag belandt de witte dam uiteindelijk ofwel op veld 1 (na 12x23 3x42) ofwel op veld 26 (na 26x17 en 3-14; de slotslag 14x26 zag ik niet meteen).

Vooraf een Oost-Europees genre

Vooraf de huidige generatie Oost-Europese problemisten houdt zich met het thema van de meervoudige naturel bezig. Ze hebben een voorloper in Anatoli Kovrizjkin met diens dia 2 uit L'Effort 5/6.1961. De man heeft vele ideeën in partijachtige standen gehuld, maar deze 7x7 is van moderne Oostblok-snit, of zo u verkiest Oostblok-shit. U weet wel, met schijven die zonder een verdediger tegen te komen naar dam kunnen lopen. Oplossing 14, 20 (48A) 2 (26) 25 (24) 3, 15+. Op (A24) volgt 2, 8, 3, 50+. De slotslag van de witte dam ligt tweemaal niet vast.

Kovrizjkin is op 6.1.1916 geboren in Charkov in de Oekraïne, de woonplaats van Serge Yushkevitch. Toch mag ik hem op gezag van Serge geen Oekraïner noemen. In dat jaar maakte de Oekraïne namelijk deel uit van de USSR, aldus Serge. Kovrizjkin was dus tegelijk Rus en Oekraïner. We doen er daarom het beste aan, bij zijn nationaliteit USSR te noteren, adviseert Serge.

Anatoly Uvarov laat een eenzame witte dam eindigen op veld 45 of veld 47, maar

dat lukt hem alleen in een vrijgevochten stelling. Dia 3, bron DP 8.2008, oplossing 43, 9, 3, 1 (42A) 45, 47+ (A34) 29, 45+.

Er deden Oost-Europeanen mee aan het concours 75 Kring voor Damproblematiek. Hun inzendingen wijzen eens te meer op de kloof tussen Oost- en West-Europa. Inhoudelijk rijk, maar esthetiek ho maar. Die lui componeren alleen cognitief in plaats van cognitief plus emotioneel. Oplossing dia 4 van Grigori Sjestririkov: 40, 483, 12, 7, 3 (11A) 24, 36+ (A42) 16, 46+.

Een zestal van Bieliauskas

Litouwer Valdas Bieliauskas heeft de meeste bewerkingen op de meervoudige naturel op zijn conto: zes stuks. Althans, op het moment van schrijven: april 2017. Met dia 5 deed hij in 2006 vanuit Spanje mee aan het Kampioenschap van Litouwen. Oplossing 228, 13, 2, en nu of een damnaturel op veld 3 of een damnaturel op veld 5.

In 2008 organiseerde de sectie Problematiek van de werelddambond een WK miniaturen. De sectie functioneerde toen nog naar behoren. De eerdergenoemde Valdas beoogde de troon te bestijgen met dia 6, oplossing 18, 9 (48) 3 (17A) 26, 16+ (A31) 6, 36+.

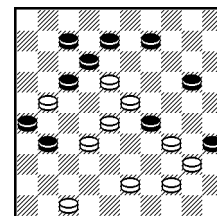
Valdas had kennelijk in 2008 geprobeerd zijn idee in dia 6 gespiegelde vorm te geven, maar hij kwam niet verder dan de 7x6 van dia 7. Die kreeg bij wijze van troost een plekje in DP 8.2009: 9 (47) 4 (13A) 15, 16+ (A29) 15, 26+.

Dia 8 en 9 zijn inzendingen naar het Kampioenschap van Litouwen 2014. Oplossing dia 8: 31 (42) 8, 7 (11A) 3, 47+ (A13) 1, 4, 8+. Graag uw speciale aandacht voor dia 9. Ik weet het, de stand doet pijn aan de ogen. Toch gaat het om het rijkste probleem tot dusver in dit artikel, omdat Valdas langs drie verschillende wegen een damnaturel tot stand brengt. Men zie: 9, 3 (8A) 34, 25, 6+ (A48) 25 (34B) 2, 26+ (B8) 394, 26+.

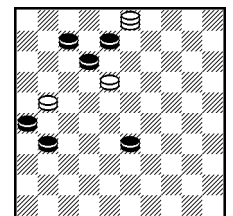
Dia 10, Hoofdlijn 1.2017, is weer gewoner: 41, 12 (7x) 7 (13) 2 (24A) 49, 6+ (A18) 36, 50+

Eén half mislukt Nederlands probleem van zowat een eeuw oud tegenover negen

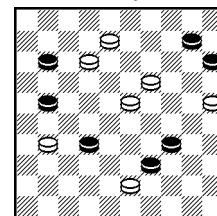
1. J.J. Kaan

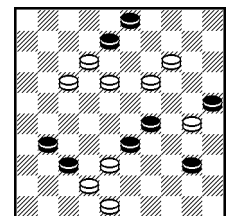
1a. 3x42x1 of 3-14x26

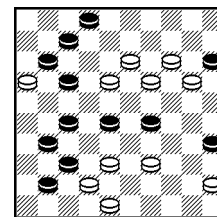
2. A.I. Kovrizjkin

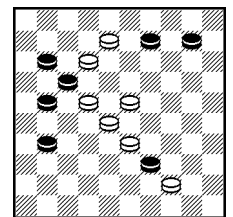
3. A.V. Uvarov

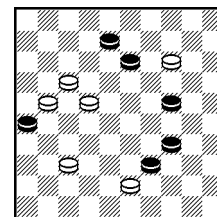
4. G. Sjestririkov

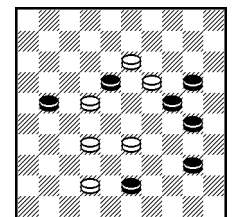
5. V. Bieliauskas

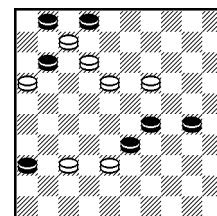
6. V. Bieliauskas

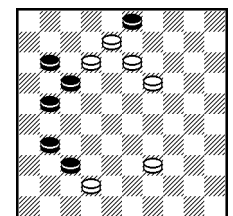
7. V. Bieliauskas

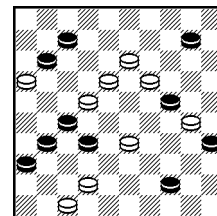
8. V. Bieliauskas

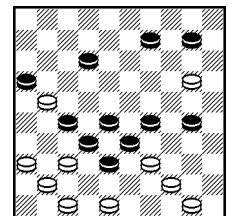
9. V. Bieliauskas

10. V. Bieliauskas

11. V. Bieliauskas

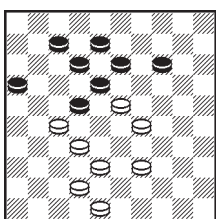
Forcings

Oege Dijkstra

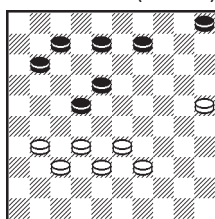
Oplossingen juni 2018

- 34. 27-21 (16x27) 32x21 (13-19) 42-37 (19x28) 37-32 (28x37) 48-42 (37x48) 21-17 (48x23) 17x10 (8-13) 10-4 (12-17) 38-32 (17-21) 32-28 (21-27A) 4-15 (13-19) 15-38! (27-31B) 28-22 (18x27) 38x24. A. (18-23) 4x2 (23x32) 2-24. B. (19-23) 38x2 (23x32) 2-7 (18-22) 7-11

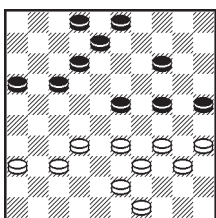
34. A.J. Timmer

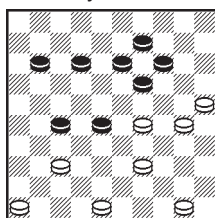
35. De Ruiter (A.AvdS)

36. M. Sabater

37. O. Dijkstra

(22-27) 11-16.

Het schitterende eindspel na 10-4 is van Tjalling Goedemoed. De inleidende combinatie is natuurlijk bekend. Dat deze wordt afgedwongen en de verdieping van het eindspel maken de compositie tot een toppe!

- 35. 25-20 (5-10) 32-28 (11-17) 20-14 (10x19) 28-23 (19x28) 31-27 (22x42) 33x4 (42x44) 4x50.

De twee inleidende zetten die Van der Stoep toevoegt maken het geheel toonbaar. Zonder de inleidende dwang eigenlijk een niemendalletje.

- 36. 33-28 (14-19) 28-22 (17x28) 35-30 (24x33) 34-30 (25x34) 43-39 (33x44) 49x7 (2x11) 28x14 (3-9) 14x12 (11-17) 12x21 (16x27) 37-31 (27-32) 31-27 (32x21) 36-31.

Niet al te moeilijk. Voor dammers die de hangende schijf op 40 lelijk vinden: juist met deze opstelling kan de witspeler een zet als 18-23? of 19-23? uitgelokt hebben.

- 37. 29-23 (27-32A) 48-42! Het juiste tempo! (32x41 46x37 (28-33B) 39x28 (13-18) 25-20 (14x34) 23x3 (18-23) 3x6 (23x41) 6-28! (41-47) 28-39 (47x44) 50x30.

A. (28-32) 37x28 (13-18) 25-20 (14x43) 23x3 (43-49) 3x6 overmacht.

B. (28-32) 37x28 (13-18) 42-38 (18x29) 39-33.

De eerste zet lag voor de hand, maar het goede tempo, de weerlegging van zwart en het eindspelletje maakten het niet eenvoudig. Al met al: drie dwangzetten en drie keer meerslag in een acht-om-acht zorgen voor genoeg dynamiek vanuit een gemoedelijke aanvangsstand....

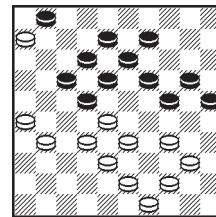
Every picture tells a story...

De mooiste composities zijn voor mij de standen die een verhaal vertellen. In diagram 38 is zwart aan zet. Met 9-14?! probeert hij te profiteren van het gapende gat achter veld 38. Er dreigt (24-29) dus 34-29. (24-30) [dreigt (30-34)] 40-35! (30-34) 29x40 (20-24) 31-27 (22x31) 26x37 (18-22). Zie diagram 38a.

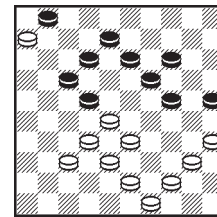
De zwartspeler lijkt het aardig voor elkaar te hebben: er dreigt 24-29 en wit zal met 32-27 de gewonnen schijf moeten teruggeven... Nee hoor: hij heeft alles zien aankomen en was met 34-29 aan een enorme forcing begonnen: 35-30!! (25x45) 44-40 (45x34) 43-39 (34x43) 28-23 (19x39) 32-27 (22x33) 49x7 (1x12) 6-1 (17-22) 1x43 (22-28) 43-38 (8-12) 38-20! (28-32) 20-3 (12-18) 3-9 (18-23) 9-20!

Is de witte forcing helemaal sluitend? We moeten even terug naar de volgende stelling (diagram 38b). Zwart ging hier verder met het fraaie maar incorrecte tijdelijke offer (30-34) en (20-24). Wat is echter

38. O. Dijkstra

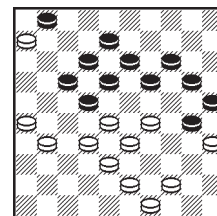

38a.

de waarde van de kromme zet (19-24)? Zwart dreigt dan niet alleen met 30-34 maar ook met 14-19 en vervolgens 30-34. Wit komt nog ver met 43-39 (14-19) 28-23 (19x37)

38b.

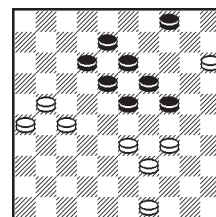

31x42 (30-34) etc. maar een sluitende winst heb ik niet kunnen vinden. Daarom zou de forcing moeten beginnen met een schijf meer voor wit en daar heb ik zo mijn bezwaren tegen. Liever verklaar ik de plusschijf...

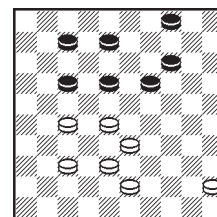
Nieuwe opgaven

Vanwege de vakantietijd deze keer zes opgaven. Nr. 39 en 40 zijn goed te doen, al lijken bij 39 meerdere voortzettingen kansrijk. De twee arrangementen van Frans Hermelink zijn schitterend. Nr. 41 vanwege het verrassende eindspel en nr. 42 vanwege het geheel: mooie stand, dwangzet en combinatie. Tot slot twee kleintjes van ondergetekende. Nr. 43 zal wel gaan, maar hoe wint wit in nr. 44 als zwart zich na de schijfwinst taai verdedigt? Een mooi standje voor analytici ■

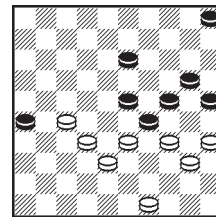
39. A.J. Timmer

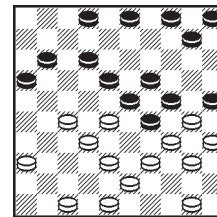
40. A.J. Timmer

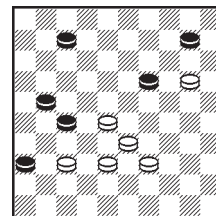
41. J.J. van Tol (A. FH)

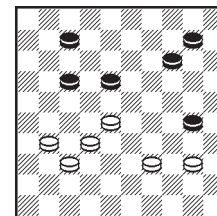
42. M. Douwes (A. FH)

43. O. Dijkstra

44. O. Dijkstra

Vervolg

'De meervoudige damnaturel'

Oost-Europese vertolkingen, waarvan acht uit de moderne tijd. Heeft het Westen zich op dit specifieke terrein buitenspel gezet? We zullen het zien in de volgende aflevering.

Aanvulling

De eerste versie van dit artikel schreef ik in april 2017. Valdas blijft zich echter in het genre profileren, in juli 2017 in Hoofdlijn met dia 11, de eerste stelling waarin geen witte schijven ongehinderd naar de damlijn kunnen opstomen en daarom voor mij aanvaardbaar. Wit opent met 20-14. Het meest effectvol is zwarts antwoord (10x19). Dan 361, 43, 42, 45. Afhankelijk van zwarts antwoord creëert wit een damnaturel ofwel op veld 46 ofwel op veld 49. Naar veld 46 gaat het op zwarts keuze (16x27A): 3 (41B) 35, 46+ (A44) 3 (41C) 36, 49+ (D44) 47, 49+ (C27) 47, 49+ (B44) 47, 49+ De witte dam slaat 3x35, 3x36 of 3x47, en dat zien we echt niet elke dag ■

International draughts concours in memory of Tadikas Morkus, category B

Algimantas Kačiuška

Tadikas Morkus (April 21, 1933 – October 31, 2011), Lithuania (Vilnius), was a virtuoso in draughts compositions on the 64 squares and father of Benjaminas Morkus (born 6th of May 1961), the world champion problemism on the 100 squares.

From the competition regulation:

1. This concours is organized by The Union of Lithuanian Draughts Composers and is dedicated to the 75th anniversary of Tadikas Morkus. This regulation act was reviewed and approved by CPI FMJD.

2. Concours timeframe: June 1, 2017 – April 1, 2018. This concours has 2 categories which comply with the International Rules (RI) for problems-64 and problems-100.

3. The problems in each category shall not have any white and black kings in the initial position and have to meet all requirements to the super level (RS). The problems which only meet base level (RB) or master level (RM) will be eliminated at the end in the final judge report.

4. Only new problems or problems published after January 1, 2015 can participate. Problems which already participated in other

competitions or participate in other competitions during this Concours, will be eliminated if this is detected after the beginning of the concours.

5. Team- and co-author problems are prohibited. Referee committee members can participate in the Concours, depending on total number of referees. (...)

7. Each category has a special task: black and white cannot have more than one man on the penultimate horizontal row. Example: A. Nikolayev, "Molodezh Azerbaidjana", 28-02-1985 - 20, 27, 28, 30, 32, 36 / 7, 8, 29, 41, 42 – 427, 7-2, 3, 47+. The problem doesn't meet the special criteria.

White has an extra piece on the 9th row: pieces on 7 and 8. V. Matus, „Mir Miniatur“, 1994 - 20, 22, 30, 31, 38, 40, 41 / 8, 11, 12, 21, 33, 42, 49 – 29, 2, 44, 12-7, 1, 47+. The problem does meet the special criteria – white and black have only one piece on the penultimate horizontal row. (...)

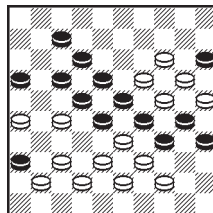
9. In each category participants can submit no more than 2 compositions with a full solution until the moment when it is obvious that white will win. Solution must be written in short notation. Only compositional variations, compositional false solutions and legacy prove must be written. Legacy prove is necessary when it is not clear how black attacks the white piece(s). Only these solutions will be published on the websites shown below in this document. If the position was already published, author should add the date

and place of first publication.

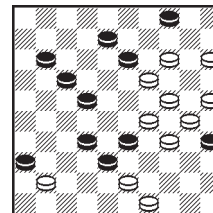
10. Each problem gets an evaluation number from each referee. The final evaluation number for each problem in each category will be an average of central evaluation numbers without the highest and lowest numbers. Participants who are members of the Referee Committee do not evaluate their own problems. Problem elimination (0 evaluation number) is allowed based on objective criteria written in the International Rules (RI) for problems competition.

11. Ranking criteria in case of tie evaluation points.

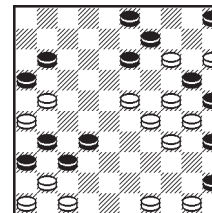
B7. S. Yushkevitch

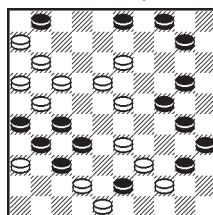
B33. A. Rom

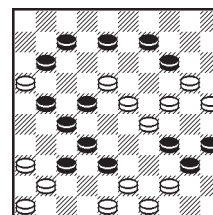
B46. A. Nikolayev

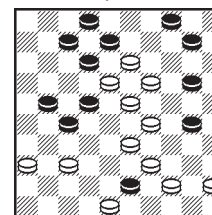
B26. A. Moiseyev

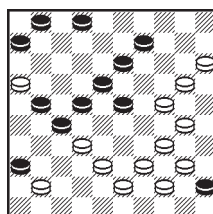
B10. I. Ivatsko

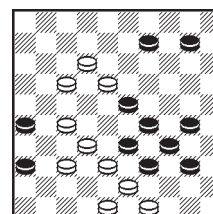
B28. A. Nytych

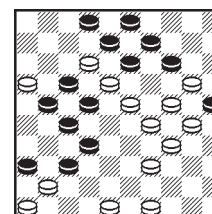
B47. B. Morkus

B55. M. Tsvetov

B8. S. Yushkevitch

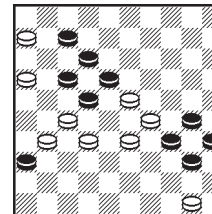

11.1. Highest place of the 2nd problem in category.(...)"

After the death of Stasys Žilevičius (4 December 1956 – 18 December 2017), Rimas Mackevičius took over the functions of the competition coordinator.

The competition involved 40 B category

B25. A. Moiseyev

• *Tadikas en Benjaminas Morkus*

draughts composers (76 problems): Belarus - 13, Ukraine - 9, Lithuania - 6, Russia - 5, USA - 2, the Netherlands - 1, Latvia - 1, France - 1, Israel - 1, Poland - 1.

First 8 places: see the table.

JUDGES: M.Levandovsky (Ukraine) - ML, A. Moiseyev (USA) - AM, T. Smedinga (Netherlands) - TS, A.Tavernier (France) - AT, V. Varushyla (Belarus) – VV. In addition to the College of Judges, he was also a consultant for the competition - Alexander Polevoy (Israel).

These are the works of the winners of the first 8 places, that took part in the competition:

● **B7.** 382, 261, 2, 33, 48(29) 9, 48x23, 45 - E. van Embden 1803: (33) 3 (18) 20 (39) 9 (23A) 14 (29A₁) 20 (34 A₂) 25 (350) 30, 43 (30) 39 (35) 34+. A. (22) 27 (44) 22 (49B) 44, 34+. A₁ (28) 32 (44) 28 etc. A₂ (33) 38 (44) 33 etc. B.(50) 6 (40) 34 (45) 1+.

● **B33.** 150 (47A) 44, 9, 3, 21, 16, 24, 3+. A. (15) 44, 9, 3, 21, 16, 24, 3+.

● **B46.** 42, 41 (27) 239, 28, 18, 8, 3 (34A) 10, 29, 39 (50) 44 (40) 45+. A. (24) 10, 42 (44) 40, 30, 44+.

● **B26.** 182, 117, 29, 161, 40, 31, 128 (1x21) 18, 9 (13) 43 (7) 1 (38AB) 49+. A. (32) 28+. B. (27) 49 (26) 32 (15) 37 (20) 42 (25) 48+.

● **B10.** 15, 31, 27, 41, 493, 40, 239, 42, 41, 1, 24, 24+.

● **B28.** 9 (04x) 13, 32, 43, 5, 16 (11, 11) 31+.

● **B47.** 14, 10, 5, 8, 12, 18, 28, 2+. A. Guerra, 1595.

● **B55.** 31, 21, 37, 31, 43, 11, 1, 32 (40) 28 (45) 50+. „Šaškių kaleidoskopas“, №19 (2016).

A couple of very good compositions did not take part in the distribution of winning places because they were the second choice of the author:

● **B8.** 42, 239, 14, 9, 18, 3, 3x20x42x26, 38, 11, 38 (11) 7, 41 (17) 37 (22) 32+. „Hoofdlijn“, № 204, October 2016.

● **B25.** 44, 40, 43, 18 (23AB) 1 (27) 19, 49+. A. (44) 1 (23) 49, 35+. B. (27) 1 (44) 6, 2+ ■

Author	Number	ML	AM	TS	AT	VV	Sum	Score	Place
S. Yushkevitch	B7	90	72	82	85	70	239	79,67	1
Ukraine	B8	84	74	72	80	65	226	75,33	
A. Rom	B33	80	76	75	80	75	231	77	2
USA	B34	27	72	25	20	50	102	34	
A. Nikolayev	B46	86	75	61	75	70	220	73,33	3
Russia	B45	0	0	0	0	0	0	0	
A. Moiseyev	B26	77	-	66	80	60	143	71,5	4
USA	B25	74	-	50	70	55	125	62,5	
I. Ivatsko	B10	77	52	65	60	69	194	64,67	5
Ukraine	B9	0	0	0	0	0	0	0	
A. Nytch	B28	60	55	76	60	70	190	63,33	6
Ukraine	B27	15	36	55	65	40	131	43,67	
B. Morkus	B47	57	68	79	65	45	190	63,33	7
Lithuania	B48	0	0	0	0	0	0	0	
M. Tsvetov	B55	62	63	45	65	60	185	61,67	8
Israel	B56	52	52	50	40	10	142	47,33	

Jouke Hottinga overleden

Op 14 juli 2018 is in Eindhoven Jouke Hottinga overleden aan de gevolgen van een longontsteking. Hij werd geboren op 21 oktober 1928 in het Friese Wijckel en is op enig moment neergestreken in Eindhoven. Hottinga is deze stad altijd trouw gebleven. Hij was een van de steunpilaren van het toenmalige Philips DC en is tevens vele jaren lid geweest van de KvD. Als problemist heeft hij een zeer bescheiden status met niet meer dan een handvol eenvoudige composities. Maar als oplosser was hij in de jaren zestig en zeventig nauwelijks te overtreffen. Vorig jaar heb ik hem nog ontmoet bij de wedstrijd Brainsport Eindhoven - Heijmans Excelsior II. Hij maakte toen al een zeer fragiele indruk (HW) ■

Functie (2)

Over actievoerders, weldoeners, dooddoeners en nietsnutten

Pieter Kuijper

Every Picture Tells a Story, zo heet het succesalbum waarmee in 1971 de Britse schor-zanger Roderick David Stewart in één daverende klap zijn thuisland en de rest van de Engelstalige wereld veroverde. De gelijknamige rocksong kan qua hogere liedkunde wat mij betreft onmiddellijk door naar Herman Finkers voor diens 'Verhalen voor in het haardvuur', maar de titel geeft wel te denken.

Op het eerste gezicht een triviale kreet, bij nader inzien fascinerend, de artiest vangt woordkunst (story), beeldkunst (picture) en klankkunst (muziek) onder één hoedje. Het leverde Rod, die (net als zijn Spaanse collega crooner Julio 'mi amor' Iglesias) uit liefde voor muziek de kans op een glansrijke voetbalcarrière opofferde, uiteindelijk adeldom op, ook al vanwege zijn kennelijk charitatieve inborst. Sir Rod staat er nu op zijn visitekaartje. En de titel van het boek van Finkers spreekt al even 'letterlijk' tot de driedimensionale verbeelding, je ziet de lectuur vlammen en je hoort het knisperen.

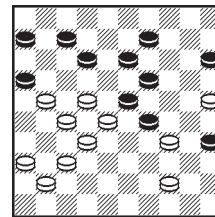
Ieder plaatje heeft zijn praatje, met dank aan ons brein. Plato bevroedde het ooit al toen hij bespiegelde over vorm en inhoud, en prof. Erik Scherder legde het onlangs op de buis enthousiast uit: in eendrachtige samenwerking leveren kwab en schors, hippocampus en amygdala een totaal beleving. In de bovenkamer versmelten zintuiglijke waarnemingen, je ruikt wat je leest, muziek geeft de kriebels, geen woord zonder verbeelding en geen beeld zonder verwoording. Plasticiteit, er wordt

gekneed, met een beetje goeie wil en een sprongetje opzij zouden we dat proces 'fantasie' kunnen noemen.

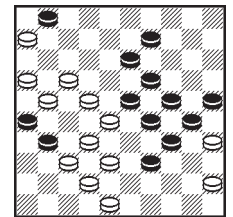
In de damproblematiek is het diagram de 'picture' en de afwikkeling de 'story'. Diagrammen om de fantasie te prikkelen, storytellers als millionsellers, wat zou dat mooi zijn. Maar helaas, we hebben onze hobby verziekt door damcomposities te degraderen tot puzzels, terwijl we wel beter konden weten. Was het niet Max Douwes die zei: "Damproblemen zijn sprookjes"?

Niks geen koude emotieloze cijferanalyses, dat zijn enkel abstracties van de voorstelling, het verhaal moet verteld worden. Ook Leen de Rooij had oog voor de overall sensation toen hij in de tachtiger jaren het beste werk van tien jaar eerder in DP besprak onder de welluidende verzamelnaam 'puik', regelmatig vergastte hij ons op klinkende taal en muzische toespelingen. Ik herhaal vanwege het plastische commentaar een mooi viertal ten voorbeeld; kijk, zo komt een damprobleem tot leven! Een urn op een trampoline, je ziet het voor je.

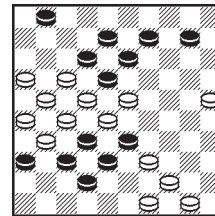
1. W. Lente

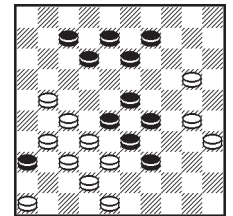
2. M.T. Douwes

3. W. Jurg

4. D. de Ruiter

• 1. 40, 18, 20, 37, 3, 11, 38. DP november/december 1970, reprise in 1980.

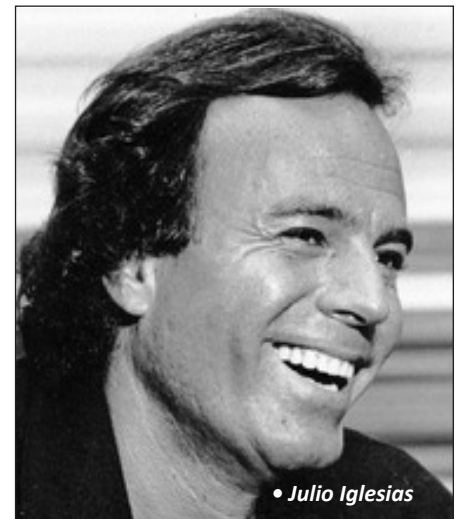
Leen: als een gedicht van Nijhoff, diepgaand in zijn eenvoud. En: de zwartjes worden naar de benedenverdieping geloodst.

• 2. 43, 33, 40, 20, 24, 161, 7, 10, 1. DP januari/februari 1972, reprise in 1982.

Leen: de ontwerper moet zich gevoeld hebben als Michelangelo die de koepel van de Sixtijnse kapel schildert.

• 3. 20, 43, 47, 42, 7, 17, 45, 3, 19, 5. DP april 1973, reprise in 1983.

Leen: wit hanteert (met de zetten 42 en

17) de sneeuwruimer tegen de massale zwarte schijvenhoop.

● 4. 43, 17, 22, 30, 24, 29, 3, 19, 37, 37. DP februari 1974, reprise in 1984.

Leen: als een urn wordt de zwarte dam achter de muur gemetseld, maar komt er dan toch weer uit; met dolle sprongen als op een trampoline.

Overigens, niet altijd jubelde Leen botertje tot de boom. Wie de juni DP van 1981 herleest hoort de puikschrijver daar verzuchten dat als het aan hem had gelegen er minstens 950 van de '1001 Miniaturen' achterwege hadden kunnen blijven. Toen afgelopen juni in de vorige aflevering een bedekte kat werd uitgedeeld aan het oude oerboek van Gortmans was ik me niet bewust zo een onomstreden voorganger te hebben in mijn aversie tegen functionalistische soberheid. Leen, me dunkt een genuanceerde denker en zeker geen houwdegen, formuleert zijn bezwaren milder dan ik, hij wendt zich van de bulk van het kleine grut af met de meesmuilende (en mij net iets te veel aan het ontraadselen geassocieerde) bejegening 'doorzichtigheid'. De boektitel is een paradox: miniaturen is klein en 1001 is groot. Eenvoud en kernachtigheid aanprijzen als deugd of plicht, dat wil met een overkill aan bewijsvoering niet overtuigen. De indoctrinatie van het met de paplepel instampen werkt niet.

De vorige keer nodigde ik geïnteresseerde lezers uit om tien problemen met een weggeeffinale te beoordelen op de rol die de zwarte motiefschijven spelen. Als toetssteen voor die beoordeling reikte ik twee instrumenten aan:

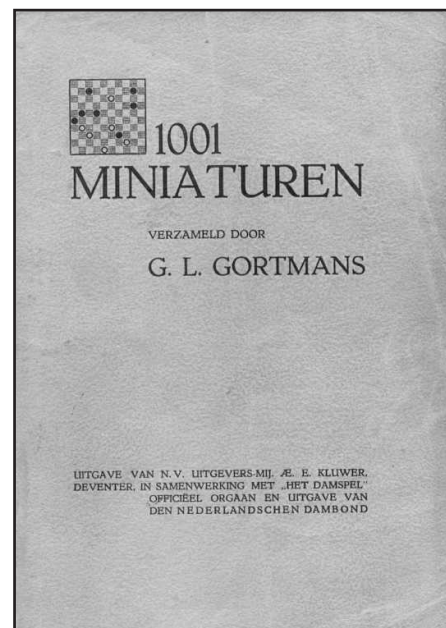
- a. het actuele officieel erkende standpunt binnen de georganiseerde damproblematiek inzake figuratie (zie Eric's Damsite): *Minimumeisen waaraan een compositie moet voldoen: verboden is -5. Figuratie. Een figurant is een schijf die noch in de aanvangsstand noch in de combinatie of het motief een rol vervult.*
- b. ons damwoordenboek: *Figurant = schijf in de aanvangsstand van een probleem die geen rol speelt in de afwikkeling. Afwikkeling wordt omschreven als: het voeren van een partij tot het eind.*

In DP van mei 1967 las ik er nog eentje, in het kader van een 'meesterwedstrijd', voor rekening van eerdergenoemde Leen, die destijds contactpersoon was: *een schijf is een figurant wanneer die in de afwikkeling kan worden gemist en ook geen deel uitmaakt van een scherp motief.*

En in 1969 verscheen het rapport van de 'Technische Commissie' (DP jaargang 29 no. 4): het was een wijze gedachte om een gremium zich te laten buigen over ons begrippenapparaat, maar het leverde wat betreft figurantschap weinig spectaculairs op: *figurant is een stuk dat in de aanvangsstand, tijdens de ontleding of in de slotstand (ongelukkige woordkeuze) niet in een aktie wordt betrokken*, en een pagina verderop: *een compositie voldoet aan de scherpe regels, als daarin niet voorkomen, gevolgd door een opsomming van euvel geachte zaken waaronder figuratie.*

Alles vrijwel gelijklopend, mot, roest en herbezinning bleven sinds de jaren zestig nogal achterwege. Tijd voor verversing. Voor een correcte en joviale omgang met (al dan niet apert) loos materiaal ga ik van start met een ingreep in de terminologie, het woord 'schijf' zou moeten worden veranderd in 'stuk', damproblematiek betreft immers niet enkel schijvenconstructies. En ook het woord 'partij' vraagt om bijstelling, in de problematiek is de partij een 'compositie', 'constructie', 'probleem' of welk officieel woord men maar aan onze hersenspinsels wil hechten. En dan het cruciale woord 'afwikkeling', het moet zonneklaar zijn dat het staat voor de optelsom van twee ingrediënten: het combinatiespel en het daarop aansluitende (eventuele) motiefspel, het gaat om het geheel van handelingen vanaf de beginstand van de compositie tot aan de eindstand, de stand waarin geen spel meer voorhanden is.

Let wel: functieonderzoek is iets anders dan een heksenjacht op figuranten, vandaar dat ik alle zwarte motiefschijven bij uw bezichtiging betrok en niet enkel het zwarte materiaal in de eindstand. Want, daargelaten wat verstaan mag worden onder 'een rol spelen', strikte lezing van zowel standpunt a als woordenboek b leidt tot de conclusie dat betrokkenheid bij welke actie dan ook tussen de beginstand en de eindstand van een compositie een stuk per definitie boven het figurantendom uitilt. Ik repeteer hier uit eerdere DP schrijverij wat ik onder een eindstand versta: een positie met zwart aan zet waarin beide partijen zijn uitgespeeld (en: spelen = kiezen). Als we de plompverloren annotatie op de Damsite van Eric van Dusseldorp aanvaarden: *een geslagen stuk heeft per definitie een functie*, dan lijkt het toetsen op ledigheid zich te kunnen beperken tot zwarte stukken in de slotstand. Eric's opvatting dat een stuk dat

geslagen wordt alleen daardoor al actief is (het verlaat immers zijn plaats, verhuist naar het houten kistje) deel ik niet, dat is voor mij een brug te ver. Het detecteren van figuranten gaat niet alleen over de eindstand, ook dood hout dat slaandeweg wordt geogst wil ik in het speurwerk naar functionaliteit betrekken.

Pak nu dan de juni 2018 DP er even bij, want de diagrammen van toen worden niet herhaald

Ik maak het werk overzichtelijk door qua functie (een rol spelen) de stukken te onderscheiden in vier soorten, die u in de titel van deze aflevering terugvindt.

- **Actievoerders** zijn stukken die tijdens de afwikkeling actief zijn, van hun stoel komen, ze bewegen en zijn nooit figurant.
- **Weldoeners** zijn stukken die zelf niet bewegen maar de afwikkeling mogelijk maken, faciliteren, zonder hen loopt het niet, ook deze stukken zijn geen figurant, ze bewijzen een weldaad door de compositie te valideren.
- **Dooddoeners** zijn bijgeplaatste stukken voor de opstelling waarvoor (auteurs) argumenten te bedenken vallen, maar die niet van invloed zijn op de afwikkeling.
- **Nietsnutten** is de term die ik gebruik bij stukken voor de bijplaatsing waarvan geen enkele aanleiding bedacht kan worden.

Figuratie speelt zich voor wie de officiële teksten aanhangt enkel af onder de dooddoeners en de nietsnutten. De composities 1a tot en met 5a waren producten van andermans hand, waaronder auteurs die ons inmiddels ontvallen zijn, net zoals het tragische

geval was bij Miley en Kok kunnen we hen niet meer raadplegen, we zijn aangewezen op vermoedens. Voor het motiefmateriaalgebruik van mijn eigen nummers 1b tot en met 5b leg ik vandaag rekenschap af.

• **1a.** Ben Springer ernaar vragen lukt niet en het is ook niet nodig. schijf 7 is een actievoerder, alleen al omdat harakiri zich altijd afspeelt voorafgaand aan het bereiken van de eindstand; bovendien komt ie eigener beweging op de plek van zijn laatste actie terecht.

• **2a.** Harakirischijf 7 is qualitate qua actievoerder en ook nog eens weldoener, want hij roept de zwarte dam een halt toe en maakt zo de auteursontleding mogelijk. Eindschijf 6 is een doodoener, hij betekent niets voor het spelverloop van kop tot staart, maar brengt de bezitsverhouding in de beginstand (acht tegen acht) in keurige balans, vermoedelijk de motivatie van Rob Roggeveen voor de opstelling ervan. Het probleem lijkt eigenlijk te veel om los te lopen op Theo van Prooijens 5a hierna. Maar onbewuste navolging, wie heeft daar nooit last van. Ik telde slechts twee bewerkingen van het harakiritje van Dirk van den Berg in TD, en dat terwijl het echt wel netjes te doen is, zelfs met alle motiefschijven in beweging, zie straks dia 5.

• **3a.** Weer harakirischijf 7 de actievoerder, tevens weldoener want ook hier blokkeert ie de boel dienstbaar om zwarts dam in het gareel te krijgen. Eindschijf 16 is nodig voor een getalsharmonische beginstand, maar hij doet meer want zonder hem kan wit door van start te gaan met 31-26 de pot positioneel winnen; beletten van een bijoplossing is een zeer legitieme functie, daar heeft de auteur (u kunt het Arie gerust vragen) graag een doodoener voor over.

• **4a.** Het motiefstandje gaf ik 1937? A. Molimard mee als in TD vermelde eerste bewerkingsbron. Onterecht, zo brengen Ardjan de Jong en Joost de Heer onder mijn aandacht, ik word gestraft voor gebruikmaking van oud gereedschap, TD-2006, waarin vanwege oversize alles groter dan 12x12, waaronder de evergreen van Jules Bourquin uit Le jeu des dames-1902, niet is opgenomen. Ere wie ere toekomt, niet Molimard maar Bourquin 1902 (zie: JB, een dambiografie, Kruijswijk/van der Stoep, pagina 82). Weggeefschijf 7 is motiefstuk, als zodanig een actievoerder maar dit keer geen stootblok. Finale offerschijf 16 zorgt dat de zwarte dam zich te pletter slaat, een

weldaad. Ook eindschijf 6 is voor de afwikkeling onontbeerlijk, hij voorkomt dat schijf 26 eenmaal aan de slag verder moet dan veld 17. En jawel, Monsma heeft het voor elkaar: klein, functioneel, perfect.

• **5a.** Dit probleem is dus een (betere) voorganger van dia 2a van Roggeveen. Harakirischijf 7 fungeert naast zijn natuurlijke actievoerderschap als weldoener annex klusjesman om de zwarte dam de route voorbij diens laatste rustplaats te versperren. En wat te denken van schijf 11, die in de slipstream van de harakiri wordt meegezogen maar wat dat betreft niet onmisbaar is. Opgesteld om der wille van het stellingevenwicht, dat zal gerust wel, maar wat meer is: hij maakt de beginzet tot een dwangactie, en verrijkt zo de afwikkeling niet onaanzienlijk. Een doodoener die leven in de brouwerij brengt.

• **1b.** Harakirischijf 7, actievoerder, biedt de witte dam de gelegenheid om de verkeerde kant uit te slaan, zand in de ogen van zelfplossers strooien is (vind ik) een (auteurs)deugd en daarom verdient schijf 7 tevens het predicaat doodoener.

• **2b.** Ik was slordig, sorry; dit probleem behoeft correctie want de diastand riekt naar een tweede winstkans, de wegloop 41-37. Zet s.v.p. wit 41 en 42 op 21 en 31 en zwart 36 op 17, dan is het allemaal koek en ei, zonder gevolgen voor de functieanalyse. Harakirischijf 7 doet zijn ding als actievoerder en is bovendien in de beginstand behulpzaam als weldoener om schijf 12 te ruggensteunen. Eindschijf 6 voert geen steek uit (belet ook geen bijoplossing in een man-minder-situatie), hij is louter nodig als doodoener voor de eerlijke materiaalverdeling.

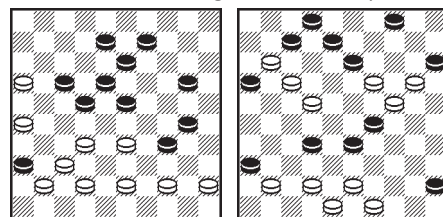
• **3b.** Harakirischijf 7 is het bekende verhaal, actie in laatste instantie. Eindschijf 16 bewerkstelligt een gelijk aantal monniken en dito kappen, voorts maakt ie het onmogelijk dat de tweede fase van de motiefstand (na de wegloop 21-27) op een aantal verschillende onscherpe manieren gewonnen kan worden, hij voorkomt dus erger en is een nuttige doodoener.

• **4b.** Weggeefschijf 7 is de bekende actievoerder. Voor offerschijf 16 geldt hetzelfde, bovendien stut die schijf 21, welgedaan en genoeg geprezen. Eindschijf 6 is een ander verhaal, zijn bijplaatsing brengt de winkel getalmatig in onbalans en hij doet ook verder geen duit in het zakje, had dus weg mogen blijven ware het niet dat wit zonder hem een positioneel winnende acquitstoot in huis zou hebben met 40-35,34x25. En dus krijgt

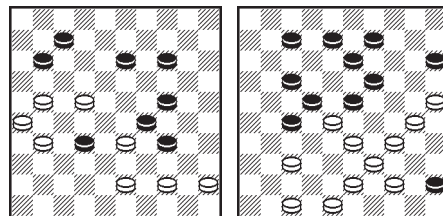
ie de kwalificatie doodoener, een kwestie van het door een hoger doel geheiligde lapmiddel. De motiefstand van Molimard kent in TD meer dan zestig bewerkingen, maar geen enkele zonder schijf 6 in de beginstand. Toch is dat wel te doen en redelijk simpel ook. Op dia 6 hieronder ziet u een beproeving.

• **5b.** De bijdrage van harakirischijf 7 is inmiddels wel uitgekauwd. Ook de klaarblijkelijke harakirigenoot 11 bewijst waarde, al is het louter voor de show, hij maakt iets moois van 12x43 en (hoewel ook als 13 tegen 11 volgens mij niet bijoplosbaar) voorkomt ie een naar de gevestigde opvattingen ('Zo lust ik er nog wel een paar', DP april 2018 pagina 47) al te opvallende ondertaligheid van de aanvangsboedel van de zwartspeler. Dat er geen verdere Van Prooijen bewerkingen bleken te zijn was natuurlijk de kat op het spek. Daarom nog een duootje op de dia's 7 en 8.

5. K + D. van den Berg 6. K + J. Bourquin

7. K + Th. v. Prooijen 8. K + Th. v. Prooijen

• **5.** 11, 31, 328, 29, 12, 27, 8. Met alle motiefschijven in beweging.

• **6.** 18, 9, 12, 8, 39, 42, 40, 38, 8.

Eindschijf 6 wordt gebracht en de motiefschijven op 7 en 16 hebben elkaar wederzijds nodig om schijf 11 te beteugelen.

• **7.** 450, 12, 227, 17 (11*) 27, 8. Schijf 11 beweegt met met een op-en-neertje en schijf 7 verricht de gebruikelijke damopvang.

• **8.** 31, 20, 30, 34, 41, 40, 21, 17, 38, 8. Schijf 11 krijgt zijn plaats gewezen door een vreemdeling van verre, schijf 7 lijkt slechts bestemd voor de zelfopoffering, maar dat gebaar van goede wil is dan ook wel nodig wil zijn schijngenoot er in de eindstand niet beteuterd bijstaan.

Met zijn veronderstelling dat geslagen materiaal niet kan figureren ontkent Van Dusseldorp het bestaan van

• Eric van Dusseldorp

witte figuranten. Op eventueel eindstandmateriaal na (bij opposities, versperringen en het leeuwendeel van de opsluitingen) verdwijnen immers alle witte stukken tijdens het verloop van de ontleding van het bord, en terminaal wit spul heeft hoe dan ook bewogen (op een enkele curieuze uitzondering na, zie bijvoorbeeld DP juni 2017, Harakiri deel 6 dia 3, een compositie waarin een witte dooddoener facilitaire diensten bewijst door voor scherpte te zorgen).

Op zijn site plaats Eric nog een tweede opmerking: *dat figuratie kort en goed verboden is (een minimumeis!) wordt vrij algemeen geaccepteerd.*

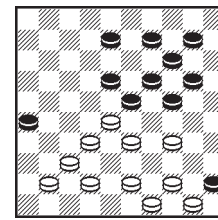
De lezer zal begrijpen dat uw verslaggever niet onder deze generale noemer wenst te vallen en dat hij die ook betwist. Scherpe Regels horen niet meer te zijn dan conventies, een gedragscode, een hoopvol streven, daar komt geen verbieden of afkeuring aan te pas; onverdraagzaamheid knelt, dat laat geen creatieveling zich gebeuren. Op een voetstuk zetten van mooie dingen (in ons metier noemen we schoonheid 'modaliteit') mag niet leiden tot afwijzing van alledaagsheid. Net zoals bij Rod S. in zijn muzikewereld doet de ontwerper van damproblemen bij het construeren van zijn producten aan materiaalkeuze, het is een continu proces van zoeken en afwegen (geholpen door eigen ervaring en inzicht, maar ook onder invloed van de waan van de dag). Dat alles in de hoop dat de uitkomst aan de verwachtingen van zijn afnemers zal voldoen. Daarbij speelt ook de publiekskeuze een rol, het gewrochte behoeft een bijpassende bestemming. Slechts in het geval dat de consument tevens opdrachtgever is kan hij voorwaarden stellen, zo niet dan heeft hij geen andere middelen dan applaus

of boegeroep om zijn oordeel te laten blijken; het is buigen of laten barsten. Uit DP van februari 1974, de tijd dat problematiek nog vooral commercie was, gezien werd als voer voor consumenten en, getuige een tableau van ruim veertig klauteraars, oplossen het hoogste lezersideaal was, komt een prikkel die ik destijds niet maar vandaag de dag wel als lichtzinnig ervaar: extra punten op de oplosladder voor al dan niet vermeende mankementen (waaronder item C, het aantonen van figuratie). Wat neerkomt op het honoreren van destructief gedrag, een uitnodiging tot afknallen. Gelukkig heeft de opkomst van onze digitale oploshulp een einde aan die misstand gemaakt.

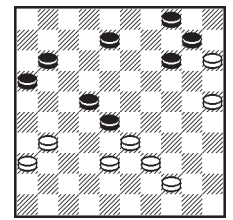
Van ledigheid verdacht

Net zoals de vorige keer besluit ik ook deze aflevering met een taakje: vier problemen met van ledigheid verdacht wit spul, hoe denkt u over het functioneren van de gewraakte witte schijven in de diagrammen 9 tot en met 12? Over twee maanden weet u wat ik er van vind, tot

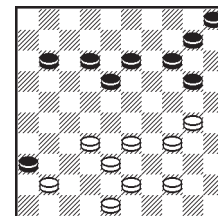
9. K - schijf 41

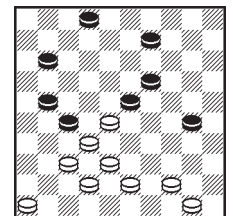
10. K - schijf 33

11. K - schijf 32

12. K - schijf 42

dan!

- 9. 30, 29, 23 (29*) 31, 2 (40) 24 (44) 40, 39 (50) 19, 5.
- 10. 27, 27 (32*) 20, 9, 4 (39) 6 (50) 22 (harakiri 11) 3.
- 11. 349, 23, 4, 16, 10, 43.
- 12. 383, 44, 4 (47) 15, 7, 41 ■

Scherp uit in de partij (26)

TDBase bevat drie partijen die in de oppositie 29/39 of 12/22 zijn geëindigd. Het Franse onderonsje dat zich in 2008 afspeelde tussen G. Kalfon en J.P. Genot laten we zitten: de oppositie wordt op een zouteloze manier bereikt. De andere twee partijen daarentegen mogen gezien worden.

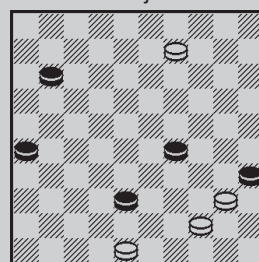
Het eerste fragment dateert uit 1995. Wit heeft een doorbraak voor een schijf weten te realiseren en maakt het heel fraai uit:

54.9-4 11-17 55.4-9 17-21 56.9-13 29-33 57.40-34 26-31 - ziet nog iets schemeren - **58.13x36 21-27 59.36x39 38-43**. Nu is 44-40 natuurlijk meteen uit, maar wit wenst zich niet aan zoiets banaals te vergrijpen. Hij speelt 60. **39-33! 35-40** en met veel gevoel voor

schoonheid **48x39 40x38 62.39-33 38x29 63.44-39!**

In het rechtse diagram, afkomstig uit een competitieduel in de hoofdklasse 2005, heeft Vermeulen ondanks zijn minschijf nog een kansje op een zeer moeizame puntdeling als hij vervolgt met 52. 19-14. Hij speelt echter: **52.19-13 40-44 53.15-10 4x24 54.13x4 44-49!** Opeens gloort er hoop bij de witspeler: een kleine combinatie met een afsluitende rondslag! Maar de boomlange Mooser heeft een veel beter zicht op het slagveld: **55.38-33 28x39 56.37-32 27x38 57.31-27 22x31 58.4x2** (want anders is 49-35 meteen uit) **49-40! 59.36x27 40-7 60.2x11 16x7 61.27-22 7-12!** Een fotogenieke overwinning. (HW) ■

Jan van der Bijl

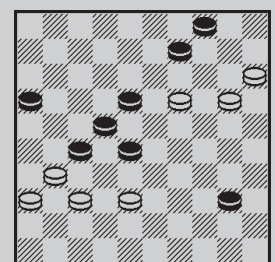

Willem Bor

• Richard Mooser

Richard Mooser

Hans Vermeulen

Dam-problemen

Een nieuwkomer en veel routiniers

Leen de Rooij

Een nieuwkomer

Ik weet niet of we hem een debutant mogen noemen. In de probleemdatabank komt de naam van Gerard Tiemens zestien keer voor. Het betreft allemaal composities die hij maakt tussen 1970 en 1980. Eenmaal zien we zelfs een probleem met een zwarte dam in de aanvangsstand, een dam-probleem dus. Maar in deze rubriek is Tiemens onbetwist een nieuwkomer.

Een terugkomer

Het is al weer enige tijd geleden dat we in deze rubriek een probleem van Frans Hermelink onder ogen kregen. De grootmeester is het nog niet verleerd. Hij laat zich inspireren door het bekende klassieke Spaanse motief.

De godfather

Arie van der Stoep durft ons een probleem te laten zien met een onmogelijke aanvangsstand. Nu hebben per definitie bijna alle dam-problemen beginstanden die niet vanuit de 20x20-beginpositie te bereiken zijn, maar in het derde probleem kunnen we ook niet terugwerken naar een stand waarin geen van beide kleuren op slag staat. Er moet een onreglementaire zet aan voorafgegaan zijn. Bijvoorbeeld: wit speelde 47-41, zwart vergat te slaan en speelde 4-10. Wit bepaalde vervolgens dat de fout niet hersteld mocht worden. Dat is dan wel volgens het wedstrijdreglement, maar niet volgens de Scherpe Regels. Als Arie, die met zijn talloze publicaties als de 'godfather' van de Nederlandse damproblematiek beschouwd kan worden, zo iets aan ons laat zien, dan past ons een bescheiden zwijgen.

Een postume groet

Van Janus Wuijtenburg had ik nog twee Timoneda-bewerkingen in portefeuille met dammen in de aanvangsstand. De eerste ervan treft u hierbij aan. De auteur had een witte dam nodig om een maximaal effect te bereiken.

Frans klassieke architectuur

De Franse problemist Pierre Garlopeau streeft altijd naar gescheiden, architectonisch fraaie standen. Ook nu presenteert hij een positie waarin de stukken hun eigen territorium nauwelijks hebben verlaten.

Zwaar geschut

Uw redacteur brengt zwaar geschut in stelling. In materieel opzicht kan het probleem wedijveren met nummer 2, maar in technisch opzicht gaat Hermelink toch met de hoogste eer strijken.

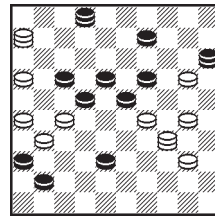
Oplossingen

● **1.** 161 (49A) 25, 21, 36, 21, 27, 17. A. (44) 25, 21, 36, 39x27 over 18, 19, D44 en D32. Hoewel de auteur ijverig een aantal schijnoplossingen heeft aangegeven, laat ik die ter wille van de leesbaarheid achterwege. Een aardig probleem met een tweetal varianten, al is het jammer dat er een witte dam in de aanvangsstand nodig is om het systeem mogelijk te maken.

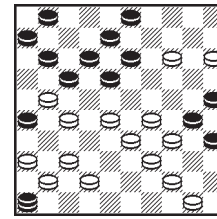
● **2.** 40, 293, 282, 150, 4, 16, 9, 361, 44, 12 (zie 2a) 2. Na 282 beschikt wit over een handvol nuttige tempi. Het eindschot wordt goed voorbereid en is nooit eerder vertoond.

● **3.** 17, 1 (bijv. 47) 7, 20, 2 en ook nu staat er een heerlijke stand op het bord (zie 3a) 8, 18, 5 (40) 28 (45) 50. Na de openingszet loopt het allemaal vanzelf, maar de dammen en

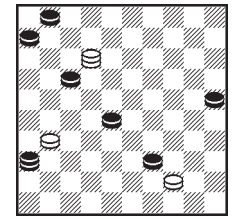
1. G. Tiemens

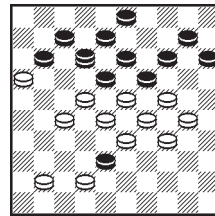
2. F. Hermelink

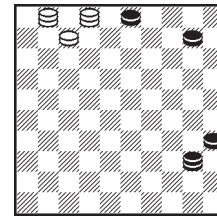
2a.

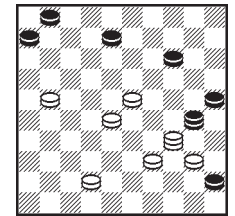
3. A. van der Stoep

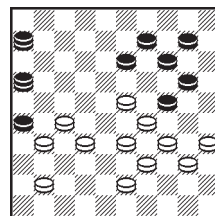
3a.

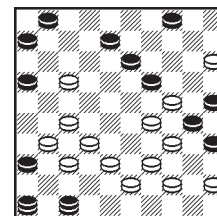
4. A. Wuijtenburg

5. P. Garlopeau

6. L. de Rooij

schijven buitelen heerlijk over elkaar heen.

● **4.** 19, 12, 43, 2. Dit probleem zou uitstekend passen in de serie uit het vorige nummer, maar het werd gevonden door een andere Brabander. 34-12 is een leuke zet, maar ook hier is een witte dam in de aanvangsstand nodig.

● **5.** 340, 22, 394, 23, 8, 13, 2, 5. 46/5. Een beetje oneconomisch mag tegenwoordig

gelukkig weer, anders zou dit fraaie bouwwerk niet tot stand zijn gekomen.

● **6.** 21, 33, 28, 9, 2 (13A) 19, 40, 2. A. (27) 49, 450, 2. Na 33 zijn er fraaie meerslagen te zien. Het idee van een slagkeus van zwart waarna wit in het ene geval linksom en in het andere geval rechtsom moet slaan, is vaak vertoond, maar dit is toch net iets anders dan anders ■

• Frans Hermelink (links) en Arie van der Stoep (Middelharnis 2013)

Theorie en practicum: les 1 van Arie van der Stoep

Hoe ontstaat een forcingspecialist uit een damprobleemist?

Tom Kieboom

Vervolg van mijn 'geforceerd' interview met Arie van der Stoep in De Problemist van juni 2018

Tom: In oktober 2015 vertelde je broeder-in-crime Oege Dijkstra hoe hij een forcing maakt. Doe jij het anders?

Arie: Niks hoor. Een clubgenoot van DC Dordrecht sprak me eens aan over de forcings die hij in DP aantrof: hij snapte niet hoe die tot stand kwamen, het leek hem afgrijselijk moeilijk. "Ach welnee", zei ik. "Je bedenkt een nieuw eindspelletje, zoekt er een combinatie bij die tot een gescheiden aanvangsstand leidt en daar brei je een of meer forcings aan". Zijn ogen werden glazig. Daarom voegde ik eraan toe: "Kun jij ook". Waarop hij een afwerend gebaar maakte en zich "ja ja" mompelend omdraaide. Daarmee ging er een componist verloren. Oege Dijkstra leverde precies hetzelfde recept. Waarom zijn er niet tientallen lezers van DP aan de slag gegaan? Iedereen kan toch een cake bakken met het kookboek naast z'n beslagkom?

Natuurlijk reageer ik net als je clubgenoot: ja ja. Alleen al wat je als eerste noemt, een nieuw eindspelletje bedenken, vind ik een hele opgave. Leg eens uit, waarom kun je geen bekend eindspelletje als basis nemen? Bijvoorbeeld het motief op diagram 1 dat jij ex-Guerra noemt?

Een forcing werkt alleen in een min of meer gescheiden aanvangsstand. Mijn collega's doen naar ik aanneem hun best een idee prettig te verpakken. Het betekent, Tom, dat alle gescheiden standen op **diagram 1** al zijn gemaakt.

En mede daarom is **diagram 2**, een (grotendeels) nieuwe ex-Guerra in gescheiden stand, uitzonderlijk. Bron Dam Eldorado 9.1979, oplossing 20 (24, 172, 31) 36 (9, 18, 31) 41 (36) 340,24, 31, 42, 34, 2+.

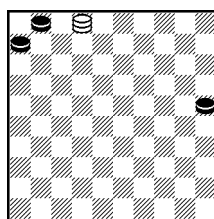
Wellicht kunnen we aan nieuwe forcings op ex-Guerra komen door ze aan een bestaande bewerking aan te breien. Stel, onze hoofdredacteur mailt Leen de Rooij met de boodschap: "Leen, ik ruim de komende zes nummers een plekje in voor een korte bijdrage onder de titel: 'Ex-Guerra's in gescheiden aanvangsstand'". Dan antwoordt Leen per keurende mail: "Geen punt, begin volgende week heb je ze binnen".

Daar zitten vast standen tussen die voor uitbreiding met een forcing verdragen. Zoals **diagram 3**, "L'Effort" 9.1968, geplaatst zonder de inleidende forcing 372 (8): 339, 19, 28, 2, 35, 33, 28, 34, 2+.

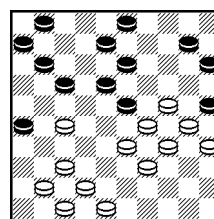
Waarom heb je het probleem toen geplaatst zonder de forcing?

Daar dacht ik toen niet aan. En het is de vraag of Germain Avid, de probleemredacteur van het Franse bondsblad, een forcing zou hebben geaccepteerd, de tijd was nog niet rijp. David Douwes gaf de klarenstoot tot het genre in juli 1976 in "Dam Eldorado". In zijn opsomming van de kenmerken die het genre zou moeten bevatten uitte hij kritiek – kritiek leveren is Neerlandici eigen, die lui leren het nooit – op twee prijswinnende standen uit de compositiewedstrijd van

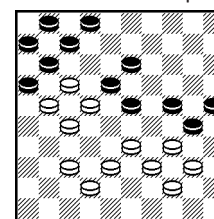
1. N.N.

2. J.J. van Tol

3. A. van der Stoep

1975 die de Suikerstichting destijds organiseerde, kritiek die R.C. Keller, een der juryleden, tot een beschamende uitbarsting verleidde (november 1976). De erudiete Douwes, niet gespeend van eigenwaarde, haalde er zijn schouders over op en vervolgde in 1977 zijn uiteenzettingen, ze afsluitend in juli van dat jaar.

Akkoord, uiteenzettingen. Maar hoe zat het met de praktijk?

Die liep achter op de theorie. Pas twee jaar later, juli 1979, verschenen de eerste forcings in het genre dat hij *Gebonden Partijproblematiek* doopte. In een aparte rubriek, want forcings tussen de "normale" problemen, dat kon nu een-

maal niet. Pas sinds kort vind ik forcings terug in de Probleemrubriek van DP, kun je rekenen, na bijna een halve eeuw. Ach, denk ik maar, hoe lang heeft het niet geduurd voordat in onze samenleving een LHTB'er met de "normale" mensen mee mocht doen? Of voordat een neger, of hoe ik die tegenwoordig moet noemen, in Amerika de "blanke" tram kon nemen?

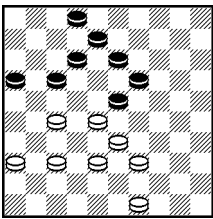
Aan de basis van een nieuwe forcing ligt dus een nieuw eindspelletje. Maar dan haak ik meteen al af, want dat lukt me niet.

Het woord *eindspelletje* is ongelukkig gekozen. Het woord *formatie* is beter: je moet een nieuwe formatie, een nieuw

standje op je bord krijgen. En neem dat nieuwe alsjeblift niet al te letterlijk. Je komt al een heel eind door een kleinigheid te veranderen aan een bestaand eindspel, zoals Dik van den Berg deed in **diagram 4**. De forcing komt uit mijn "Miniatuurforcings" (2011), oplossing **382 (29, 30) 34, 44, 361, 9**. Na (13, 11) kom je terecht in een bestaande 3x3. Dat kunstje flik jij toch ook?

4. D. van den Berg

Ik denk van wel, maar het vergt wel een heel andere benadering dan ik gewend ben. De forcing van Van den Berg komt me overigens bekend voor. Ik heb het even nagekeken. Dijkstra zette in zijn kookles diagram 4 op blz. 144 te kijk als misbaksel, omdat zwarts voorlaatste zet zo'n opzichtige blunder is. Kennelijk dacht Dik daar anders over.

Oege zwengelde een oude discussie aan over de logica van de laatste zet: mag zwarts voorlaatste zet zwak zijn of niet? Als zwarts voorlaatste zet per se geen blunder mag zijn, verliezen we een macht aan mooie problemen. Moeten we dat willen? Oege is strenger in de leer dan ik, denk ik.

Genoeg gepraat. Zet me nu maar aan het werk, in het Laboratorium Forcings Maken, het LFM te DP.

Hoe sta je er tegenover, als ik jou een cursus *Een forcing maken* geef? Krijg je steeds een stukje tekst met daaraan gekoppeld een opdracht. Je kunt daarop reageren, en dan komt de volgende opdracht. Dat levert dan in DP, zo stel ik me althans voor, een stuk levendige tekst met jouw levens-echte geworstel en gemopper (op mij, op de opdracht of op jezelf). Nooit vertoond!

Een practicum les forcings lijkt mij, net als mijn vroegere chemie-practica, inderdaad de enige goeie manier om het echt te kunnen leren, inclusief het goed bijhouden van een laboratoriumjournaal!

[Vanaf nu worden mijn vette teksten omgedraaid in Aries vette teksten, als mijn, en jul- lie, leermeester.]

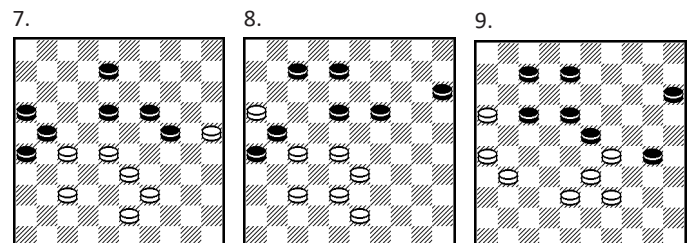
Les 1

Arie: In oktober 2015 kreeg ik diagram 5 op het bord. Winst in dit eindspel: (21) 24 (27) 42 (32A) 34 (28) 349 (20) 23, 15+ A. (28) 37 (272) 42 (20, 37) 47 (32) 393+. Opdracht één: maak op dit eindspel een probleem met een gescheiden aanvangsstand. Opdracht twee: kijk of er een forcing in zit. Dat doe je door de stand

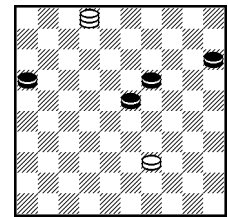
in een damprogramma in te voeren en steeds een zwarte schijf een stapje terug te laten doen. Ik geef een voorbeeld. Diagram 6, van de Fransman Louis Raphael, werd door Herman de Jongh gepubliceerd in "De Humorist" 1935. Iedere dammer weet hoe wit wint: 349, 23, 31, 44, 11, 17+. Was (11-16) als laatste zet gedwongen? Jazeker. Nou, je speelt 31-27 en voilà, een forcing. Maar misschien zijn ook (18-23) en (20-24) ge-

Tom: Nu mijn getob met het huiswerk, ik laat gewoon al dat gedoe maar open en bloot zien, kun je kiezen en zien hoe ik zoal tracht te 'componeren'. Begonnen met in TDbase kijken of daar je eindspel + eventueel daarop gebaseerd (forcing)probleem voorkwam. Zei altijd tegen mijn chemie-studenten aan de TUDelft: "Spielen moet, ook al hebben ze dat jullie gedurende alle voorgaande schooljaren ten strengste verboden. Die tijd is nou over, als je een nieuw idee hebt, ga eerst in de literatuur kijken of zoiets al eerder is vermeld, of, als dat niet zo is, probeer van voorgangers wat te weten te komen waarmee je met de uitwerking van je idee je voordeel kan doen. Spielen dus, je voorgangers hebben 't ook niet voor niets gedaan, doe daar je voordeel mee!". Maar, helaas, je hebt er geen probleem op gemaakt. Nou, dan zelf maar wat proberen, wat niet meeviel, ik kon er weinig groots van maken, het bleven 7x7-miniaturen, met en zonder forcing. Heb de **diagrammen 7-9** als eerste gemaakt, in nette gescheiden 7x7-stand, even nog zonder forcing:

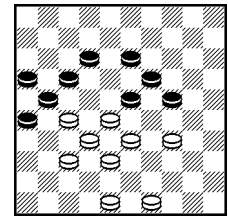
Dia 7: 1. 37-31 21x23 2. 43-38

5. z.a.z.

6. L. Raphael

26x37 3. 25-20 24x15 4. 38-32 37x28 5. 33x2+, maar had een b.o., die best leuk is:

1. 37-31 21x23 2. 43-38 26x37
3. 38-32 37x28 4. 33x2 16-21
5. 39-34 21-26 6. 34-29 24x33
7. 2x47 23-28 8. 25-20 26-31
9. 20-15 31-36 10. 15-10 28-33
11. 47x29 36-41 12. 29-47 41-46 13. 10-5+.

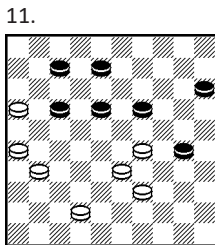
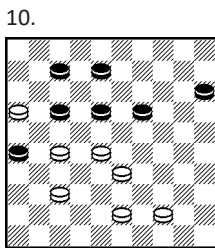
Dia 8: 1. 37-31 21x23 2. 43-39 26x37 3. 16-11 7x16 4. 38-32 37x28 5. 33x2+.

Dia 9: 1. 29-24 30x19 2. 26-21 17x37 3. 16-11 7x16 4. 38-32 37x28 5. 33x2+, heeft wel p.b.o., maar dat vind je vast niet erg: 1. 26-21 23x32 2. 21x3 30-35 3. 3-12 15-20 4. 12x46 35-40 5. 46-28 40-44 6. 31-27 7-12 7. 28-6 12-17 8. 6x28 44-50 9. 16-11 20-24 10. 27-22 50-45 11. 11-6 24-30 12. 22-17 45-40 13. 28-14 40-1 14. 14-41 30-35 15. 17-11 1-40 16. 6-1 40-44 17. 41-28 44-49 18. 11-6 49-43 19. 1-29 43-25 20. 6-1 25-3 21. 28-6 35-40 22. 29x45 3-21 23. 45-34 21-26 24. 6-17 26x45 25. 33-29 45x23 26. 1x29+.

Daarna een poging gedaan, zeg maar vele mislukte pogingen, er een forcing aan toe te voegen. Met **diagram 10 en 11** als

resultaat van twee ervan:

Dia 10: 1. 44-39 [dreiging 28-22] 17-21 2. 37-31 21x23 3. 43-38 26x37 4. 16-11 7x16 5. 38-32 37x28 6. 33x2+

Dia 11: 1.42-38 [dreiging 29-23 of 29-24] 19-23 etc... Als zwart 8-13 speelt verliest ie dik... 't Zal geen voldoende zijn...

Je hebt een eerste horde genomen: een idee bewerken in een gescheiden stand. Is het erg als die klein blijft? Volgens mij niet. Je 7x7's falen echter, heb je er geen programma bij gehaald? Dia 10: op 449 (183)=. En na 449 (21) is 272, 23, 31 een bo. Dia 11: op 38 (24, 24)=. Ook bo: tussenloop 24+.

Wat denk je: gewoon jouw probeersels en echec tonen, misschien een indicatie van de moeilijkheidsgraad van het forcinggenre? De lezer (in elk geval ikzelf) wil weten hoeveel tijd je dit nou kostte. En of je er een damprogramma bij gebruikte. De bijoplossing in diagram 7 wint ook op andere manieren, bijv. na 33x22 (16-21) 2-7. Jammer, want op die manier vindt een mens wel eens een nieuw eindspel. M'n tolerantie met betrekking tot positionele bijoplosbaarheid varieert: wanneer de computer een moeizame positionele winst produceert zeg ik: 'Onzin'. Wanneer een kleine standje als jij laat zien een gemakkelijke positionele winst bevat, ben ik minder

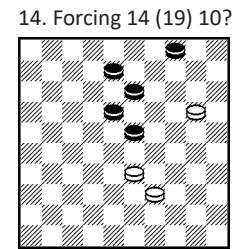
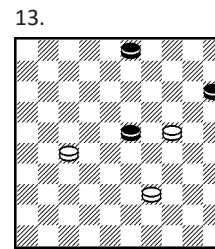
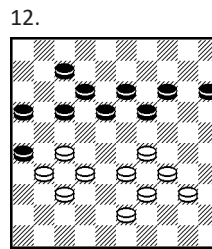
tolerant. Het gaat mij vooral om het weren van de computer met z'n haviksoog die het menselijke plezier vergalt. Wat bakte ikzelf van de opdracht? Wel, ik laste 29x20x9x18 (12x23) in; daarmee kom je tot de fraai gescheiden stelling van diagram 12. Maar je snapt het al: er zat geen forcing in.

Echter, het idee van het eindspel laat zich vatten in een 3x3 van dia 13: 22 (8) 19, 17 (19) 11 (12) 6 (17) 1 (21) 6 (23) 33. De vraag is of er een forcing in zit. Hoe vind je die? Door alle fases van het eindspel op het bord te zetten (en te variëren door een schijfje of schijfjes te verplaatsen of het uit te breiden, zoals Dik van den Berg deed) en te kijken of je een bepaalde stelling kunt bereiken via een lichte combinatie. Lukt dat vanuit een gescheiden aanvangsstand, dan blijkt er een forcing in te zitten. Het klinkt heel bedreigend (moeilijk en tijdrovend), maar dat valt mee, omdat je meteen ziet of er een combinatie mogelijk is. Wanneer jij dat heel anders ervaart, levert dat stof op voor interessante observaties over de tijd die het kost een bepaalde vaardigheid te verwerven. Kom je uit op 10.000 uren oefenen voordat een voetbalprof op het hoogste niveau mee kan. En dan moet-ie ook nog de aanleg hebben. Een heel aardige andere en volslagen onbekende kant van jouw getob.

Je mag al mijn getob open en bloot vertellen, in DP, aan Frans Hermelink e.a. Want dit is de kern van hoe-ontstaat! Ik controleer b.o.'s met behulp van DAM2.2 en weet dat ie niet altijd even betrouwbaar is... vandaar wellicht.

Ben zelf met mijn 7x7-tjes best een paar dagen bezig geweest, ik ben zeker geen snelle Jelle problemist!

Je vervolgpdracht om op het 3x3-eindspel van diagram 13 een probleem met forcing te maken gaat me helaas ver boven de pet, ondanks je ge-

geven toelichting! Kan je me een keer op de forcingweg helpen door aan de hand van dit voorbeeld stap voor stap concreet te laten zien hoe dat nou kan/moet?

Ik heb het zoeken naar een 7x7-bewerking van diagram 5 mét forcing nog niet opgegeven, het was weer dagen én nachten proberen, mislukken, etc. Is geen enkel punt voor mij, als onderzoeker weet ik niet beter dan dat het soms tijden kan duren voordat er iets positiefs uitrolt. Op een gegeven moment zag ik een kans op een mogelijke forcing aan de rechterbovenkant van het bord (diagram 14) en heb daarop twee problemen weten te maken (diagram 15 en 16).

Dia 14: forcing 20-14 (13-19) 14-10 (4x15) als opstap naar dia 5?

Dia 15: 1.20-14 13-19 2.14-10 4x15 3.27-22 17x46 4.38-32 46x28 5.33x2 -> dia 5.

Dia 16: 1.20-14 13-19 2.14-10 4x15 3.37-31 26x48 4.47-42 48x28 5.33x2 -> dia 5.

Nette gescheiden standen, alleen jammer dat wit er sterker voorstaat: beide hebben een positionele bijoplossing. Ga nog even verder zoeken...

Je twee forcings bevatten (ook) een gewone bo, dus via een combinatie. Je aanpak, een forcing in de slotfase bedenken en daarop een probleem bouwen, werkt volgens mij niet. De strategie is om op een nieuw eindspelletje een (meestal) simpele combinatie te bouwen en dan te onderzoeken of er een forcing mogelijk is. De soms lange aanloop naar een ontdekking ken ik als Neerlandicus

ook. Tijdens het schrijven aan m'n proefschrift had ik een notitieblokje naast m'n bed liggen. Vooral tijdens vakanties knipte ik het licht nogal eens aan, want dan deed ik weken achtereen onderzoek naar betekenissen van oude en oudere woorden die een betekenis binnen de bordspel-sfeer hadden en was ik 's half in m'n slaap nog bezig.

Nu ik vooral artikelen over het vakgebied 'bordspelgeschiedenis' schrijf (met name van dammen en schaken en de wederzijdse beïnvloeding al moet je dat wederzijds met een korrel zout nemen, want het in het verleden veel populairdere damspel heeft vooral het schaakspel beïnvloed en nauwelijks andersom), werkt het nog net zo, al ligt er dan geen notitieblokje meer naast m'n bed.

Ik neem aan dat het proces bij een chemicus zich net zo voltrekt, al moet die veel in het lab experimenteren. Een Neerlandicus heeft geen lab nodig, daarom is die vakgroep voor de universiteit ook een stuk goedkoper.

En, om allereerst op je laatste opmerking als anti-bèta-man te reageren, die alfa-gammy's zitten meestal lekker in mooie historische panden in de binnenstad, terwijl de laboratorium-wetenschappen buiten het stadscentrum werden verbannen: te veel herrie en milieuvontreiniging! Gauw weer terug naar de forcings: je

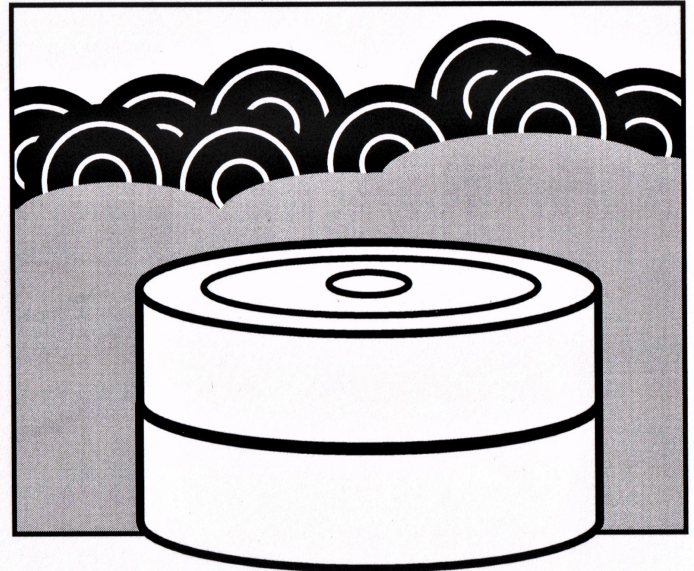
Een tegen allen (28)

Gerrit van Mastrigt & Arie van der Stoep

Victor Nicod

In het Franse tijdschrift "La Stratégie" van 1.1.1878 verscheen van Victor Nicod □1, oplossing 5 (38), en nu het uitermate verrassende 50-44!!! Nog in hetzelfde jaar werkte hij zijn idee uit tot de 3x3 van □1a, gepubliceerd in hetzelfde tijdschrift op 15.11.1878, op-

lossing 28 (193, 22) 14 (28) 10+. Tien jaar later ontdekte hij de teruggewerkte 3x3 van □1b. Wit moet zorgen dat schijf 47 in oppositie komt met schijf 5 en 41 met schijf 1. □1 is het uitgangspunt van vele eindspelen en bewerkingen daarop. Derk Vuurboom

Vervolg

'Hoe ontstaat een foringspecialist...'

vorige opmerkingen van "bo & =" deden bij mij eindelijk het kwartje vallen:

1. Als zwart op de forcing de zet doet die bedoeld is, kan wit met een andere beginzet al gauw winnen (b.o. dus).

2. Als zwart een andere zet doet moet wit overtuigend kunnen winnen, maar dreigt zwart al gauw remise te kunnen maken.

Tja, die technische (of bèta) wetenschappen kosten best veel geld, labs en apparatuur, voor Nederlands en Damproblematiek ben je al met een paar tientjes, voor papier en potlood, aan investering bovenjan, waarom begint de jongere generatie er niet aan?

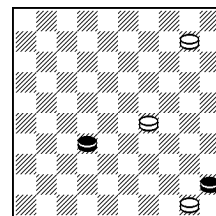
De eerste les is ingedaald: het is een verduveld lastig genre, waarin steeds bo of = op de loer ligt. In elk geval kwam je via de opgave een forcing te creëren tot een nieuw idee. Dat is toch bemoedigend, niet? Als je het me niet (al te erg) kwalijk neemt, probeer ik je toch nog zelf op het idee aan het werk te zetten. Dat wordt dan Les 2!

Gelukkig heb ik twee maanden de tijd om rustig mijn huiswerk en een fatsoenlijk verslag ervan te maken, tot 5 september, Heins deadline voor DP oktober.

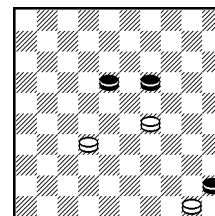
Naschrift Tom Kieboom

Deze leergang, voor mij, hopelijk ook voor collega-probleemisten, gaat dus nog een poosje door, maar zal eind dit jaar eindigen. Dus, bijdragen voor deze Hoe-rubriek zijn en blijven van harte welkom, van het maken van problemen, eindspelen, forcings, curiosa, tot en met het lastige vak van oplossen van deze creatieve zaken. Van dat laatstgenoemde vakgebied zou ik dolgraag een persoonlijke handleiding willen ontvangen: als Arne, na tig-maanden, een probleempje van mij in zijn rubriek opneemt, weet ik zelf niet meer de oplossing te vinden, zo slecht ben ik in het oplossen, en moet mijn DAM2.2 vragen dat te doen. Stuur 't me toe per e-mail, ank.kieboom@inter.nl.net, of per post, Stationsweg 56, 2991 CM Barendrecht. Alle ervaringen zijn welkom en wil ik dolgraag in een net DP-jasje gieten! ■

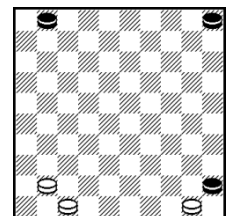
1. V. Nicod

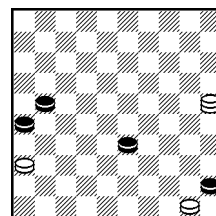
1a. V. Nicod

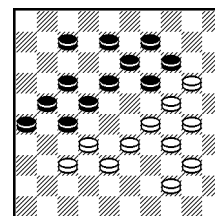
1b. V. Nicod

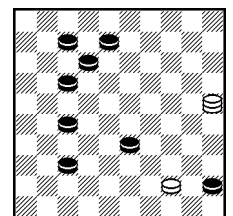
2. P. Sonier

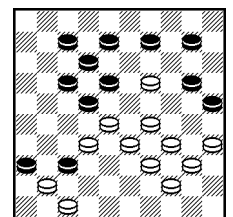
3. H. Laros

4. z.a.z.

4a. J. Metz

bracht in de jaren '70 een boek met eigen problemen uit (deel 7 van zijn Verzameld werk) waarin 340 bewerkingen op het Nicod-idee onderdak vonden. Daarmee was hij niet uitgecomponeed, want in de delen 7A en 7B bewerkte hij het thema nog tig keer. En ook in deel 7C, een zeer beperkte oplage om mijn auteursrechten

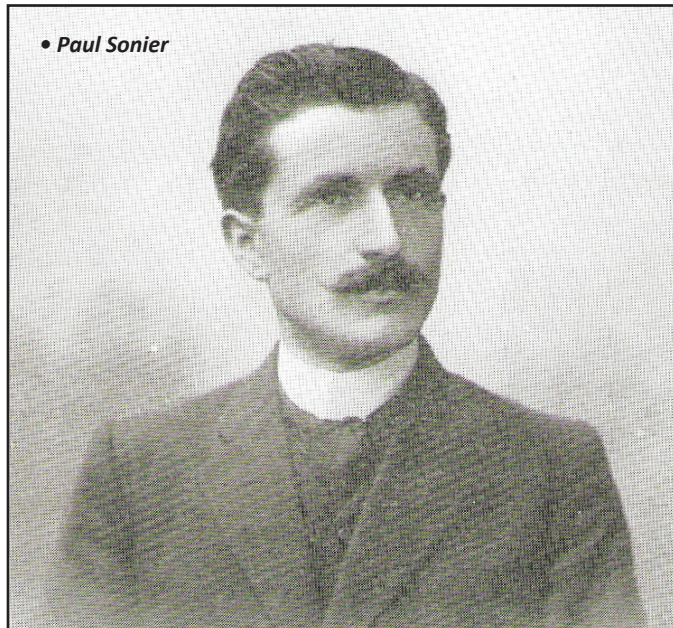
veilig te stellen (we citeren uit het Naschrift auteur van de verbeterde en herziene uitgaven No. 7B en C, getiteld "Ruim 500 eigen problemen op het Victor Nicod-motief"). Elk boek van Vuurboom werd geopend met een snorkende aanbeveling van Philip de Schaap, ook in dit boek weer. De Schaap gewaagde van een bepaald belangwekkend naslagwerk, ook uit compositorisch belang. We weerstaan de aandrang op uitgebreide schaal uit dit bepaald belangwekkende naslagwerk van compositorisch

belang te citeren.

Paul Sonier

Eind jaren '30 stond de Franse topprobleemist Paul Sonier □2 af aan Herman de Jongh ter publicatie in diens rubriek in "De Humorist", waar het verscheen op 28.9.1934. Oplossing: 31, 44!!! Op (50A) wint 3, 34, op (A39) wint 17. Een schitterende variatie op Nicods idee.

□2 kreeg enkele malen een combinatieve inleiding, bijvoorbeeld van Henk Laros in het "Leidsch Dagblad" van

• Paul Sonier

15.10.1951. □3, oplossing 328, 293, 382, 1, 31, 6, 25+.

Het blijkt mogelijk het aantal zwarte schijven te vermeerderen. En daarmee komen we terecht in een Laocoönachtig genre. Jan Metz, "Het Damspel" (HD) 12.1948, bedacht en bewerkte □4. Op (50) wint 20. Op (39) bezet de dam de triktrak met 25x28, net als bij Sonier stambewerking. Winst in □4a: 42, 14, 293, 33, 3, 30, 25.

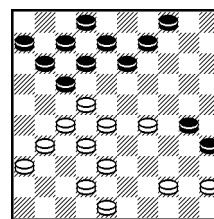
Henri Cordier publiceerde dia 4a in het programma van het Kampioenschap van Frankrijk (partijdammen) van 1965, met 10 op 19. Was hij voor deze uitgave verantwoordelijk en is zijn naam toen abusievelijk boven dia 4a beland? Of heeft hij Metz' bewerking als het ware herontdekt? Cordier was toen zelf deelnemer in groep Excellence A. Met zijn negende plaats eindigde hij net onder Georges Mostovoy. Michel Hisard won.

Hiltex Zeeland 2006

□a komt uit de partij Ron Heusdens - M. Amrillaev, Hiltex Zeeland 2006, gespeeld om de 11e en 12e plaats in de finale. Heusdens gokte met 36. 42-37 op (12-18?) met een lonkende kettingstelling, waarop hij eenvoudig naar dam zou combineren: 21, 24, 22, 1. Op □b de stand na 48. 38-32. Een treiterzetje, omdat (27, 36) niets oplevert. □c geeft de droomstelling die Heusdens voor ogen stond wanneer zwart 52...24-30? had gespeeld. Hij had dan 37-31 gepland, waarop zwart met (21-26 of?) had moeten antwoorden. Dan zou hij een paar schijfjes hebben weggegeven: 18, 39, 8, 21, 2 om □d te bereiken, een oogverblindende *Coup des Contraires*. Die, voegen wij er voor alle zekerheid aan toe, remise loopt.

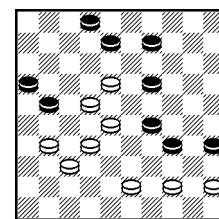
Doch het bleef een droombeeld, want in de 8x8 van □c moet

a. M. Amrillaev

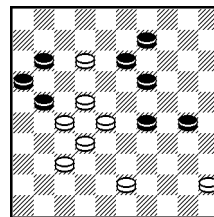
R. Heusdens

b. M. Amrillaev

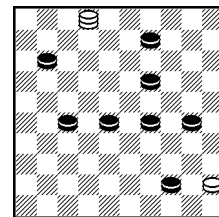
R. Heusdens

c. M. Amrillaev

R. Heusdens

d. M. Amrillaev

R. Heusdens

30 terug naar veld 24. Zwart speelde namelijk in plaats van (24-30) het doodsaai 52...29-34, waarna 31 (26) 17, 40, 20 bloedeloos naar remise sukkelde.

Arie is de mening toegedaan dat een speler die de tegenstander zo'n fraaie remise niet gunt meteen z'n laatste uitnodiging ontving ■

'Forse forcings' voor alle leden van de KvD

Hoewel het bestuur van de KvD vrijwel dagelijks bezig is met het omdraaien van elk dubbeltje, heeft het toch ruimte gevonden voor een geschenk. Tegelijk met het augustusnummer van De Problemist ontvangen alle leden van de KvD in Nederland het door Arie van der Stoep geschreven boekje 'Forse forcings', min of meer de opvolger van "Miniatuurforcings" van dezelfde auteur.

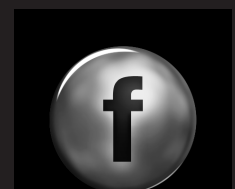
Het spreekt voor zich dat deze geste een behoorlijke impact heeft op de verzendkosten. Daarom is besloten om alle leden *buiten Nederland* in augustus alleen het boekje toe

te zenden. In oktober ontvangen zij dan het augustus- EN

het oktobernummer van De Problemist. (HW)

Word, net als meer dan 175 collega's, lid van de KvD-pagina op Facebook!

Oplossingen probleembrubriek april 2018

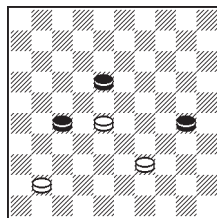
André Schokker

Een dag na zijn 60e verjaardag tekende Gerard Benning in april van dit jaar voor zijn grootste sportieve damsucces: hij won voor het eerst het persoonlijk kampioenschap UPDB, 1e klasse. Omdat Benning zich de laatste jaren ook op problematiek gebied heeft onderscheiden (zie bijvoorbeeld zijn prachtige, met de computer gevonden eindspelwinst van maar liefst twintig zetten diep, in de vorige DP) is het tijd geworden om hem eens uit te horen over zijn damwerkzaamheden.

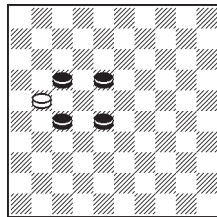
Gerard: "Ik ben helaas niet een hele sterke dammer, blijf altijd maar hangen op een rating net boven de 1000, maar ik dam met genoeg bij DV Het Groene Hart in Nieuwerbrug (tussen Bodegraven en Woerden, niet al te ver van mijn woonplaats Linschoten). Lang geleden, toen ik een jaar of dertien was, ben ik begonnen met schaken bij de dam- en schaakclub in het Drentse Zuidwolde. Daar schaakte de helft van de leden en dammen deed iedereen. Binnen een jaar was ik ook aan het damspel verslingerd geraakt en bij die club is mijn liefde voor het eindspel geboren, vermoed ik. In een ongedateerde partij tegen J. Huiskes Jr. kreeg ik met zwart de stand van diagram A op het bord. Het verloop: 50.28-22 18-23 51.22x31 23-29 52.31-27 39-34 53.39-33? [remise is 27-22-17/18] 34-40 54.27-22? [27-21 is nog voldoende] 40-44 55.22-18 44-50 56.33-29 30-34(!) 57.29x40 50-45 58.40-35 45x12 59.35-30 12-08 60.30-25 08-03 61.41-37 03-14 62.37-31 14-09 63.31-26 09-03 en uit. Prachtig vond ik het! Op mijn 18^e begon ik aan de lerarenopleiding wis- en natuurkunde in Groningen. Tijdens de introductieweken had ik al iets gezien over dammen, dat je kon spelen tegen de kampioen van Het Noorden. Ik dacht, leuk, tegen de kampioen van Groningen, Friesland en Drenthe... Is het een club met die naam! Ben wel lid geworden.

Aan het einde van die

a. Huiskes-Benning

b.

opleiding ontstond mijn langdurige project: ik had houten bakjes met kleine papiertjes die gesorteerd in die bakjes zaten. Daarvoor spitte ik wat boekjes en *Het Damspel* door. Gedoemd te mislukken, zo'n verzameling, maar het idee was geboren. Toen kwam de computer in beeld, want leraar ben ik maar kort geweest, ik ben de automatisering in gegaan. Bij mijn werkgever leerde ik omgaan met MS Office producten, en daar zat ook Access bij. Ik heb mezelf VBA (een programmeertaal) aangeleerd, maar het gezinsleven en werk slokte vanaf mijn dertigste veel tijd op. Toch ben ik ergens in 1995 eens gaan proberen een werkend programma te bouwen dat de kaartenbakjes zou vervangen. Het eerste half jaar was ik bezig het programma de spelregels te leren, de allereerste stap van automatiseren. Mijn laatste fout in die eerste fase was de rondslag over vier stukken. Zie

• Gerard Benning (rechts) tijdens Vechtstreektoernooi 2015

diagram B: het programma sloeg er steeds maar drie, ik was vergeten het startveld juist aan te merken, door het 'vrij' te maken. Dit is slechts een eenvoudig voorbeeldje van waar je als programmeur tegenaan kunt lopen. In hoeveel toestanden denk je dat een veld kan bestaan? Ik bedoel, het veld kan "leeg" zijn, het kan een witte dam bevatten, een zwarte, enzovoort. In iedere stelling met twee kleuren zijn er vijf toestanden: leeg, witte schijf, witte dam, zwarte schijf of zwarte dam. Maar er is meer. Tijdens het slaan kan ieder stuk ook nog eens in de toestand "geslagen zijn" verkeren, bij de Coup Turc wordt daar gebruik van gemaakt, je mag een geslagen stuk immers niet nogmaals nemen. Ook het "over de promotielijn heen weer het veld in slaan" zonder dat promotie plaatsvindt is een uitdaging voor de programmeur. Zodoende heb je in totaal 9 toestanden...Het jaar erop (1996) heb ik de database door middel van dezelfde software (Access 3) gevuld met alle standen met 2 en 3 stukken. Regelmatig moest ik opnieuw beginnen

omdat ik weer fouten had ontdekt. Maar uiteindelijk is het gelukt om deze standen allemaal te verwerken, zo'n 800.000 stuks. Ik heb er een boek van gemaakt met de titel "Mini-eindspelen". Een korte poging met 4 stukken strandde, de pc was niet krachtig genoeg. En tijdgebrek maakte dat het project stil kwam te liggen. Ruim vijftien jaar later, het was inmiddels 2012, dus op het gebied van computermogelijkheden een reusachtige sprong in de tijd, kreeg ik het idee om de zaak weer op te pakken. Inmiddels in het bezit van een veel krachtiger computer heb ik de bestaande programmatuur weten te converteren naar de nieuwste versie van Access. Ik kon weer aan de slag. Door het almaar verbeteren van de programmatuur lukte het me om ook een 4- en een 5-stukken database te genereren. In die laatste zitten ook de "Blankenaartjes", drie dammen tegen één dam en een schijf—het boek met deze standen (**Duizend en Een Blankenaartjes**) kwam gereed in 2013. Daarna volgden **3 om 2** (2014; telkens drie witte schijven tegen twee zwarte) en **Varia met vijf stukken** (2016;

allerlei, met witte en zwarte schijven en dammen). Twee andere onderwerpen liggen nog in ruwe versie klaar om uit te werken tot boek, maar momenteel heb ik niet het idee om weer boeken te gaan maken, de materie is gewoon verschrikkelijk complex. Om een indruk te geven van de aantallen standen waarover we spreken: tot 3 stukken betreft het iets meer dan 800.000 standen, de database tot 5 stukken bevat er 1.6 miljard. Bij 6 stukken wordt het bijna 40 miljard... Proost!

Olympiade

In de zomer van 2017 nam ik het besluit om een bezoek te brengen aan de Computer Olympiade te Leiden. Daar streden de betere computerprogramma's tegen elkaar. Ik vormde er in mijn ééntje het uitzinnig enthousiaste publiek... Maar een en ander leidde er wel toe dat ik in contact kwam met Ed Gilbert, de programmeur van KingsRow (zeer bekend, bijvoorbeeld van het online meekijken met NK- en WK-wedstrijden: staat er iemand op winst?). Ik beschouwde mezelf altijd als een soort *lone wolf*, met programmatuur die niet goed genoeg zou zijn om te matchen met die van anderen. Maar dat bleek toch mee te vallen. Ed heeft me wat tools verschaft waarmee ik zijn database kon uitlezen. Ik heb hem beloofd om als eerste mijn 5-stukken database te vergelijken met zijn database (want hij garandeert ook niet dat het allemaal foutloos is), maar beide databases bleken identiek! Daarna kon ik aan de slag om mijn 6-stukken database te genereren, nu met behulp van KingsRow. Nu ik dit schrijf heb ik nog enkele weken nodig om het rekenwerk aan de tientallen miljarden standen af te ronden. Daarna begint het eigenlijk pas: pluk de mooie standen eruit.

Juweeltjes

Naar ik hoop heb ik de damwereld al kunnen verrijken

met diverse juweeltjes van eindspelen. Ter geruststelling: er is nog steeds een heleboel te ontdekken. Veel zit er in mijn database, maar veel meer moet nog worden geopenbaard. En er zijn ook nog vele minder scherpe eindspelen die een verhaal verdienen. Een andere keer een paar van die verhalen, en meer over de technische kant van mijn eindspeldatabase; denk aan het programmeren van herhaling van zetten, 'hara kiri', sorteren/filteren van eindspelen met (heel lang) alleen maar scherpe zetten enzovoort. (Scherp is voor ons mensen een eenvoudig gegeven, maar leer een computer maar eens wat dat is!) Hoe ga je om met eindspelen die uitlopen op immense aantallen varianten, waarvan er toch één scherp is, of een paar, maar die totaal ondergesneeuwd raken door alle andere varianten. Met ons menselijk vermogen kunnen we de scherpe vaak niet eens vinden! In feite ben je als ontwikkelaar van damspelcomputerprogramma's ook een soort van wetenschapper-componist, en zolang je vorderingen maakt is dat erg leuk! Ik heb zoals gezegd ruwe versies van volgende boeken klaar staan, maar dat moet allemaal nog verder uitgewerkt worden, en het blijft tijd vreten. Als de belangstelling voor het Blankenaartjes-boek, de 3 om 2 en de 'varia' voldoende blijkt wil ik ook de rest nog gaan produceren. Ondertussen zou ik uw belangstelling voor mijn boeken op prijs stellen! Ze zijn bijvoorbeeld te koop bij Andrew Tjon A Ong, maar u kunt ook mijzelf benaderen (gbenning@ziggo.nl).

Auteurs

Iets anders dat mijn aandacht heeft gehad, los van het programmeren en het publiceren van de daarmee computergestuurd ontdekte eindspelen, was de kwestie van het auteurschap.

Helaas beschik ik niet over de middelen om de vele bronnen allemaal na te gaan op eindspelen die in mijn database voorkomen en die dus al bekend waren. En mijn geheugen laat me hierbij ook in de steek. Vermoedelijk zou deze extra informatie zoveel ruimte innemen dat de boeken er (onnodig?) te dik door zou worden. Uiteindelijk heb ik om deze redenen moeten besluiten om geen aandacht te gaan schenken aan 'wat al is'. Wellicht, of misschien beter waarschijnlijk, heeft alles bij elkaar geleid tot veel gevonden posities die nooit eerder zijn gepubliceerd. Een beperkt aantal van deze standen is gepubliceerd in de rubrieken van Gerrit de Bruijn in *De Problemist* en het zou mooi zijn als ook de resultaten in mijn boeken van pas komen voor problemisten. Het zou toch te gek zijn als een componist iets zou kunnen maken dat voortborduurde op de stand van Piet Groenewold (een 19

zetter, afgedrukt op de voorzijde van '3 tegen 2'), en dan voorafgegaan door een combinatie die minimaal een zet of 10 diep is; dan krijg je een compositie die in totaal 30 zetten diep is, zeg maar een halve reguliere partij. Pardon, Leen de Rooij en Tjipke Smedinga hebben dat inmiddels al gedaan!

N.B. Gerrit de Bruijn vroeg zich af of ik het auteurschap op duizenden eindspelen zou kunnen claimen door mijn database. Ik ambieer dit zeker niet, en ik zie de database ook niet als een publicatie. Iets is pas een publicatie als het in een boek, krant of tijdschrift is verschenen, of aantoonbaar op een website. Hoeveel standen uit mijn boeken een primeur hebben beleefd? Geen idee, ik vind het eigenlijk ook niet heel spannend. Wat ik van grotere waarde vind is het corrigeren van in de literatuur aanwezige fouten (meestal bijoplossingen die door de auteur niet zijn

• Cornelis Blankenaar (1876-1953)

herkend of niet aangegeven). Als ik het dan met de computer beter doe, krijg ik dan daardoor het auteurschap? Nee! Alleen geheel originele winstvoering komt, met dank aan de computer (maar met zeer veel investering van mijn tijd), op de naam van Benning.

Leuk en mooi

Wanneer is een damprobleem leuk? Wanneer is een damprobleem mooi? De antwoorden som ik voor mezelf op in deze vier criteria ("eisen"):

- 1. Ik moet de oplossing (uiteindelijk) zelf kunnen vinden, van begin tot eind.
- 2. Bijoplosbaar is teleurstellend, dus liever geen b.o.
- 3. Er moet zeker een 'element van verrassing' aanwezig zijn.
- 4. "Mijn buik moet ervan gaan schudden".

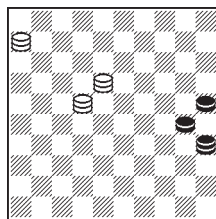
De derde en vierde regel kan ik demonstreren met een eindspelletje dat ik zelf vond, zie diagram D. Ik durf te wedden dat iedere dammer die dit ziet, van beginner tot wereldkampioen, allereerst kijkt naar 18-40. De dam vangen wil toch iedereen? Maar het is nog niet voldoende, het moet worden voorbereid met 18-7! (35-49) [na (30-34) natuurlijk wel 7x40] 7-16 (49-40) [(49-35) 22-13!+] 6-1 (40-35) 22-17! (24-30) 1x45 (35-24) [(35-49) 17-12 (25-30) 45-40 (49x35) 16-49 (30-34) 12x40 (35x49) 49x40] 17-8 (35x2) 45-7+

In hoeverre de dertig problemen van april aan mijn criteria beantwoorden is te zien aan het cijfer dat ik geef (tussen vierkante haken), zonder op de hoogte te zijn van alle mankementen. Omdat ik geen kijk heb op eerdere problemen, ter vergelijking, doet Arne dat met behulp van de problemendatabase. De motieven zijn gecontroleerd door Rob Spijkers; waar 'nw' staat zag hij een motief dat

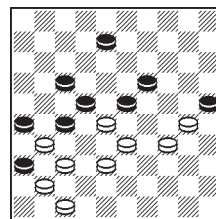
nog niet aanwezig was in de MotiefMijn.

- 31. **A.P.G. Kieboom**: 32, 3, 39 (45) 50. **45 = D50** GB [6]: Illustratie van de meerslagregel. ADvM: Het mag een wondertje heten dat Jan Scheijen, die in de jaren 1941-1948 de meerslag 38-32 (36x40) behoorlijk heeft uitgemolken, deze elementaire bewerking heeft laten liggen. (Of staat-ie in een ontoegankelijk bron?) Tom Kieboom zal vermoedelijk het meest gecharmeerd zijn van probleem 31a, van John Hauschild, die bovendien als enige veld 38 opent: 42, 32, 3 (37) [(34) 25+] 21, 48 (40) 39 (45) 50. *Elseviers Weekblad* 4 april 1981.
- 32. **J.C. Jurriëns**: 38-32, 30, 29, 10 nw: (27, 27) 4 (26-31, 32) 27, 8. GB [6]: Leuk, maar jammer dat het eindspel niet wat meer scherp spel bevat.
- 33. **R.J.A.M. Spijkers**: 23Z, 37, 41, 23-19, 8, 3 **Leen de Rooij 1962**: [De A.D.G.'er 9.1962: 9.14.15.20.30.34.40 = 18.23.28.29.45.50] (18) 9 (23) 14 (28) 39 (20, 38) 33 (29) 14 (28-33) 20 (34) 38 (40) 33 (45) 50. Bij Z kan wit het ook positioneel klaren door 31 (23) 27 (8) 22 (12) 40 (14) 35 (14-19) 38, 24 en zwart moet de handdoek werpen. De positionele bijoplossing aangegeven. (BD, FT, JP, PvdB, RMa) GB [8.5]: Los van de positionele bijoplossing (zie eis 2) was het best aardig geweest: verlokking tot tussenlopen, natuurlijke stand, eindspel niet te moeilijk.
- 34. **A. Tavernier**: 41, 22, 7, 1, 5+ **D46 = D5** GB [8]: Keurig: op één na alles geven en dan toeslaan met een rondslag en opsluiting. ADvM: Frappant hoe Gerrit van der Linde (DP 10.1963, zie 34a) eerst flirt met een slagje naar 46, de flirtschijf aan de andere kant laat promoveren, om die dan alsnog naar z'n hok te sturen: 34, 33, 18, 16, 29, 2, 5+
- 35. **W. Schoute**: 21 (26) 32-27, 19 **Willem Lente** [DP 3/4.]1969: (28) 38 (32, 37) 27-22, 22, 32, 13 **G.A. Cremer**

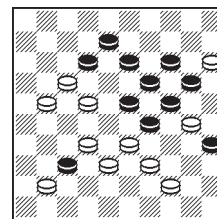
c. G. Benning

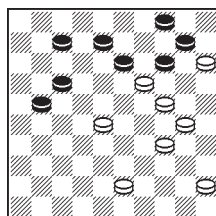
31a. J.J.T. Hauschild

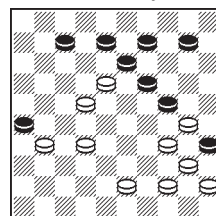
34a. G. van der Linde

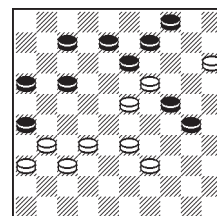
39. A. Terekhov

39a. L. de Rooij

40a. J.P.E. van Benthem

1929: (33) 4 (23) 10 (29) 15 (34) 38 (40) 33 (45) 50. GB [8.5]: Het eindspelletje met 1 schijf tegen 3 is smullen voor mij. Om dat te bereiken moet wit eerst veel geven, ondertussen tempospel benuttend.

• 36. **J.C. Patry**: 23 (13-18) 40, 33, 21, 34, 43, 36, 7 **Huguenin** 1802: (31) 2 (37) 24 (41A) 19 (46) 14, 4+ **5 = D4** A (10, 41) 4-10 (47) [(46) 5+] 15+ GB [6]: Mooie inleiding, die gedwongen schuif van zwart. Daarna is het eenvoudig winnen met een bekend eindspelletje.

• 37. **A. van der Stoep**: 32-28 (27) 22, 31, 42, 28, 15 nw: (30) 24, 10 (11) 4 (19-23, 32) 33 (37) 47+ **37 = D47** Een aantal inzenders speelde 31? (een viergever met geen andere slagopties voor zwart?!), 15 en speelden het naar winst voor wit. Maar bij het sterkste tegenspel van zwart loopt het remise. Een logisch vervolg is (30) 24, 10 (b.v. 23) 5 (29) en het lukt wit niet om zwart van dam af te houden. Het aangeven van de auteursoplossing was benodigd om 2 punten te scoren [dus na 10 (11) 4 (19-23, 32) enz.] Een aantal oplosers speelde na 10 echter (24) 4 (30) maar nu wint slaan naar 22/27/31. Dit zou een hint moeten zijn dat dit niet het afspel is dat de componist voor ogen stond. GB [7]: De oplossing is inderdaad misleidend want je kijkt toch meteen naar 37-31. Het

eindspel is lastig te vinden voor menig oplosser, zonder eindspel database!

• 38. **O. Dijkstra**: 24, 41, 31, 8 nw: (12, 22) 39 (11) 32-27 (28) 22, 27 **Abraham Roe** 1936 [zie DP oktober 2012 en *Hoofdlijn* oktober 2014 voor uitbreiding over dit eindspel]: (22, 17) 13 (22) 9 (28) 4 (29-33) 36, 21, 50. GB [6]: De doorbraak zal men veel sneller vinden dan de ontleding van het eindspel. Mijn database (momenteel nog maximaal 5 stukken) schoot daarvoor tekort trouwens.

• 39. **A. Terekhov**: 22 (28) 20, 9, 4 nw: (33, 39) 24, 39 (24) 34 (40) 30, 34+ **35 = 34** GB: Verrassend en dus mooi damslagoffer 2x24! Tenminste, niet meer zo verrassend meer als je al 'in het eindspel zit', maar je zult het toch al moeten zien vanuit de beginstand (zie diagram).

ADvM: Zeer opmerkelijk: de eenvoudige wending 20, 9 is volgens Turbo Database nooit eerder toegepast, al zegt dat ontbreken in de database niet alles. Het motief/eindspel is in iets andere vorm wel bekend, zie 39a, Leen de Rooij in het *Reformatoisch Dagblad* 6.1.1995: 44-39, 12, 5 2 **Jan Scheijen** 1969: (39) 24, 39 (24) 34 (40) 30, 34+

• 40. **A.J. Timmer**: 38-33 (46) 20 (15) 24 (28) 11, 24 nw: (17, 8) 19, 17 [nog steeds nw:] (19) 11 [33?] (24) 11 (12) 6 (18) =] (12) 6 (18) 1 (22) [(24, 24) 34+] 6 (27) 28 (24) 37 (30A) 48 (35) 34 (20) 30, 25 (29, 33) 27 (39)

49+ A (29) 26/48 (20) 42 (24) 47 (32) 39-33, 20/15 (37) 47+ Het was iets te kort door de bocht om alleen de variant tussen rechte haken [(24, 24) 34+], zoals vermeld in de auteursoplossing, aan te geven. Dit kostte de oplosers één puntje.

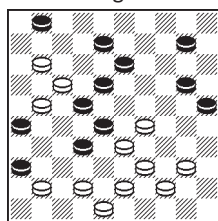
GB [7]: Dit zou ik eigenlijk heel mooi moeten vinden, maar als ik bedenk dat dit eindspel (een A4 vol varianten) voor vele oplosers te hoog is gegrepen tempert dat het enthousiasme. Een heldere demonstratie zou de waardering wel weer doen toenemen. ADvM: Binnen het

Utrechtse UDG stond Jo van Benthem (1909-1985) bekend als eindspelcomponist, en niet alleen omdat hij in het clubblad de eindspelrubriek voerde. Maar hoe kan het dan dat we zijn naam nooit in enige bekende eindspelrubriek tegenkomen? Nu komt zijn naam in de database wel tevoorschijn, vanwege het eindspelletje dat achter probleem 40a aan komt (*Het Damspel* 11.1949): 10, 18, 31-27, 31, 4, 49 (35) 34 (21) 26 (27) 48! (20) [(32) 42+] 3, 25 (29, 33) 27 (39) 49+

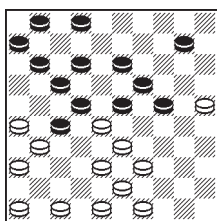
• 41. **H. Tangelder**: 42-37, 38, 11, 22, 28, 2 **Derk Vuurboom** 1958: (24) 35 (30, 14) 34+ GB [7]: Altijd leuk, damcombinatie, combinatie tegen, en dan toch nog winnen.

• 42. **L. de Rooij**: 10, 19, 20, 11, 7, 21, 1 **Jaap Viergever** 1962: (20, 14) 42 **Ch. Alix** 1860: (21) 26 (27) 3 (19) 9 (32) 4 (23) 15 (37) 10+ Er zitten twee verraderlijke momenten in de ontleding. Na 7 moet eerst 21 gespeeld worden voordat wit dam kan halen, anders ontsnapt zwart middels 7, 1 (17) 6 (21, 31) 28 (19), 37 naar remise. En na (14) wint alleen 42! Beide lijken bekend, maar maakten toch een aantal slachtoffers. GB: Krijgt van mij een 9: prachtig, hoe wit naar een eindspel van één dam tegen vier schijven toewerkt. Dat eindspel is nog diep ook (tien zetten) maar voor de meeste oplosers moet het te doen zijn.

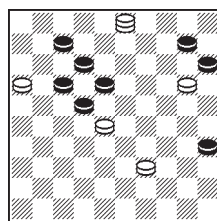
43a. J. Viergever

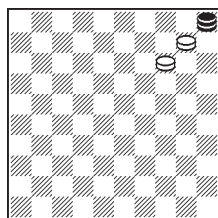
49a. H. van Es

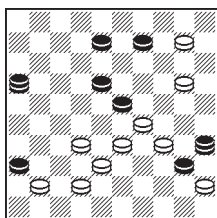
50M. w.a.z.

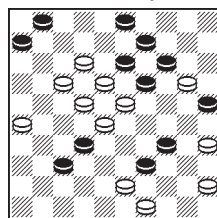
54M.

54a. A.P. de Zwart

56a. L. de Rooij

• 43. **A.J. de Jong**: 34-29, 32, 27, 34, 4, 26. **damnaturel 26** GB [7.5]: Hé, geen eindspel. Wel een prachtige combinatie! Er zijn niet heel veel mogelijkheden voor wit, zodat ik de winst verbazingwekkend snel vond, vond ik. ADvM: Het heeft iets weg van Ard-Jans eigen probleem in *Het Nieuwe Damspel* juni 1980 (slot 16 = 22.28), dat weer veel weg heeft van Viergevers primeur in DP december 1953, zie 43a: 42-37, 42, 35, 34, 4, 19,,15, 2 Spaans.

• 44. **J.C.R. Bus**: 18, 40, 28, 7, 1 nw: (32, 37) 30 (38) 46-41, 42, 25, 14, 4+ **5 = D4** GB [7.5]: Fijn recept: combinatie, dam voor wit, zwart vangt de dam en lijkt te ontsnappen, maar wit geeft zwart twee dammen en combineert naar oppositie!
• 45. **H.J.N. Simons**: 42 (49) [(27) 28-23, 4, 42, 4+] 41, 28-23, 4, 30, 13, 5+ **D46 = D5** GB [8]: Eerst keek ik naar 38, 32-28 etc. maar dat levert niets op. Hoe het wel moet is fraai: weer veel weggeven (damprobleemisten zijn gul), om uiteindelijk net voldoende over houden.

• 46. **L. de Rooij**: 34-29, 29, 24, 4, 40 (49) 27, 44, 44 (25) 39, 49, 2 **Spaans** GB [8.5]: Het motief is voor beginnende oplosers (zoals ik nog ben) een leerzaam houvast: met die schijven 1, 6 en 25 leer je als het ware de oplossing te lezen.
• 47. **A. Rom**: 41, 43, 24, 19, 2, 20, 22, 40, 34, 5+ **D46 = D5** Z-var./BO: 41 of 11, 11 of 41, 37, 2 (20) 28-22 (20-24, 10-14,

25) 17 (34) 17-11 (17, 24) 17 (25-30) 16 (14) 7, enz. w+ (FT, JP)

GB [8]: De beginstand is een puzzel op zich, maar de oplossing daarvan is eigenlijk niet eens zo moeilijk: 35-30 (34-39) 48-43 (25x34)! De 'echte oplossing' laat weer veel fraai slagwerk zien.

• 48. **A. Rom**: 20, 18, 30, 34, 3, 20, 31, 4 (40) 17 (45) 50. **45 = D50** GB: Prachtig, prachtig. Wéér bijna alles weggeven. De stand is wel van het type waar ik met het oplossen moeite me heb (maar ik maak vorderingen).

• 49. **J. de Heer**: 21, 31, 27, 44, 41, 40, 38, 3, 26. **damnaturel 26** GB [8]: Als ik het me goed herinner heb ik dit niet helemaal op eigen kracht gevonden ... dus ik reken regel 1 even niet te zwaar aan. ADvM: De opstelling aan de witte lange vleugel is typisch iets voor praktische slagzetten. Probleem 49a, in 1980 gepubliceerd in het *Limburgs Dagblad* lijkt regelrecht aan de partij ontleend: 47-41, 21, 42, 31, 16, 34, 5+

• 50. **A. Vermeulen**: 32, 3, 20, 8, 2, 50 nw: (40) 16-11 (45) 6 (17, 50) 17, 17. Een aantal oplosers gaf aan dat de slag 2x50 op twee manieren kan worden uitgevoerd. GB [6]: Mogelijk volgens de SR niet geoorloofd, maar ik heb er geen problemen mee. Overigens vond ik de stapjes 3-8-2 (zie diagram 50M) niet eens zo verrassend. Technisch wel knap natuurlijk.

• 51. **P. Kuijper**: 28, 44 (34) 46-41Z, 22, 31, 38, 37, 39, 9, 4 nw: (41) 39 (46) 41, 39+ **19 = 39** Z 48-43, 47-41, 5 (40, 27) 14 (11-17) 41 (13-18) 36 (18-22) 43 (39, 21) 15-10, 23 (17) 37-31, 41 W+ Z-variant aangegeven. (FT, JP, JU, PvdB) GB [7]: Te moeilijk voor mij (ook de b.o. blijkbaar). Nu ik de oplossing weet zie ik dat het afspel wel te doen is.

• 52. **A. Kaciuska**: 38, 34, 1 nw: (22), 16 [over 39] 2 (18) 7 (22) 16 (39) 11+ GB [6.5]: Grof geschut in kleine stand. Veel offeren zonder combinatie is niet mijn ding.

• 53. **A.D. van Mourik**: 21, 12, 1 (30A) 34, 34+ **35 = D34** A (22) 18, 18+ **35 = D18** BO: 6, 11, 21, 1, 18 of 34. Een fraaie bijoplossing die door een aantal oplosers aangemerkt werd als de auteursbedoeling. (AS, BD, FS, FT, JK, JU, RM, RMa, RS, TS) GB [7.5]: Is het jammer, van die bijoplosbare rondslagen? Ik vond het best verrassend. ADvM: Curieus, nietwaar?

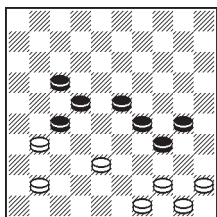
Zwart mag 35 = D18 of 35 = D34 kiezen als wit naar veld 1 slaat. Wit mag 35 = D18 of 35 = D34 kiezen als wit naar veld 1 schuift. (Als schijf 35 ontbreekt zou in dat laatste geval ook 6, 21, 11 winnen. Mèt schijf 35 gaat dat niet op!)

• 54. **N. Doubovy**: 38, 41, 8 (5, 50) 10, 14, 14+ **D5 = 10.14** GB [8]: Mooie slotstand, die dam rechtsboven ingesloten door twee schijven. ADvM: De eerste bewerking van dit motief (54M) zonder dam in de aanvangsstand. Van de vijf stuks in de database die wel met een of twee zwarte dammen starten hebben de vier van vóór 1940 ook nog eens de dam op 5 al present. Aart de Zwart bracht er dan tenminste nog een dam naartoe, zeventig jaar geleden, zie 54a (*Utrechts Nieuwsblad* 28.8.1948): 24, 32-28, 10, 14!

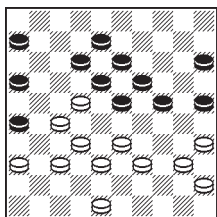
• 55. **J. de Wit**: 18, 12, 5, 46, 29, 2 **Spaans** (De stand na (45x34) is 'gewoon' nieuw.) GB [8]: Mooie doorloopplakker in dit Canalejassie (ik mis die naam).

• 56. **J. de Wit**: 28-23, 21,

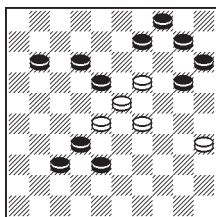
58a. C.J. de Zeeuw

59a. Iser K. - V.d. Meij

60M. z.a.z.

5, 48, 2 Spaans GB [8.5]: En deze Canalejas vind ik nog een half punt mooier (ik keek eerst naar direct 21). ADvM: Deze slotslag is wel eerder toegepast, ook door Jaap zelf. De mooiste toepassing is echter van zijn leermeester, zie 56a (DP 10.2002): 8, 17, 43, 40, 30, 17-12, 3, 40, 48, 2. Spaanse peper!

● 57. **J. de Heer**: 19-13, 44, 13-8, 19, 7, 3, 21, 46-41, 37, 42, 38, 13, 3, 15 (38) 47+ **36.41.**

D46

= **D47** GB [9]: Geweldig, een dam is twee schijven en een dam de baas. Om dat te bereiken is er eerst een hele lange weg te gaan, waarin je als oplosser van alles fout kunt doen.

● 58. **P. Kleute** (arr.): 41, 29, 20 19, 39 18+ GB [7]: Een niemendalletje, maar wel een leuk niemendalletje. ADvM: In de database komt geen probleem van vóór 1940 voor waarin de keuze (34x/D33x) optreedt. Kleute heeft deze stand met schijf 41 al op slag en met het tempo 48-43 vermoedelijk in de jaren twintig gepubliceerd. (Nummer 560 in zijn problemenboek.) Ter vergelijking een bewerking zonder zwarte schijf op veld 45, zie 58a, *Dordrechtse Courant* 9.10.1940: 45-40, 35, 24, 39, 27+

● 59. **R. Schalley**: 28-22x22?! Positioneel krijgt zwart het nu niet rond, maar zit er niet een bekende thematische winst in? Met (28, 19, 10, 41). Maar in dit geval deugt de doorbraak niet want wit blijkt verder te hebben gekeken: 37, 8+. De afwikkeling na de lokzet 28-22, 22 deed de heer Van der Meij denken aan Dammen op de Dam, 27 september 1987, simultaanpartij Iser Koeperman – Leo van der Meij (zie diagram 59a). Ik laat hem

verder aan het woord: “Wit, Koeperman had als laatste zet 28-22 gespeeld. Hij liep een stukje door, draaide zich om, keek nogmaals naar de stand, en ging toen weer verder met zijn ‘werk’. Maar ik had de combinatie (28, 19, 10, 21) ook al gezien. Met goede remise kansen voor zwart?!”

[**Noot**: volgens de computer zeker]. Maar wat moet je dan? Het was sfeervol op de Dam. Er waren meer dan 200 dammers. Je bent dammer en geen ‘houthakker’. Bovendien speel je niet iedere dag tegen een oud-wereldkampioen. Een fenomeen en een damlegende van Rusland en Amerika! Ik besloot de vijf om vijf ruil niet te nemen. Het gevolg: 16 zetten later kon ik opgeven en Koeperman de hand schudden. Toch een leuke ervaring.” (red. Hartelijk dank aan de heer Van der Meij voor deze anekdote!) GB [4]: Vreselijk, het heeft me heel wat uurtjes gekost, en toen gaf ik het maar op.

● 60. **A.A.M. Ottink**: 41, 28Z (36) 34-30, 24-19, 31, 14, 3, 42/48/43/49+ Z 36 (11-17, 17-22) 21, 31 (21Y) 26 (21-27) 37 (31) 21, 47 (17) 23x (8) 16 (12) 11 en dit is positioneel gewonnen. Y (10-14) 37 (13) 37-32 (21) 26 (21-27, 14-19, 9) 16 (27) 11 enz. W+. Z-variant aangegeven. (FT, PvdB) GB [8.5]: Ottink levert altijd prima slagwerk in “partijstanden”.

Ook nu, en als je moment 60M ziet lijkt de partijstand al weer lang geleden.

Aan mijn scores te zien was ik best tevreden over de serie, ik heb toch tamelijk veel achten gegeven en zelfs twee negens!”

Reacties van de oplossers bij deze serie

Plat: “De mooiste vond ik opgave 57 van Joost de Heer.”

Ladderstand bijgewerkt t/m april. 2018

R. Mackevicius	RM	628 + 46 = 674
L. Haan		626 + 43 = 669
A. Spijkstra	AS	591 + 59 = 650
H. Bruijnis		566 + 38 = 604
C. Draijer		539 + 41 = 580
S. Betten		562 + 0 = 562
R. Martens	RMa	422 + 57 = 479
G. Benning		415 + 58 = 473
B. Dijkers	BD	408 + 59 = 467
F. Teer	FT	391 + 65 = 456
T. van Bokhoven		396 + 0 = 396
G. van Os		336 + 42 = 378
H. van der Heijden		317 + 45 = 362
F. Schermer	FS	286 + 54 = 340
T. Stam	TS	228 + 57 = 285
R. Winkel		235 + 45 = 280
A. Pruijs		223 + 45 = 268
K. Kuiper		199 + 47 = 246
J. Plat	JP	124 + 62 = 186
P. van den Berg	PvdB	122 + 63 = 185
R. Spijkers	RS	112 + 56 = 168
G. van Mastrigt		113 + 0 = 113
W. Krikke		74 + 16 = 90
L. van der Meij		35 + 53 = 88
D. van der Sluis		35 + 43 = 78
J. Bulstra		74 + 0 = 74
J. Uijterlinde	JU	0 + 59 = 59
J. Kroeze	JK	0 + 25 = 25

De Ladderstand na april 2018

Bovenaan de Ladder zien we problemist **Rimas Mackevicius** uit Vilnius (Litouwen) en **Luit Haan** uit Gronau (NRW, Duitsland). Beiden gefeliciteerd met de behaalde prijs.

Het aantal scores van boven de 60 punten was op drie vingers te tellen. Dit geeft al aan dat het geen gemakkelijke serie was. De zes problemen die de meeste ‘slachtoffers’ maakten waren: opgave 37 (Van der Stoep) en opgave 40 (Timmer) waarbij men vooral in de fout ging in het eindspel: opgave 57 (De Heer) en opgave 60 (Ottink) waarvoor de oplossing niet werd gevonden; opgave 59 (Schalley) waar de lokzet + combinatie van zwart niet werden doorgrond (een aantal oplossers gaf aan dat forcings niet echt hun ding was) en tot slot opgave 42 (De Rooij) waarin het afspel niet goed werd behandeld.

Uijterlinde: “Ik vond het dit keer een leuke serie.” N.B. De redactie betoont medeleven aan Jan Uijterlinde bij het overlijden van zijn echtgenote, in juni. Dijkers: “Het was ook ditmaal geen gemakkelijke serie. Dit gold in het bijzonder voor enkele composities met eindspelen/motieven. In het probleem van Nicolas

Dobovoy –voor zover ik het kan beoordelen– lijkt mij het realiseren van de opsluiting in de rechterbovenhoek geen gemakkelijke opgave. Knap!” Kuiper: “De mooiste problemen? Ik kies er 3 (in willekeurige volgorde): de opgaven 43 (De Jong), 47 (Rom) en 49 (De Heer).” opgave 42 van Leen de Rooij

Raphaël, Napoleon en Jernberg

Arie van der Stoep

De hele herfst en een gedeelte van de winter van vorig jaar ben ik druk geweest met de herdruk van 'Alle typezetjes'. Een tijdrovend karwei. Het typoscript van de eerste druk uit 2002 vond ik gelukkig terug, ergens diep verscholen in de map Documenten, anders was ik er niet aan begonnen. De diagrammen echter moesten opnieuw.

In die tijd gebruikte ik namelijk het diagramprogramma dat Jaap Viergever had ontwikkeld en dat draaide op een inmiddels antieke Windowsversie, terwijl de diagrammen alleen konden worden uitgeprint met een HP-printer. Viergever had ervoor ingebroken in de software van HP en er zijn printprogramma binnengesmokkeld. Vraag me niet hoe hij dat flikte; dat begrijpen binnen de club die dit blad leest naar ik denk slechts twee man: Klaas

Bor en Gerard Benning. De nieuwe diagrammen maakte ik met behulp van Klaas Bor zijn programma Turbodatabase + een Russisch hulpprogramma. Ik controleerde meteen alle oplossingen die ik zo'n zestien jaar geleden had uitgetypt. Maar ja, wanneer je dat meer dan duizend maal doet sukkel je gegarandeerd een paar keer weg en hup, daar roep je de reactie 'Sukkel' van een lezer over je op, want die ergert zich aan de zoveelste fout waar hij op stuit.

Persoonsnamen

Om niet ook nog eens de layout van 232 pagina's opnieuw te moeten doen, heb ik geprobeerd zoveel mogelijk de oorspronkelijke bladspiegel te behouden, ook al om niet de *Index van personen* helemaal over te hoeven maken. Dat lukte niet helemaal: er verhuisde nogal eens een regel naar een andere bladzijde. Voorbeeld. De 1e en 2e druk liggen beide naast me open op blz. 158-159. De laatste persoons-

naam op blz. 159 van de 1e druk is die van de Surinaamse president Jules Wijdenbosch. In de 2e druk is de laatste persoonsnaam op blz. 159 die van Anatoli Gantwarg, en dat betekende dus aanpassing van de personenindex.

Louis Raphaël 1840-1919

Vanwege m'n behoudzucht kon ik geen destijds ontvangen commentaar verwerken en al evenmin verantwoorden waarom ik boven diagram nummer

• Napoleon

• Flip Jernberg (1919-1945)

Vervolg 'Oplossingen april 2018'

Van den Berg: "Bij opgave 42 van Leen de Rooij wordt, in een vrij rustige stand, een prachtig slagsysteem toegepast om naar een leuk (bekend) eindspel toe te werken."

Opmerkingen

Oplossingen en opmerkingen bij de problemen uit de nieuwe rubriek kunnen gestuurd worden naar André Schokker, Lomondlaan 18, 1060 PL Amsterdam of per e-mail: zaschokker@hotmail.com

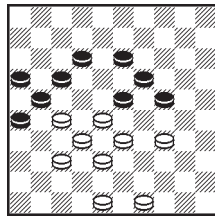
Stuur uw oplossingen UITERLIJK één week na het verschijnen van het nieuwe nummer van *De Problemist* naar mij toe. Anders is er onvoldoende tijd beschikbaar om de oplossingen te verwerken ■

705 (□1) als auteursnaam N.N. heb gezet in plaats van het gebruikelijke Louis Raphaël. Onder die naam staat □1 bekend, we vinden 'm zo ook in Turbodatabase.

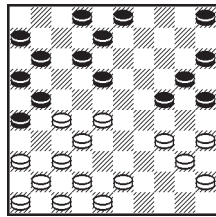
Aan die naam zit een luchtje, want toen Herman de Jongh in z'n rubriek in 'De Humorist' van 4 juli 1935 deze 9x9 presenteerde als een creatie van Raphaël was de Fransman al zestien jaar dood. De auteur van deze meeslepemde compositie (349, 23, 31, 44+) ligt dus om zo te zeggen op het kerkhof. Omdat Turbodatabase maar een paar probleemstanden van Raphaël ophoest (de meeste diagrammen op zijn naam zijn eindspelen), kan ik niet nagaan of Herman de Jongh misschien een idee van Raphaël zijn ideale vorm heeft gegeven.

In de tijd waarin ik dit schrijf, steek ik mijn neus geregeld in de twee dikke delen van Hans van der Nap. Op blz. 247 van het eerste deel stuiter ik over de naam Rafaël. Waar is dat nou goed voor, de naam Rap-

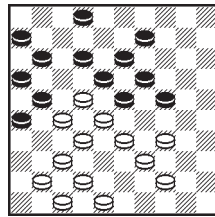
1. N.N.

2. Hisard - Chiland

3. N.N.

haël verbasteren tot die van de engel die mensen terughaald uit het dodenrijk?

Coup Napoleon

Na het verschijnen van 'Alle typezetjes' ontving ik commentaar van Hans Vermeulen, de latere bondsvoorzitter die moest aftreden vanwege een populistisch geïnspireerde motie van wantrouwen, uit Den IJp, en van Johan Bulstra uit Raalte, de huidige penningmeester van de Kvd. Johan maakte me als aanvulling op de *Coup Napoleon* attent op □2, een positie uit de partij tussen Michel Hisard en Henri Chiland, gespeeld in het toernooi in Jalta 1961. Het fragment werd besproken door Gaëtan Gagnon in zijn boek 'Het damspel' (1985). Hisard speelde 21. 28-22!?, in

de gedachte zijn landgenoot al vroeg in de partij af te troeven. Want wat moet zwart? Chiland speelde 21...5-10, wat hem een schijf kostte: 13, 28, 340, 7. Ook op 21...8-13? combineert wit naar veld 7: 340, 29, 28, 438, 7. Baba Sy maakte de twee na de partij attent op de winnende combinatie die Chiland op 21.28-22? had kunnen uitvoeren: (9, 31, 31, 18, 21, 29, 30, 49) met winst voor zwart. Een *Coup Napoleon*. Het voorval ontbreekt in mijn boek, om de eenvoudige reden dat de stelling niet voorkwam in mijn geraadpleegde literatuur, althans niet onder de naam *Coup Napoleon*. Want met mijn boek beoogde ik te onderzoeken wat 'wij' nu eigenlijk verstaan onder een *Coup Napoleon*, een *Coup Raphaël* enz. Het resultaat viel

me niet mee: 'wij' maken er een puinhoop van.

De *Coup Napoleon* op □3 staat in mijn boek op blz. 138 zonder auteursnaam. Volgens een rubriek in het Friesch Dagblad en het boek van Boezjinski en Sjaus zou de combinatie 31, 17, 41, 41, 339, 8+ zijn bedacht door Macodou N'Diaye, deelt Bulstra mee. Ik wil de heren best geloven, maar Macodou en zijn werelddeelgenoten voeren combinaties alleen uit in de partij en componeren ze niet, dat is een feit. Daar komt bij, dat de bron die ik in mijn boek opvoer N'Diaye niet als auteur noemt.

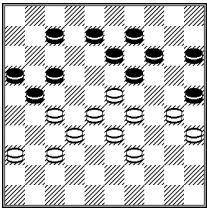
Hielslag

Springen we naar de hielslag. □4 is nummer 888 uit 'Alle typezetjes', gecomponeerd in 1917. Gerhard Mantel won met de prachtzet 23-18! Op (25x12) volgt 28-23, op (13x42) volgt 293,27 met de problemistehielslag. Volgens Harm Wiersma en Piet Lauwen, 'Dammen in ontwikkeling' deel 2 diagram 188, is het hielslagsysteem bedacht door

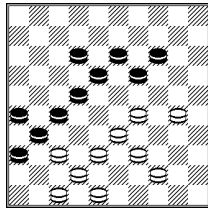

• Marseille, maart 1901: Louis Raphaël (links) tegen Isidore Weiss

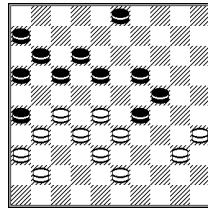
4. G. Mantel

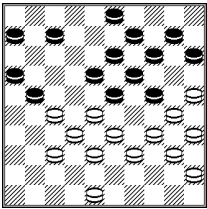
5. N.N.

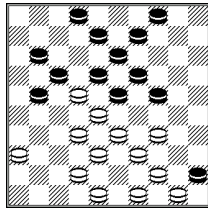
6. H.G. van den Berg

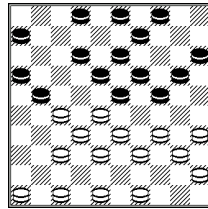
7. Bronstring-Roozenb.

8. J. v. d. Boogaard

9. F.B. Jernberg

Paul Sonier. Het spijt me het te moeten zeggen, maar ik beschouw noch Wiersma noch Lauwen als een betrouwbare leidsman op historisch gebied. In mijn boek geef ik een voorbeeld van Ephraim van Emden uit 1785, terwijl diezelfde slag in diezelfde 18e eeuw ook werd uitgevoerd of gecomponeerd door een in Parijs wonende Nederlander, zie onder de *Coup du Hollandais*.

□5 komt uit het boek Sjkola sjasjkovich kombinatsii, Kiev 1973 blz. 52, oplossing 382, 43, 304, 38, 23, 44, 10+. Opnieuw informatie van Bulstra. De spiegeling van een bekende combinatie van Freek Raman, zie nummer 890 in 'Alle typezetjes'. Bulstra maakt bij □6 de op-

merking dat menig andere problemist dit probleem van George van den Berg uit 1938 onbewust plagieerde.

Coup Jernberg

De pagina's 11-13 van 'Alle typezetjes' vermelden de door mij voor het boek verwerkte damliteratuur. Ik vind zelf de opsomming niet gering, maar ik heb ook bronnen gemist. Bijvoorbeeld het boek 'Incredibly... mais vrai' van Claude Fougeret uit 1974. Stom, het staat in mijn boekenkast. Bulstra noemt een aantal namen van slagzetten die Fougeret hanteert. Verder maakt hij me attent op de *Coup Jernberg*, vernoemd naar de op de bevrijdingsdag van 5 mei 1945 zo tragisch omgekomen Frederik Barend

Jernberg, roepnaam Flip, en genoemd door Ton Sijbrands in zijn rubriek Openingstheorie in 'Dammen' 127-128, 2-3.1998 blz. 101. Het gaat om de partij Evert Bronstring-Piet Roozenburg in het Kampioenschap van Nederland 1968. □7 is een analysestand die ontstaat wanneer wit in plaats van het gespeelde 30.34-29 zou hebben vervolgd met 30.43-39? Dan zou Roozenburg sterk in het voordeel zijn gekomen, tenzij hij had voortgezet met 30...8-13?, want dan zou Bronstring, schrijft Sijbrands, de *Coup Jernberg* hebben uitgevoerd: 272, 20, 339, 33, 42, 5, 43+.

In 'Het Nieuwe Damspel' 7-9.1980 vinden we meer over de *Coup Jernberg*, aldus Bulstra. Op blz. 52 is probleemredacteur Jan Vink aan het zoeken geslagen naar aanleiding van een opmerking van oplosser Anton Schotanus bij een aangeboden probleem van Johan van den Boogaard, een tweede publicatie. 'Een echt partijprobleem, met een slagmechanisme dat uit het partijspel komt', is het oordeel van Schotanus. Bulstra verwijst naar het boek 'Le problème de dames et sa technique' (1959), waarin schrijver German Avid onder nummer 133 de 13x13 opnam waarmee Johan van den Boogaard de eerste prijs won in de compositiewedstrijd van 'De Leidse Courant' 1955-

• Freek Raman

1956. □8, oplossing 37, 339, 40, 7, 504, 33, 21, 17, 39, 9, 43+.

Vanwege de actie 27-22, 33-29 en het vrijkomen van het tempo (27x38) dacht Vink aan de beroemde combinatie die Ton Sijbrands in 1969 tijdens het Naks-toernooi in Paramaribo uitvoerde. Die combinatie staat ook in mijn boek, zie nummer 147 onder de naam *Coup du cheval*, in de Nederlandse vertaling *Paardenzet*. R.C. Keller zette de combinatie op diagram in zijn rubriek Buitenland in 'Het Damspel' 10.1969. 'Het thema van deze prachtige combinatie is bekend uit een compositie van (...) de talentvolle Flip Jernberg', deelt Keller mee. En hij noemt een bron uit 1946: 'Wat wij misten' blz. 202 nr. 29.

Het woord is weer aan Jan Vink. "Uiteraard kon ik de verleiding niet weerstaan een en ander uit te pluizen. Mijn zoeken werd beloond: De Humorist 19.12.1940 nr. 559." Zie □9, oplossing 272, 339, 471, 37, 8, 33, 3+.

Het slotwoord laat ik aan Vink: "En wat schrijft Keller in de Humorist van 25.1.1941 bij de oplossing: 'Met bekende gegevens is een aardig geheel verkregen'. Nou ja!" De laatste twee woorden drukt de moderne man (nooit een vrouw, volledige emancipatie ligt nog ver weg) anders uit: 'Daar zakt m'n broek van af' ■

• Rechts: Gerhard Mantel (1889-1975)

Associaties

Van Adrichem versus Schippers

Edwin Twiest

Zo nu en dan doet zich de mogelijkheid voor om dankzij kennis van de problematiek een partij naar je hand te zetten. Dat was het geval in de Nationale Competitie 1997/1998 in de Hoofdklasse (de Ereklasse bestond destijds nog niet). Jan Schippers miste op 13 december 1997 voor Witte van Moort een unieke mogelijkheid tegen Ton van Adrichem (als ik het me goed herinner kwam hij destijds nog voor Priva de Lier uit). Evenals voorgaande keren eerst echter de (problematieke) associatie die ik had bij deze partij.

• 1. Het Damspel, augustus 1983. In deze stand wint wit op de valreep via het fraaie **01.8-3 13x24 02.44-40 35x33 03.34-29!!** en zwart sterft een mooie dood na **30-35 04.29x20 25x14 05.3x26 35-40 06.26-17 40-45 07.17-50**. De schijf op 25 mag zelfs worden vervangen door een dam! Ik weet het niet zeker, maar ik dacht dat aan dit motief de naam van Piet Jongeneelen of Benedictus Springer verbonden is. Wie kan definitief uitsluitel geven? Het zal eind jaren 80 geweest zijn dat ik deze stand ter oplossing kreeg van mij trainer destijds, Joop Rigterink. Het standje staat sindsdien voor altijd in mijn geheugen gegrift. Dat ik tien jaar later deze fraaie winst nu kan laten zien bij analyse van een partij is niet minder gedenkwaardig.

• 2. Ton van Adrichem – Jan

Schippers (1997).

Schippers zet een fraai offensief in; **01...22-27!!** (hoewel het analytisch ook nog na 29-34 zal winnen, is dit veel concreter) **02.32x21 29-34 03.38-32**.

Het taaiste verweer bestaat nog uit 03.33-29 24x44

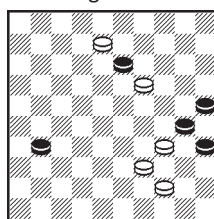
04.35x24 34-40 05.24-19 40-45 06.19-14 [uiteraard niet 06.19-13? 7-11 07.16x18 44-49 08.21x12 49x19 09.18-12 19-2 10.26-21 45-50 11.21-16 50-45] 06...45-50 07.14-10 50-45 08.10-05 44-50 en zwart gaat winnen.

03...34x43 04.33-29 24x33 05.35x24 43-48 06.32-27. Zie diagram 3.

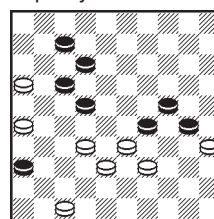
Kansloos is trouwens ook 06.32-28 33x22 07.24-19 wegens de standaardwending 7-11 08.16x27 48-30 09.21x12 30x49.

• 3. In deze stand speelde

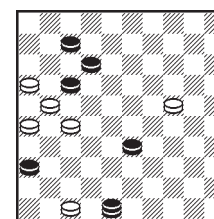
1. R. Bergsma

2. partij

3.

Schippers 06...48-25 07.27-22 17x28 08.21-17 12x21 09.26x17 en wit kon ontsnappen. In de diagramstand kan zwart (dus) bijzonder fraai winnen middels **06...7-11! 07.16x18 17-22!!** motief

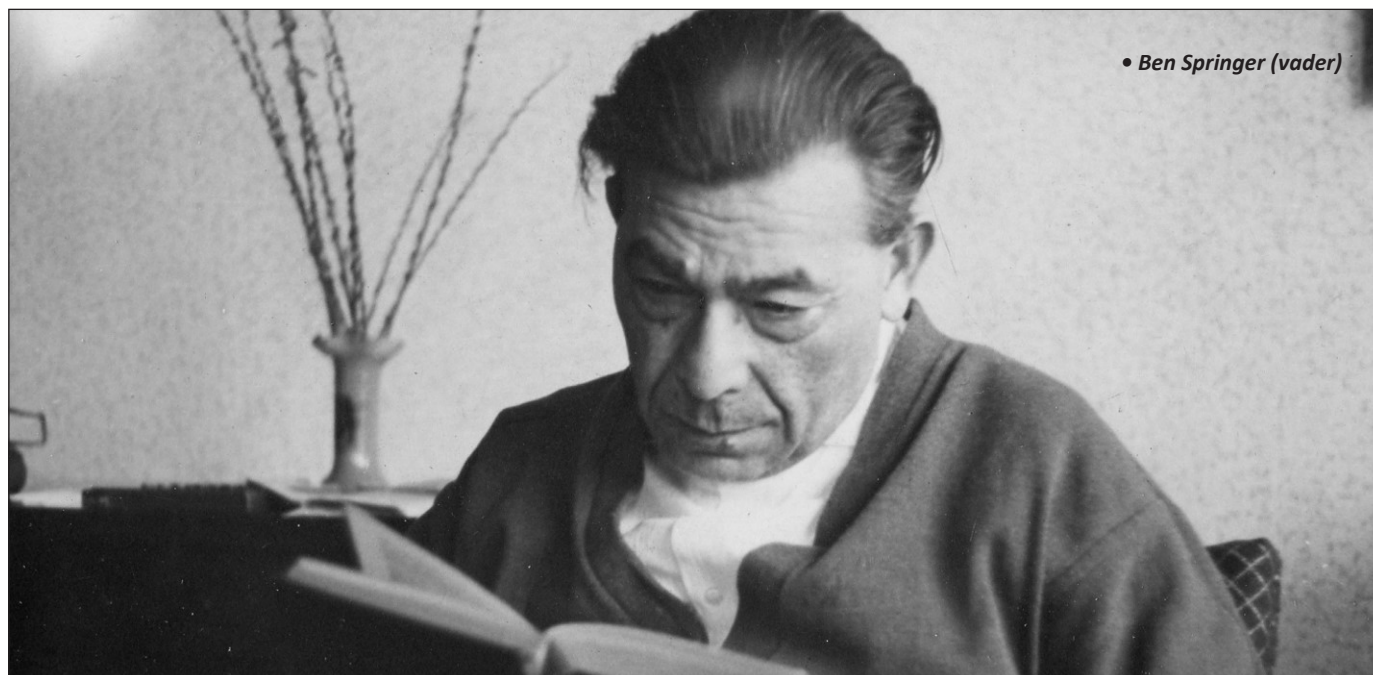
Bergsma met extra schijven op 36 en 47 - met ook nog een extra winstvariant (!) - met als hoofdvariant **08.21-16**.

Tevens verloren zijn:
- 08.24-19 22x24 09.21-17 48-34 10.17-11 33-39 11.11-6 34-1 12.27-22 39-44 13.22-18 1x45 14.6-1 44-50.
- 08.47-42 22x31 09.26x37 33-38 10.42x33 48x38 11.24-

19 en zwart mag kiezen; óf het droge 38-27 12.19-14 27-4 óf in stijl met 11...38-21 12.19-14 21-27 13.14-10 27-32.

08...22x31 09.26x37 48x35 10.16-11 35-40 11.11-6 40-1.

Bijzonder fraai, al zeg ik het zelf. Voor nog meer voorbeelden van partijen met deze wending houd ik me van harte aanbevolen; mijn gegevens staan in het colofon op pagina 122 (sowieso wordt een berichtje op prijs gesteld als iemand eens een aan de problematiek ontleende winst heeft uitgevoerd of bij analyse

• Ben Springer (vader)

heeft gevonden!).

Ook in de problematiek valt er nog genoeg te proberen op dit eindspel/motief. Een kleine selectie.

● 4: een mooi voorbeeld is dat van Leo Springer (De Problemist, augustus 2000). Winst via **01.42-38 33x31 02.47-42 36x27 03.23x3 13x24 04.44-40 35x33 05.34-29!** Mooi recht-toe-recht-aan slagwerk; als je niet herkent wat het thema is, dan is dit niet te vinden.

● 5: Wim Riemens (De Problemist, december 2002). Het grovere gooi- en smijtwerk met in het scherpste vervolg een 46/5:
01.45-40 6x17 02.40-34 39x30 03.46-41 37x46 04.49-43 46x25 05.43x3 4-9 06.29x20 25x14 07.36-31 26x37 08.15-10 14x5 09.3x46.

● 6: Benedictus Springer (De Problemist, oktober 1960). **01.17-12 8x17 02.22x11 33x31 03.44-40 35x33 04.34-29 16x7 05.1x3** en op een totaal andere wijze is het motief uit de

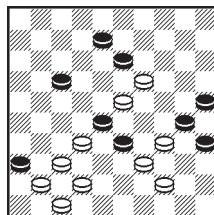
vorige stand ontstaan.

Tot slot nog een broertje/zusje, een aangetrouwd kind en een bastaardje.

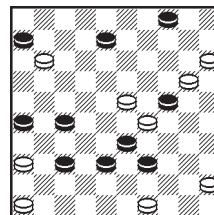
● 7: Leo Springer heeft ooit eens aan mij een broertje/zusje getoond:
01.23-18 49x20 02.25x3 13x11 03.46-41 36x38 04.37-32 21x8 05.3x6 met een scherp slot:
38-42 06.32x21 26x17 07.6x47 31-37 08.47-24 5-10 (na meteen 08.37-41 24-19 w+)
09.15x4 37-41 10.4-10 W+

● 8: de compositie van Jaap Bus (De Problemist, oktober 2008) is een waar vakwerk(je), waarbij het thema slechts een onderdeel is van een groter geheel!
01.47-42 37x48 02.26x37 48x18 03.23x12 32x23 04.29x20 15x24 05.12-8 19-23
De 'echte' hoofdvariant is als ik het goed onthouden heb 05...24-30 06.44-39 35x33 07.8-2 30x39 08.2x43 25-30 09.43x25 33-38 10.25-48.
06.8-3 23-28
Na 06...24-30 wederom 07.44-39 35x33 08.3-12 30x39 09.12x43 25-30 10.43x25 33-38 11.25-48.
07.44-39! 35x33 08.34-29 en nu een totaal ander, maar ook scherp eindspel; **25-30 09.29x38 24-29 10.3-20 29-33 11.38x29 28-32.**

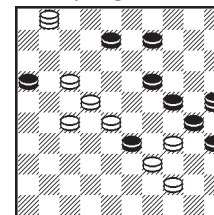
4. L. Springer

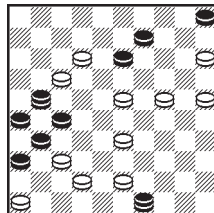
5. W. Riemens

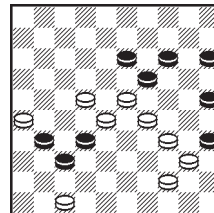
6. B. Springer

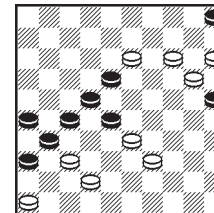
7. L. Springer

8. J.C.R. Bus

9. Springer/Twiest

Ook ontoereikend is 11...30-35 12.29-23 28x19 13.20-29 19-24 14.29x20 35-40 15.20-33 40-45 16.33-50
12.29-24 30x19 13.20-15 19-23 14.15-20 23-28 (14...32-37 15.20-14) **15.20-42.**
En dat allemaal vanuit zo'n onschuldig standje!

Oh ja, ons bastaardje nog. De bedoeling is zo goed, maar we krijgen het niet spits helaas. Leo Springer (vooral) en ik (zijdelings) hebben nog geprobeerd een probleem te maken met het thema-idee, maar helaas.

● 9: de beoogde winst van **01.39-34 28x30 02.46-41 36x38 03.37-32 18x9 04.14x3 25x14 05.3x6 31-36 06.32x21**

26x17 07.6x47 is weliswaar erg appetijtelijk, maar de stand is simpel BO door 01.33-29 18x9 02.14x3 25x14 03.3x20 en na 36-41 [27-32 20-14 32x41 46x37 is helemaal treurig] 04.20-25 41x32 05.42-37 32x41 06.46x37 31x42 07.39-33 28x39 08.25x37 verliest zwart kansloos. Een simpel variantje: 27-31 09.37-14 31-36 10.15-10 26-31 11.29-24! (vooral niet meteen 10-4? vanwege 22-28 14x26 36-41 en na 26-37 04-31 zit het tempo verkeerd: 33-38 31-48 en zwart speelt schijf 5 naar 30 met remise.) 11....22-27 12.10-04 27-32 13.14x26 36-41 14.26-37 41x32 15.04-31 33-38 16.31-48 en nu zit het tempo wel goed. 05-10 17.24-20 10-15 18.20-14 ■

● Leo Springer (zoon)

BOEKEN

Uit de nalatenschap van Wim van der Kooij (II)

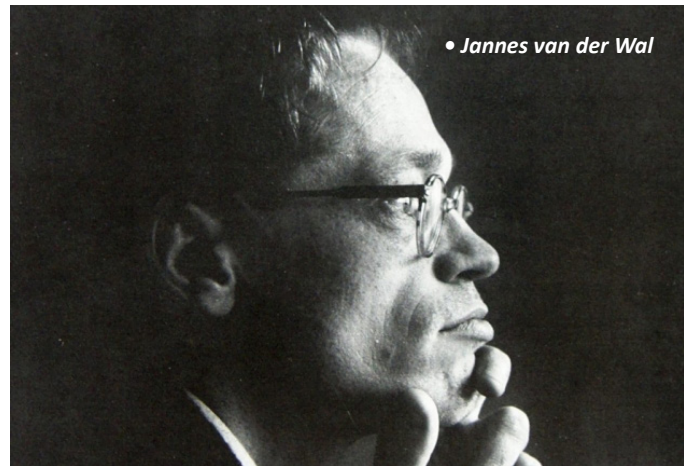
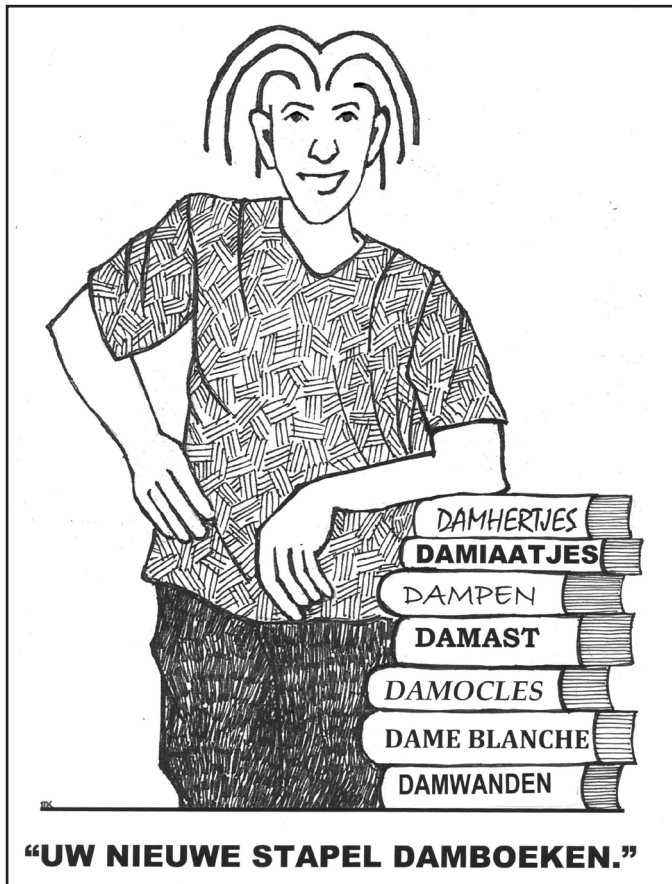
Hein Wilsens

Nog geen jaar na het overlijden van Jannes van der Wal (1956-1996) verscheen het boek *Jannes* met daarin veertien bijdragen van mensen die hem van zeer nabij hebben gekend en één amusant stukje van Jannes zelf: 'Ben ik gek of niet?' Hij had het stukje geschreven op verzoek van het Nieuwsblad van het Noorden kort na zijn markante optreden bij Mies Bouwman en was tot de conclusie gekomen dat het eigenlijk best wel meeviel met zijn geestelijke gesteldheid.

In het boek (of beter: boekje, want na nog geen 80 pagina's zijn we al op de achterkant aanbeland) zitten twee krantenknipsels uit Trouw en NRC van 24 november 1999. Het is de dag waarop de documentaire *Jannes* op televisie zal worden uitgezonden. In de knipsels beschouwen de

recensenten voor. Een boeiend uurtje televisie, is hun terechte conclusie.

Op een van de knipsels staat in een zorgvuldig, helder handschrift: "*Beste Wim, ik ben - helaas - toch niet in de gelegenheid geweest deze TV-uitzending te bezien. Jammer! Oom Jaap.*"

• Jannes van der Wal

Een kleine zoektocht leidt naar de oud-onderwijzer en schaker Jaap van der Kooij uit Hellevoetsluis (die de hele documentaire overigens alsnog terug kan zien via Youtube).

Pianoleraar

Het boek telt slechts één diagram en dat moet voor de rasdammer Van der Kooij bijzonder aan de magere kant zijn geweest. Toch heeft hij het gelezen. Het bewijs hiervoor vinden we terug op pagina 30 in een bijdrage van Nico Bleeker, de pianoleraar van Jannes. Wim heeft op die pagina met enkele boze balpenstrepen het woord 'Jezus' weggekrast, opgevoed als hij was met het derde gebod, in vervolgen tijden zo fraai omschreven met 'Gij zult den Naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken'.

Doordammen

Het initiatief tot het boek was genomen door twee sportredacteurs van het Nieuwsblad van het Noorden, Jaap Kiers en Bouke Nielsen. Persoonlijk gewin heeft bij de redacteurs niet meegespeeld. Al op een van de eerste pagina's lezen we: "De opbrengst van het boek komt ten goede aan het fonds ter ondersteuning van het Jannes van der

Wal Memorial, een mogelijk jaarlijks doordamevenement van allure." Heeft het boekje te weinig opgebracht of was er geen interesse voor het doordammen? Het jaarlijkse doordamevenement van allure is in elk geval in goede bedoelingen blijven steken.

Hypocriet

Als een groot aantal auteurs meewerkt aan een uitgave, is de kwaliteit per definitie divers. Dat geldt ook voor *Jannes*. Sommige bijdragen sprankelen, zoals die van Jannes' jongere zus Geertje en die van Bert Dollekamp. Andere zijn iets of stukken minder. Eigenlijk heb ik me maar over één bijdrage erg kwaad gemaakt. Het hypocriete, bijna vnzige artikel van Iser Koeperman. Het staat vol halve waarheden en volstrekt onbewijsbare aantijgingen. Wim was het vast met me eens geweest ■

J. KIERS & B. NIELSEN (RED.)
Jannes

- Uitg. Profiel (Bedum) 1997
- 79 pagina's, één diagram
- ISBN 90-5294-148-3
- te koop op damboeken.nl
- 10 euro excl. verzendkosten

Dammen als cultureel erfgoed

Hein Wilsens

Nooit is een damboek met zoveel spektakel onder de aandacht gebracht als Van der Naps *Dammen als cultureel erfgoed*. Een kleurrijk beeld van damspelers in Groningen & Drenthe uit heden en verleden. Op 21 april 2018 waren zo'n 250 damliefhebbers, onder wie een aantal KvD'ers, in Warenhuis Vanderveen in Assen getuige van de boekpresentatie in een zaal die omgebouwd was tot damtempel. En terecht: Van der Nap heeft een Opus Magnum afgeleverd dat zijn weerga niet kent.

Meer dan twee decennia is Van der Nap bezig geweest met het verzamelen van een ongekende hoeveelheid informatie: hij dook allerlei archieven in, nam notulen van damverenigingen door, reisde duizenden kilometers door het noorden van het land, op zoek naar heden en verleden van dammers, en schreef, belde en mailde honderden mensen. Het schrijven van boeken op basis van een onafzienbare berg ongestructureerde feiten, verhalen, anekdotes, geruchten en illustraties is waarachtig geen kattenpis. Zo nu en dan is al dit materiaal dan ook aan de haal gegaan met de auteur. Lokale grootheden als Van der Wal, Van Meggelen, Schurer, Douwe de Jong en anderen duiken vele tientallen malen op in het werk. De diagrammen gaan deels vergezeld van oplossingen, maar

deels ook niet. Biografieën van bijzondere bestuurders worden gevolgd door biografieën van belangrijke bestuurders. Van der Nap heeft met andere woorden niet altijd oog voor structuur en compositie gehad, maar dat valt hem eigenlijk niet kwalijk te nemen.

Illustraties

De boeken zien er fantastisch uit. Met name de illustraties zijn zeer geslaagd. Van der Nap strooit met afbeeldingen van damkunst (met name het prachtige werk van Henk de Witt, van oorsprong een Groninger) en heeft maar liefst bijna duizend relevante en kwalitatief hoogstaande zwart-wit- en kleurenfoto's gevonden. Een overgrote meerderheid van deze foto's had ik nog nooit gezien. Zie bijvoorbeeld de foto van Bouke ten Wolde hiernaast.

Alleen dit facet al maakt het werk van Van der Nap uniek. Te hopen valt dat dit materiaal op enig moment ook voor anderen beschikbaar komt.

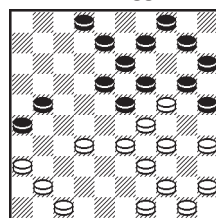
Wat ik heel jammer vind is dat het werk — bijna een encyclopedisch naslagwerk — geen personenregister heeft. Een gemiste kans.

Drie diagrammen uit de boeken

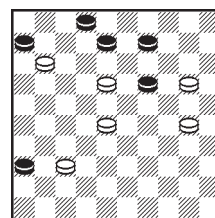
haal ik graag nog eens naar voren.

Het eerste laat een Coup Manoury van Van Meggelen zien en kreeg als bijschrift: 'Training HvM 1976/1977', het tweede is een uit 1955 daterend probleem van de marechaussee op de foto en het derde een geslaagd ukkie van Wagter. De lezer weet wel raad met dit trio ■

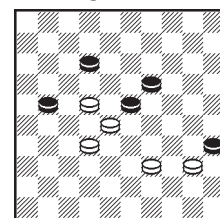
1. H. van Meggelen

2. B. ten Wolde

3. J. Wagter

• 'Bouke ten Wolde trots in vol ornaat; geslaagd voor de marechaussee in circa 1910. Mogelijk is dit één van de oudste portretfoto's van een damproblemist'

HANS VAN DER NAP

'Dammen als cultureel erfgoed. Een kleurrijk beeld van damspelers in Groningen & Drenthe uit heden en verleden'

- 2018, twee delen in cassette, samen vier kilo
- 733 pagina's, meer dan 600 diagrammen en bijna 1000 foto's
- ISBN 978-90-827733-0-9
- Bestelinformatie: betaling voor 1 exemplaar is € 60,- op NL28 ABNA 0230808549 t.n.v.: J.A. van der Nap = inclusief verzending. Afhalen bij de auteur kan ook na overleg (hvdnap@home.nl). De prijs bedraagt in dat geval 45 euro

Boeken De Bruijn en Krajenbrink

Op dit moment werkt Johan Bastiaannet hard aan een recensie van De Bruijns *Eindspelkunst*. De lezer kan deze tegemoet zien in het oktobernummer. In datzelfde nummer volgt ook een recensie van Krajenbrinks nieuwste: *Gewoon positieospel 2*. Van dit boek en de voorganger zijn ook Engelstalige versies te koop. (HW)

De Gortmans files

Genealogie (2)

Arne van Mourik

Chelsea, London, 1 juni 1922. Buitenlandcorrespondent Godefridus L. Gortmans *gets married with* Rita C. Reis, een vier jaar jongere typiste. Wie was zij? Uit welk milieu kwam ze? Het antwoord op de eerste vraag moet ik u voorlopig schuldig blijven, helaas, maar dat op vraag twee is gemakkelijk te geven. Het staat namelijk uitbundig geïllustreerd op het web, ik hoef de bende alleen maar te vereenvoudigen en in twee verhaaltjes te splitsen: nu de verre voorouders, volgende keer zij die Gortmans hebben gekend.

Buitenkans

Duizenden vrijwilligers maken zich in Nederland sterk voor beschikbaarheid van genealogische gegevens op het web. Dankzij hen hebben miljoenen landgenoten een vruchtbaar perspectief om vanuit huis een zoektocht naar hun verre verwanten te starten, en hetzelfde geldt voor buitenlanders die speuren naar Nederlandse voorouders. Voor historici en non-fictie schrijvers vormen de diverse databases een waar lustoord, want het overleggen van een aantoonbare familierelatie is hier meestal niet meer nodig.

Hoe staat het er in andere landen voor? De Verenigde Staten, Canada en Groot-Brittannië bieden ook goede vindplaatsen, al zit de informatie daar vaker achter een betaalmuurtje verborgen. Bij provinciale of landelijke Franse, Duitse en Italiaanse sites moet je vaak (kosteloos) een verzoek om gegevens indienen en het waarom aangeven; omslachtig als je nog niet precies weet wie je zoekt, of bijvoorbeeld

nog geen voornaam weet.

In vele landen is met de wereldwijde web-ontsluiting juist het potentieel aan familiesites enorm gestegen, en het zou me niet verbazen als Nederland ook op dat gebied tot de top behoort; we zijn een nieuwsgierig volkje dat van structuur en helderheid houdt. In Engeland is zo'n privé-initiatief de site manfamily.org en daarop bevindt zich (o wonder) onder '/reis' een fascinerend, uitvoerig, doch rommelig overzicht van de familie Reis en aanverwanten. Hoewel ik in eerste instantie twijfelde of een verhandeling over familie van 'de vrouw van' wel zo geschikt is voor het DP-publiek, verdween dat gevoel snel. Eeuwig zonde zou het zijn deze kans te laten schieten, het is een internationale geschiedenis waar 'onze' Gortmans deel van werd!

Joods

Gortmans had Joods bloed. Zijn vrouw Rita Reis had veel méér Joods bloed. Logisch dat zij op den duur het veilig geachte

Londen verkozen boven Amsterdam, de kleinere smeltkroes waar ze samen met hun drie zontjes verbleven (1928-1933). Een tweede reden om in Engeland te wonen was de omvangrijke familie van Rita aldaar, terwijl G.L. thuis een zeer bescheidene had. Zij zal sterk gehecht zijn geweest aan Londen, hij kon net zo goed werken in de Engelse als in de Nederlandse hoofdstad. De spaarzame redenen om in Nederland te willen zijn waren voor Gortmans zijn moeder (+ 1934), zijn twee zusters (Mies bleef ongehuwd, Truus kinderloos) en het damspel, casu quo zijn damvrienden. Dat laatste gemis hief hij eenvoudig op door het schrijven en ontvangen van duizenden brieven, hoewel 'de Londense kluisenaar' (zijn zelfgekozen bijnaam) toch een soort van ongewenste afzondering doet vermoeden. Maar goed, Engeland dus.

Liverpool

Jonas Reis, grootvader van Rita, wordt omstreeks 1820 geboren in Alsace,

• Van links naar rechts: Maurice Reis, Jonas Reis en Marian Reis-Samuel

Lorraine, destijds Duits, heden langdurig Frans. Zijn ouders, Maurice Reis (1784-1855) en Emilie Picard (1784-1860), zijn Parijzenaars en Jonas is voorbestemd rechter te worden in een Franse stad. Daar denkt hij anders over: met amper 22 lentes levenservaring kiest hij een boot het Kanaal over om in Engeland zijn zakelijke instincten te beproeven. Een niet onaanzienlijk erfdeel is daarmee gezien! Met businesspartner Adam Spielmann, bijna tien jaar ouder, krijgt hij voet aan de grond. Reis werkt hard, hij wordt een 'bullion dealer', iemand die goud en zilver verhandelt, met name in het bankwezen. Maar het zakenleven is hard, ook voor bankiers. Maatschappelijke druk, ontevreden klanten, het gaat hem niet in de koude kleren zitten. In mindere tijden grijpt hij naar laudanum, een op opium gebaseerde pijnstillers, link spul. Een suite van het North Western Hotel, gelegen nabij Centraal Station Liverpool, is de 25^e maart 1877 een noodlottig toneel: Jonas Reis neemt zó veel van het goedje in dat hij ter plekke overlijdt. De geschriften sluiten zelfmoord niet uit, achten het zelfs waarschijnlijk.

Kort na het drama wordt de bank gesloten. De tombe en grafsteen van Reis' laatste rustplaats aan Deane Road Cemetery (Liverpool) zijn elf jaar geleden nog gerestaureerd. Op de staande steen is te lezen dat hij – onder veel meer – 'charitable and noblehearted' was. Voor de bouw van de synagoge aan Princes Road was Reis één van de geldschieters en daarom wordt hij in het monumentale bouwwerk gememoreerd op een lijst met namen van begunstigers.

Marian Samuel (1825 Liverpool – 1900 London), dochter van Moses Samuel (1795-1860) en Harriet Israel (1793-1843), schenkt Jonas drie jongens en twee meiden. (Volgende keer volgen we het spoor van de tweede zoon, Arthur Montagu Reis, vader van Rita.) Jongste dochter Theresa trouwt in de nieuwe synagoge.

Twee jaar na het tragische overlijden van haar man vindt Marian een nieuwe *hot shot* in wijnhandelaar Philip Schoeppler († 1915), die tevens te boek staat als 'from the National Safe Deposit Company', 1 Queen Victoria Street, London; wat dat ook mag betekenen. Adam Spielmann (1812-1869), de zakelijke kompaan van Jonas, is familie van Marian. Zijn eigen vrouw heet ook Marian Samuel – de vaders van beide Marians zijn broers – en van háár broers wordt er een bekend als Lord Swaythling. En zo zou er nog wel meer te melden zijn over de upper class

• Godefridus L. Gortmans

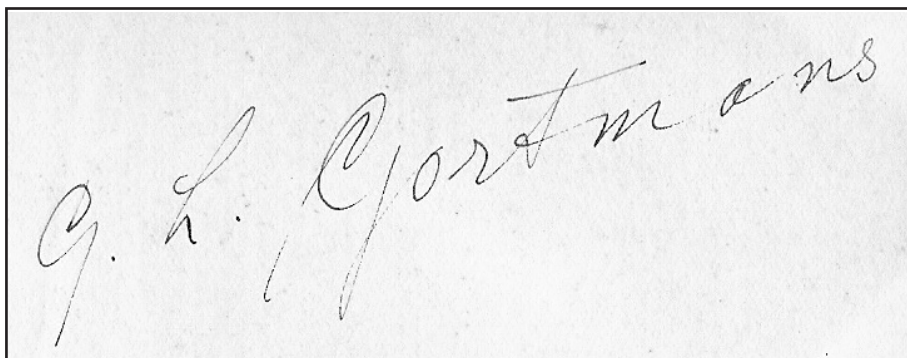
• Adam Spielmann en Marian Spielmann-Samuel

families Reis en Samuel, maar we gaan richting het huwelijk van G.L.G. en R.C.R. dat werd gesloten in bijzijn van haar moeder en ene William Upward.

Eerst, bij gelegenheid, een intermezzo.

Chess and draughts

Nu we toch in Liverpool zijn, daar verscheen de allereerste damrubriek in een krant, en wel in 'The Kaleidoscope – or Literary and Scientific Mirror' (a weekly publication). Filantroop en anti-slavernij-activist Egerton Smith (1774-1841), stichter en uitgever van *The Liverpool Mercury*, wordt door Govert Westerveld als redacteur van deze damrubriek aangemerkt. Omdat Smith hoogstpersoonlijk de Kaleidoscope-schaakrubriek had gevuld [13.7.1819–17.10.1820] en al in 1813 over schaken publiceerde in zijn eigen Mercury? Het uitstapje naar dammen in 1821 ('Critical situations in draughts') was kortstondig doch duurde toch ruim een jaar. Daarna beleefde de schaakrubriek een herstart en deze bleef overeind tot het einde in 1831. Voor Smith werd in Liverpool bij leven (1837) een standbeeld geplaatst met de tekst: 'The indefatigable friend of humanity; the protector of the brute creation; the fearless assailant of oppression in all its forms; the advocate of the universal diffusion of knowledge, of free trade, of civil and religious liberty in every land.' Ik hoop dat Westerveld gelijk heeft, zo'n allereerste damredacteur ter

wereld is bijna te mooi om waar te zijn. Een eeuw later (1925) was G.L. Gortmans de eerste en enige Hollandse redacteur van een Brits damtijdschrift.

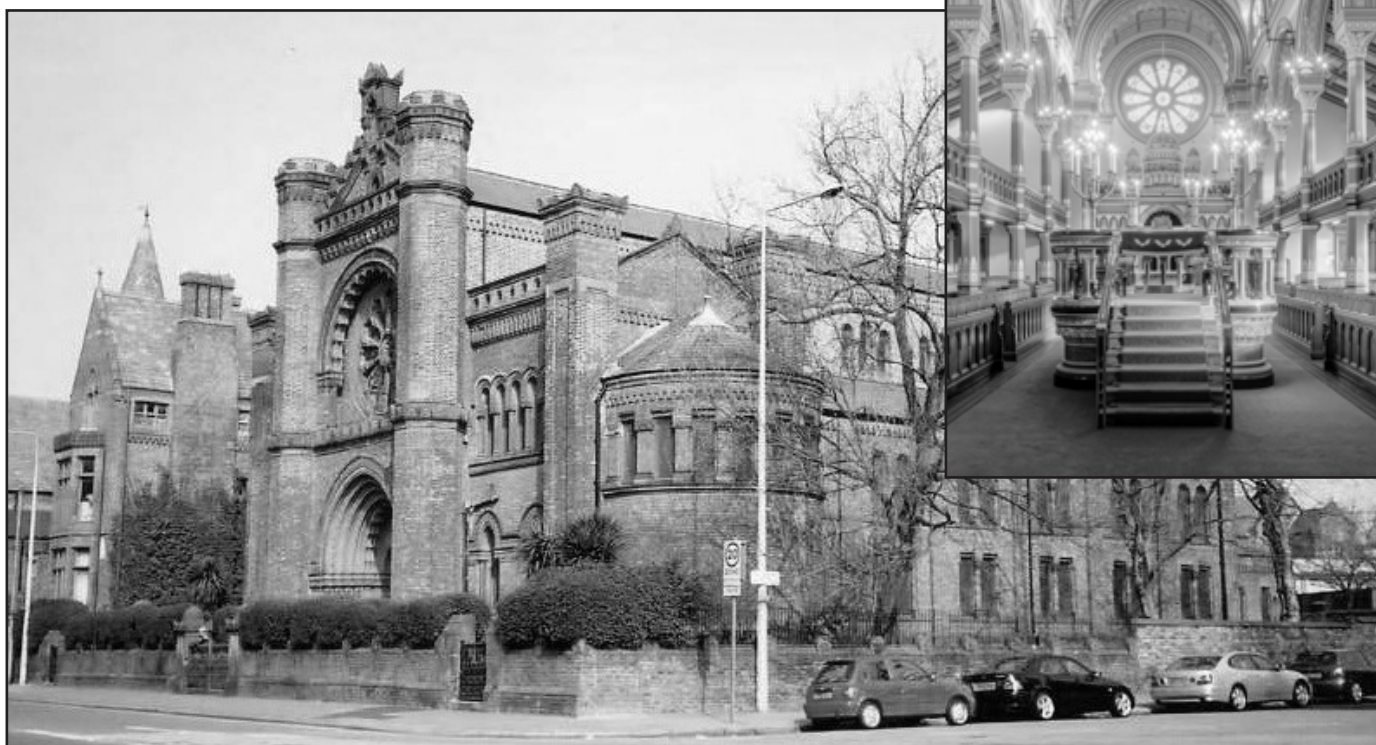
Bronnen

- [//manfamily.org/reis_gen_one.htm](http://manfamily.org/reis_gen_one.htm) –met geciteerd *The Early History of the Spielmann Family* (P.E. Spielmann 1951, een uitgave die alleen binnen de familie circuleerde)
- www.barrow-losada.org (info familie Samuel)
- *The History of Checkers (Draughts)*, Govert Westerveld (2013) p.113: 'A Mr. Edgerton (sic!) Smith was the first draughts editor.'
- Wikipedia: info Egerton Smith (1774-1841) en *The Kaleidoscope* (28.7.1818–6.9.1831)
- *British Chess Literature to 1914 – A Handbook for Historians* (Tim Harding 2018) [gedeeltelijk online te lezen] Chapter 1, The Earliest Chess Editors:

Egerton Smith and Thomas Wakley (p.7-24)

N.B. Wat lopen 'de dammers' toch hopeloos achter op 'de schakers'... wat het aantal historici betreft en dus het aantal fraaie uitgaven. Harding begint met: 'The 21st century has seen a considerable expansion of interest in chess history, together with a raising of standards in published biographies and historical works.' (Hij vergeet te vermelden dat deze 'expansion of interest' iets zegt over de eenzijdige belangstelling van hoger opgeleiden.) Op pagina 9 verbijstert Harding met twee foto's van 19e-eeuwse *schaakpublicistes!* Eén van hen bracht zelfs een boek met schaakproblemen uit: *Chess Blossoms* ■

• De synagoge van Liverpool, van buiten (2004) en van binnen

UITNODIGING

ZATERDAG 8 SEPTEMBER 2018 JAARVERGADERING EN KRINGREÛNIE

GASTLOCATIE:

WIJKCENTRUM DE KOPPELING, MARKTZAAL
DE CLOMP 1904, 3704 KS ZEIST, TEL. 030-6976732
ZAAL OPEN: 9.45 UUR, AANVANGSTIJD: 10.30 UUR

- 's Ochtends: KvD-jaarvergadering (uitsluitend toegankelijk voor kringleden c.q. lezers van De Problemist)
- 's Middags: reünie, toegankelijk voor iedereen, dus neem gerust een introducé of een aspirant-lid mee! Er staan een oploswedstrijd en een compositiewedstrijd op het programma waaraan leuke geldprijzen zijn verbonden. Maar u kunt deze middag ook gebruiken om oude of nieuwe (Facebook) contacten op/aan te halen.

Oploswedstrijd

De oploswedstrijd staat onder auspiciën van André Schokker. De te winnen prijzen zijn:

- 1e prijs oploswedstrijd - 35,00 Euro
- 2e prijs oploswedstrijd - 25,00 Euro
- 3e prijs oploswedstrijd - 15,00 Euro

Compositiewedstrijd

De compositiewedstrijd wordt georganiseerd door André Schokker. Een makkelijk en een moeilijk thema zullen aan de deelnemers worden voorgelegd. De juryleden bij deze wedstrijd zijn: Hein Wilsens, Johan Bulstra en André Schokker.

De te winnen prijzen zijn:

- 1e prijs compositiewedstrijd - 35,00 Euro
- 2e prijs compositiewedstrijd - 25,00 Euro
- 3e prijs compositiewedstrijd - 15,00 Euro

Het te winnen prijzengeld wordt ter beschikking gesteld door lid Adri Geurts. Het KvD-bestuur is hem hier zeer erkentelijk voor.

Het bestuur hoopt vele kringleden te mogen verwelkomen, onder wie ook u!

Route

Voor de automobilist: Per auto rijdende op de A12 neemt u, zowel uit westelijke (Utrecht) als uit zuidelijke (Arnhem) richting komende, de afslag Bunnik Schoudermantel. Met een navigatieprogramma is het vinden van de De Clomp sowieso geen probleem. Navigeert u op eigen kracht, dan houdt u Bunnik Schoudermantel aan. Deze weg gaat over in de Stationsweg. Hierop slaat u rechtsaf naar de Koningin Julianalaan. Deze weg volgt u voor 2,3 km tot u bij een rotonde komt. Hier neemt u de derde afslag naar de Waterigeweg. Na 200 meter gaat u linksaf richting de Weteringlaan. Deze weg volgt u voor 1.1 km. Dan slaat u rechtsaf richting De Clomp. Na 120 meter slaat u weer rechtsaf richting De Clomp. Na 70 meter heeft u uw bestemming bereikt. Per auto rijdende op de A28 neemt u komende uit noordelijke richting afslag Zeist Zandbergenlaan, onderaan de afrit neemt u de eerste afslag op de rotonde, na 420 meter slaat u rechtsaf richting Boulevard, na 600 meter slaat u rechtsaf richting het Geroplein en sla direct (na 20 meter) linksaf richting de Bergweg, na 1 km slaat u rechtsaf richting de Bergweg en slaat u na 30 meter linksaf richting de Bergweg, deze weg gaat over in de Schaerweijdelaan, neem na 1 km op de rotonde de 2de afslag (rechtdoor) en vervolg uw weg op de Schaerweijdelaan, neem na 900 meter op de rotonde de 2de afslag (rechtdoor) en vervolg uw weg op de Griftlaan waar u inmiddels al op rijdt, na 660 slaat u rechtsaf op de Weteringlaan, na 200 meter slaat u rechtsaf richting De Clomp. Na 120 meter slaat u weer rechtsaf richting De Clomp. Na 70 meter heeft u uw bestemming bereikt.

Openbaar vervoer: De locatie is per trein en bus gemakkelijk te bereiken via station Utrecht CS. Komt u uit de richting Arnhem, dan kunt u beter niet uitstappen bij station Driebergen-Zeist (want dit wordt verbouwd en er gaat geen lijndienst rechtstreeks naar Zeist-West, waardoor overstappen in Zeist-Centrum nodig zou zijn). Vanaf Utrecht CS vertrekt lijn 74 tweemaal per uur naar Zeist, vanaf halte C. Deze lijn volgend stapt u uit bij De Clomp. Vanaf de halte loopt u aan de overkant van de weg naar het winkelcentrum. De Koppeling is aan uw rechterhand gelegen, een gebouw met veel glas. Ingang om de hoek. U kunt vanaf Utrecht CS eventueel ook lijn 50 (viermaal per uur) richting Wageningen of Veenendaal nemen en uitstappen bij halte Griftlaan. Deze laan komt na een kleine kilometer – u passeert een kinderboerderij – ook uit bij het winkelcentrum, maar dan aan de andere kant, zodat u even langs de Albert Heijn loopt.

Met de groeten uit Tilburg...

Op een maandagavond in 1981 schuifde Jo Hobbelen het clublokaal van Excelsior binnen. Hij liep voorzichtig arm in arm met een bejaard, grijs heertje met een zonnebril op en een bolknak in zijn mond. Onder zijn vrije arm had het heertje een boodschappentas met een eigen dambord en schijven. Eenmaal aan tafel gezeten pakte hij zijn dambord uit de tas, zette de schijven op, tastte naar een asbak en wachtte op de dingen die komen gingen. Het was Cor Dorst, blind en stokdoof. Hij woonde in De Steffenberg, een voorziening voor visueel gehandicapten in de Vughtse bossen.

Dorst was in 1912 in Rotterdam geboren als arbeiderszoon zonder echte toekomstperspectieven. Hij werd mandenvlechter, een nederig vak dat hij naar eigen zeggen toch met veel plezier heeft beoefend. Toen sloeg het noodlot toe. Door een of andere ziekte werd hij vrijwel van de ene dag op de andere

blind én doof. Net als zijn beroemde blinde stadgenoot A.M. Olsen — Cor heeft Olsen overigens nooit ontmoet — omarmde Dorst het damspel. Van 1980 tot en met 1983 nam hij deel aan het NK voor visueel gehandicapten, maar wist daarin geen potten te breken.

Van wie het initiatief is uitgegaan

weet ik niet meer, maar op een donderdagavond fietste ik van Helvoirt naar De Steffenberg, een tocht die ik minstens drie jaar lang elke donderdag, tot ik in 1984 naar Tilburg vertrok, heb ondernomen.

De eerste keer werd ik door de dienstdoende dame van de receptie naar het appartementje van de heer en mevrouw Dorst gebracht. Mevrouw, zelf zeer slechtziend, maakte de deur open. Een enorme mist kwam me tegemoet: Cor Dorst stak de ene sigaar na de andere op en mevrouw Dorst de ene filter na de andere. Bovendien kreeg mevrouw Dorst op de damavonden van haar man bezoek van een blinde, ook in De Steffenberg woonachtige vriendin, die prompt in mijn aanwezigheid urenlang haar huwelijksproblemen begon uit te venten en daarbij minstens een half pakje in rook liet opgaan. Dan kan ik er ook gerust een opsteken, dacht ik, en rolde

een Drummetje. Mijn walmpje was te zielig voor woorden.

Communiceren met Cor ging via een speciaal apparaatje. Ik had een toetsenbord voor me en elke ingetoetste letter kwam er bij Cor in braille uit. Zo damden we urenlang en hadden moeizame, maar beslist boeiende con-

versationsies. Over zijn leven bijvoorbeeld, over het Rotterdam van vroeger toen hij nog ziende en horende was, over politiek en uiteraard over het dammen.

Dorst liet zich nogal eens een blunder ontglippen. Dan pakte ik zijn hand, legde zijn vinger op de brailletoets en meldde dat hij beslist betere zetten kon bedenken.

"Oh", zei hij dan, "dat heb ik helemaal niet gezien." Waarop zijn vrouw steevast replieerde: "Cor, jij ziet helemaal nooit iets!" Maar dat hoorde Cor natuurlijk weer niet.

In het diagram (Dorst met wit tegen Jan Snijder, NK VG 1980) staat wit hopeloos. Dorst leverde 39. 37-31 af, de eerste zet van wit in deze partij waarmee de damprogramma's akkoord kunnen gaan. Zwart speelde 16-21 en nu verzuimde wit de doorbraak met 33-29 en 31-27. Hij speelde 42-37? waarna zwart weer totaal gewonnen kwam te staan, prompt een verschrikkelijke zet afleverde, weigerde de schijven in het doosje te doen en uiteindelijk wegwam met remise.

In 1987 is Cor Dorst afgeschreven als lid van Excelsior. Overleden? Opheldering gevraagd.

Hein Wilsens

Uit de inhoud

- Michael Galkin overleden 121
Hein Wilsens
- Wim van Mourik lid van verdienste 121
Hein Wilsens
- Harm Schurers mini 123
Johan Bastiaannet
- Probleemrubriek 124
Arne van Mourik
- Voetbal en dammen 125
Hein Wilsens
- De beste problemen van tien jaar geleden 126
Menno Veldstra
- XXIX Ch. of Lithuania 127
Rimas Mackevicius
- einDsPel 128
Gerrit L. de Bruijn
- Kerstoploswedstrijd (2) 129
Johan Bulstra
- Tweemaal scherp (7) 130
Arie vd Stoep
- Forcings 131
Oege Dijkstra
- Concours Tadikas Morkus 132
Algimantas Kaciуска
- Jouke Hottinga overleden 133
Hein Wilsens
- Functie (2) 134
Pieter Kuijper
- Scherp uit in de partij (26) 137
Hein Wilsens
- Dam-problemen 138
Leen de Rooij
- Hoe ontstaat... 139
Tom Kieboom
- Een tegen allen (28) 142
Gerrit v. Mastrigt & Arie vd Stoep
- Cadeau bestuur: 'Forse forcings' 143
Hein Wilsens
- Oplossingen april 2018 144
André Schokker
- Raphaël, Napoleon en Jernberg 149
Arie van der Stoep
- Associaties 152
Edwin Twiest
- Uit de nalatenschap van Wim van der Kooij (II) 154
Hein Wilsens
- Dammen als cultureel erfgoed 155
Hein Wilsens
- De Gortmans files (2) 156
Arne van Mourik
- Jaarvergadering/reünie 159
Bestuur KvD
- Met de groeten uit Tilburg... 160
Hein Wilsens